

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

SPECIALISTIČNO DELO

ANDREJA TURMAN

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

SPECIALISTIČNO DELO

**PREHOD V DRUŽBO ZNANJA Z REFORMAMI ZA IZVAJANJE
LIZBONSKE STRATEGIJE IN BOLONJSKEGA PROCESA V
SLOVENIJI**

Ljubljana, julij 2007

ANDREJA TURMAN

IZJAVA

Študentka Andreja Turman izjavljam, da sem avtorica specialističnega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Vlada Dimovskega in skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim objavo specialističnega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 28.7.2007

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 KAJ JE DRUŽBA ZNANJA?	3
1.2 SLOVENIJA IN DRUŽBA ZNANJA	7
1.3 IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE ZA ŽIVLJENJE IN DELO V DRUŽBI ZNANJA	15
2 LIZBONSKA STRATEGIJA	16
2.1 Uresničevanje ciljev Lizbonske strategije v EU	17
2.2 Izvajanje Lizbonske strategije v Sloveniji	18
3 BOLONJSKI PROCES	26
3.1 Pregled mejnikov Bolonjskega procesa:	26
3.2 Uresničevanje Bolonjskega procesa v Sloveniji	28
4 VISOKOŠOLSKO RAZISKOVALNO-RAZVOJNO PODROČJE V SLOVENIJI	31
4.1 Nacionalni program visokega šolstva RS za obdobje 2006–2010	31
4.2 Nacionalni raziskovalni in razvojni program RS za obdobje 2006–2010	34
5 POSODOBITEV UNIVERZ V EVROPSKEM PROSTORU	36
6 UNIVERZE V SLOVENSKEM PROSTORU	45
7 SKLEP	48
LITERATURA	52
VIRI	53
PRILOGE	

UVOD

V sodobnem svetu, kamor nesporno prištevamo tudi Slovenijo, je znanje vse bolj priznано. Tradicionalni proizvodni dejavniki, kot so naravni viri, delo in proizvodna sredstva, dobivajo drugoten pomen. Te dejavnike je moč pridobiti in uporabiti le, če obstaja ustrezno znanje. V ospredju nista več le tehnika in tehnologija, temveč sinergija različnih znanj združenih za doseg nekega cilja, projekta ali zadovoljitev določenih potreb. Nosilci znanja morajo biti pravilno vodeni, povezani in organizirani za uspešno opravljanje zadanih nalog. Postavljanje pravih ciljev in poti do njihove izpolnitve je največji izziv sodobni družbi. Povedano z drugimi besedami – sodobna družba mora prepoznavati, združevati in voditi znanja, da bodo v službi zelenih ciljev.

Spremembe pri svetovni delitvi dela nakazujejo določeno smer bodočega razvoja. Nove povezave in preureditev globalnih teženj vplivajo na svetovno gospodarstvo. Države in zveze držav bodo morale v bodoče poiskati svojo konkurenčno prednost, tisto nekaj, kar lahko edino one ponudijo na svetovnem trgu. Mnogo držav namreč zna izdelovati avtomobile, konfekcijo, obutev in celo nuklearno energijo. S čim se bo posamezna država izkazala in predstavila na svetovnem trgu pa bo odvisno od njenega znanja. Znanje je namreč edini vir, ki ni omejen kot naravni viri, in ga države lahko izkoristijo predvsem tako, da mu omogočajo ustvarjalnost. Konkurenčnost držav je odvisna od sposobnosti nenehnega učenja družbe in sposobnosti komercializacije vsaj na nekaterih področjih oziroma globalnih nišah.

Zaposleni se bodo morali v prihodnosti še intenzivneje prilagajati mednarodnem okolju, novim tehnologijam ter hkrati ohranjati delovno sposobnost in posodabljanje znanje. Prav sposobnost učenja bo v najpomembnejša večšina iskalcev dela in že zaposlenih. Vse življenjsko učenje bo postalo temeljna vrednota vsake organizacije.

V pričujočem specialističnem delu bom obravnavala znanje iz različnih vidikov, predvsem pa tisto, ki prinaša razvoj, blaginjo in omogočajo prevzemanje odgovornosti do družbe in okolja. Moja želja je prikazati težnje razvoja Evropske skupnosti, ki postavlja v ospredje prav znanje. Pri tem se bom opirala na ugotovitve iz Lizbonske deklaracije ter Bolonjskega procesa, ki je eden temeljnih pogojev za doseganje lizbonskih ciljev. Nadalje me bo zanimal prispevek Slovenije v teh dveh procesih. Rezultati raziskave Indikatorji na znanju temelječe družbe so odlični pokazatelji stanja pri nas in v primerjavi z ostalimi državami Evropske unije. Bolj podrobno bom tudi predstavila stanje na področju terciarnega izobraževanja, ki je temeljni nosilec razvoja na znanju temelječe družbe.

V nadaljevanju bom vzela pod drobnogled spremembe, ki se uvajajo na področju visokošolskega izobraževanja in raziskav v Sloveniji in poskušala najti odgovore na naslednja vprašanja: Ali se te spremembe uvajajo v skladu z evropskimi trendi in priporočili? Je Slovenija kot del Evrope polnovredna članica tudi na teh področjih? Kako politika omogoča ali onemogoča prehajanje v družbo znanja na slovenskem?

V zadnjem delu specialističnega dela bom opisala, kaj se pričakuje od izvajalcev reform. Evropski svet in Evropska komisija želita, da nacionalne univerze prevzamejo vodilno vlogo. Univerze, kjer je zbrano vrhunsko znanje Evrope, se bodo morale spremeniti in prilagoditi novim vlogam in nalogam. Predvsem bodo morale postati bolj odprte za povezovanje z gospodarstvom in tudi civilno družbo. Tako sodobna družba kot gospodarstvo nujno potrebujejo vedenje, dognanja in nadaljnja raziskovanja, ki jih lahko ponudi le visoko šolstvo.

Namen specialističnega dela je aktualen zapis stanja in beleženje teženj in sprememb, ki izhajajo iz potreb sodobne družbe, evropskih povezav in evropske politike ter nacionalnih politik na makro nivoju, kot tudi potreb univerz, da se temu odzovejo in se dejavno vključijo.

Cilj specialističnega dela je z dvoletnim opazovanjem, spremljanjem in preučevanjem visokošolskega in raziskovalnega prostora v luči Lizbonske strategije in Bolonjskega procesa ugotoviti, kako slovenske težnje sovpadajo z evropskimi. Želim najti odgovore na vprašanje, kaj bo potrebno še spremeniti in uskladiti, da bomo v Slovenji postali eden od blestečih kamenčkov v mozaiku evropske družbe znanja.

1 KAJ JE DRUŽBA ZNANJA?

Znanje postaja dandanes vedno bolj pomemben vir konkurenčne prednosti organizacij, zato postaja učinkovito ravnanje z znanjem ključno za njihov prihodnji razvoj in celo obstoj. Uspešno gospodarstvo pa je osnova za blaginjo in razvoj celotne družbe.

V 90. letih prejšnjega stoletja so postavili nova merila za merjenje uspešnosti poslovanja organizacij (Market Value Added). Po teh merilih so se na vrhu lestvic pojavila podjetja kot so Intel, Coca-Cola in Microsoft, v katerih je začela tržna vrednost močno presegati knjigovodsko. Razliko med tržno in knjigovodsko vrednostjo so poimenovali »intelektualni kapital«. Poleg kapitala, ki ga je moč razbrati iz bilance stanja, obstaja še neka druga vrsta kapitala, ki ni razvidna iz računovodskih izkazov (Edvinsson, 1997, str. 369). Pri tem je znanje glavni vir konkurenčne prednosti.

Skupina avtorjev intelektualni kapital definira v dveh definicijah in sicer »intelektualni kapital organizacije je vsota znanja njegovih članov ter praktične uporabe tega znanja« ter »intelektualni kapital je karkoli, kar ustvarja vrednost in je ne opredmeteno – skrita vrednost organizacije« (Roos et al., 2000, str. 19).

Za učinkovito uporabo znanja v organizacijah je potrebno z znanjem ravnati, kar imenujemo menedžment znanja, ki ga lahko razumemo kot del intelektualnega kapitala oziroma kot orodje za povečanje njegove vrednosti skozi učinkovitejše upravljanje z znanjem (Kešeljević, 2005, str. 5). Sodobne organizacije skrbijo za nenehno učenje, prepoznavanje znanj zaposlenih, njihovo izpopolnjevanje in udejanjanje znanja v nove vrednosti.

Senge (1993) definira učeče se organizacije kot tiste, v katerih ljudje neprestano izboljšujejo zmožnosti za doseganje rezultatov, ki jih resnično želijo. V njih so novi širitveni vzorci mišljenja zaželeni in naravni, želja po tiskem delu pa je svobodno vzpostavljena. V učečih se organizacijah se ljudje nenehno učijo, da bi znali prepoznati celoto delovanja, v središče pa je postavljen posameznik, kajti njegov pogled ne sme biti več omejen le na ozek delokrog. Opolnomočenje posameznika je osnova za kvalitetno sodelovanje v timih in v širši organizaciji kot celoti. Posameznik sam ugotavlja, kako lahko najbolje opravi svoje delo v skladu z ostalimi člani delovnega tima in skupnimi cilji. Poznati in razumeti mora celotno poslovanje organizacije in svoj doprinos v tem okviru, obenem pa se mora zavedeti skupne vizije in upoštevati postavljene strategije za doseganje ciljev organizacije. Organizacijska struktura ni več hierarhična, temveč se nenehno prilagaja.

Do delavcev znanja ali »umskih delavcev« kot jih poimenuje Drucker F. Peter morajo v organizacijah vzpostaviti le odnos do »sodelavcev«, ne pa odnos do »podrejenih«.

Dejstvo, da o svojem strokovnem področju oziroma delokrogu vedo več kot kdorkoli v organizaciji, je pravzaprav sestavni del definicije delavcev znanja. Vsi sodelavci so prav gotovo »podrejeni« v tem smislu, da so odvisni od »šefa«, ko gre za zaposlovanje ali odpuščanje, napredovanje, ocenjevanje in podobno. Sodelavci morajo nadrejenega seznanjati s svojim delom, kratkoročnimi cilji, težnjami. Odnos delavcev znanja z nadrejenimi je možno primerjati z odnosom med dirigentom orkestra in instrumentalistom. Nadrejeni v organizaciji, ki se zanaša na umske delavce, po pravilu ne more opravljati dela svojega podrejenega, tako kot dirigent ne zna igrati na posamezni instrument . Po drugi strani pa je »umski delavec« odvisen od nadrejenega, ki ga mora usmerjati in predvsem definirati rezultate oziroma standarde, vrednote, uspešnost, ki jih mora organizacija doseči (Druker, 2001, str. 30).

Tako kot je veriga močna le toliko kot njen najšibkejši člen, tako je tudi uspešnost timov odvisna od sposobnosti posameznega člana. Zaposleni se zato nenehno uči in skuša doseči mojstrstvo na svojem področju dela. Ko posamezniki tvorijo tim, se na podlagi medsebojnega sodelovanja in vplivanja spreminjajo in plemenitijo, kar vodi do novih zamisli, rešitev in napredka. Mentalne kognitivne strukture posameznikov se preko timskega dela prenašajo v organizacijski sestav. Učenje je relativno stalna sprememba v znanju in vedenju posameznika, ki je posledica prakse in izkušenj (Rozman, 2000, str. 143).

Učenje se vedno veže na posameznika, vendar je znanje skupine »večje« kot le seštevek znanja posameznikov. Posebnega pomena je učenje in iskanje rešitev v skupini. Delovni timi, ki so osredotočeni na rešitev naloge, projekta ali problema, lahko najdejo bolj kvalitetne in hitrejše rešitve, kot bi jih našel posameznik. Združevanje znanja in izkušenj v timu sproži medsebojne interakcije, omogoča sprotne korekcije, usklajevanje akcije z različnih vidikov (npr. tim, ki je sestavljen iz razvojnikov, tržnikov, pravnikov, inženirjev in finančnikov,...). Zato mora management pazljivo sestavljatičasne ali stalne time. V timu mora biti prisoten duh medsebojnega podpiranja in usmerjenosti k istim ciljem.

V 21. stoletju se organizacije srečujejo z nenehnimi spremembami, zato se morajo stalno učiti in prilagajati, da ostajajo v koraku s časom, s konkurenco in zahtevami, ki jih postavlja hiter razvoj. Dimovski (2005, str. 6) tako organizacijo imenuje učeča se organizacija, zanjo pa je značilno, da se je sposobna nenehno učiti, je odprta za okolje in ima željo po povečanju sposobnosti učenja. Učeča se organizacija potrebuje več kot samo odlično tehnologijo, potrebuje prilagodljiv, samozavesten menedžment, inteligentne, sposobne, opolnomočene zaposlene, kakovosten in odprt sistem notranjih komunikacij, ki predvideva popolno zavezanost vrhnjega menedžment. Menedžerji se morajo zavedati, da za stalni proces učenja ne zadostujeta le količinski in časovni pristop, ampak sta potrebna tudi in predvsem psihološki in socialni vidik učenja. . V učeči se organizaciji se mentalne kognitivne strukture posameznikov prek timskega dela prenašajo v organizacijski sestav, kjer se zaradi medsebojne interakcije spreminjajo, plemenitijo in vodijo do dolgoročne paradigme uspeha.

Iz zgoraj navedenega lahko povzamemo, da je v tretjem tisočletju znanje izhodišče in središče oblikovanja novih poslovnih procesov in novega načina vodenja. Znanje vzpostavlja novo kulturo poslovnih sprememb in poudarja uporabo novih menedžerskih metod na novi intelektualni ravni. Znanje prinaša nove rešitve, le-te pa višjo dodano vrednost.

Znanje samo po sebi ni vrednota, vse dokler ga ne oplemenitimo z ustvarjalnostjo, za slednjo pa sta potrebna posameznik in okolje oziroma družba (Možina et al., 2006, str. 15). Bolj ko je družba odprta za spontano razmišljanje in odgovorno in sproščeno delovanje, več bo v njej ustvarjalnosti.

Znanje ni le v službi poslovnega sveta. Zato usmerimo pogled iz nivoja gospodarskih organizacij na širšo družbo. Za različne vloge, ki jih sodobni človek ima, so prav tako potrebna različna znanja. Na primer zdrav način življenja, uravnoteženo prehranjevanje, uspešno starševstvo, poznavanje državljskih pravic in dolžnosti, uveljavljanje pravic potrošnikov, okoljevarstvo, sodelovanje v civilnih iniciativah, če naštejemo le nekatere.. Uporaba računalnika, svetovnega spleta, avtomobila, mobilne telefonije in spletnega bančništva so znanja, ki so postala osnova za opravljanje vsakodnevnih obveznosti. Tu so še dejavnosti, ki zahtevajo poznavanje področij vodenja osebnih financ, upravljanja z nepremičninami, različne interesne dejavnosti in hobiji itd. Posameznik nastopa v različnih vlogah, njegovo znanje pa je sestavljeno. V primeru, ko se v njegovem podjetju odločajo za okolju škodljivo potezo, bo utemeljeno zagovarjal drugačno rešitev. Družba, sestavljena iz posameznikov z visoko stopnjo družbene odgovornosti, znanja in udejstvovanja, je družba znanja.

1.1 OPREDELITEV DRUŽBE ZNANJA

Družbo znanja lahko opredelimo z več različnih vidikov. V nadaljnjem tekstu povzemam po Pavlinu (Bevc et al., 2004, str. 1-5) tri najpomembnejše opredelitve:

1.1.1 Generična opredelitev

Družbo znanja lahko opredelimo glede na različne vidike. Po generični opredelitvi družbo znanja razumemo kot proces, ki se je začel že davno, in sicer z zavedanjem o pomenu znanja in njegovi namerni uporabi v gospodarskem in družbenem življenju. Razvojno gledano družba znanja temelji na svojih predhodnicah (postindustrijski-storitveni in informacijski družbi) in jih vključuje. Proces nastajanja družbe znanja je odprt in torej nima vnaprej določenega končnega stanja. V posameznih družbah je zato mogoče prepoznati predvsem bolj ali manj izražene razvojne spremembe v smeri družbe znanja.

Med dejavniki, ki v največji meri prispevajo k nastajanju družbe znanja, literatura izpostavlja predvsem ogroženost naravnega okolja in omejenost oziroma izčrpanost surovinskih in

energetskih virov, katerih izkoristek je treba stalno povečevati s pomočjo čistih tehnologij ter z vlaganjem več znanja v proizvodnjo. Nadalje strokovnjaki omenjajo omejenost in naraščanje cen človekovih virov v starajočih se zahodnih družbah, ki jim kot dejavnik medsebojnega tekmovanja ostaja predvsem znanje, katerega sedaj iščejo tudi v prej neprepoznavnih oblikah ter poskušajo vplivati na njegovo povečanje oziroma razvoj. Dejavniki so tudi gospodarska in politična globalizacija, ki zmanjšuje možnosti ustvarjanja konkurenčnih prednosti na podlagi posebne geografske lege ali naravnih virov. Te prednosti družbe lahko ustvarjajo z razvojem in uporabo dokaj omejenih človeških virov, z razvojem novih tehnologij, s katerimi je delo zahtevnejše, pa povečujejo storilnost in s tem življenjsko raven. Zlasti informacijsko-komunikacijska tehnologija (v nadaljevanju IKT), ki omogoča ustvarjanje ter hiter in skorajda neomejen prenos, kombiniranje in uporabo informacij, dela gospodarstvo breztežnostno oziroma nepredmetno, delo pa zahtevno. Z omogočanjem dostopa do informacijskih virov in dela na daljavo bi utegnili zmanjšati prednosti oziroma omejitve, ki izhajajo iz prostorsko nepredstavljenih človeških virov.

Dviganje življenjske ravni, ki jo posameznikom omogoča predvsem razvoj njihovih sposobnosti, je prav tako viden dejavnik, ki prispeva k nastajanju družbe znanja ter naraščanju socialnega kapitala, ki se kaže zlasti v visoki stopnji medsebojnega zaupanja in zaupanja v družbene institucije, kar ustvarja pogoje medsebojne delitve znanja in njegov prenos na druge.

1.1.2 Strukturna opredelitev

Strukturna opredelitev kaže na strukturne značilnosti družbe znanja, in sicer ima taka družba razvito in uporabljano IKT ter spodbuja podjetništvo. Znanje oziroma intelektualni kapital prispeva pretežni delež k ustvarjanju družbenega proizvoda, za razliko od kapitala v obliki financ, materialnih sredstev, strojev in naprav ter enostavnega dela. V taki družbi je oblikovan inovacijski sistem, vedno večji delež prebivalstva se zaposluje v sektorjih intenzivnih po znanju, na katerem vse bolj temelji bruto družbeni proizvod. Znanje postaja podlaga delovanja vseh sektorjev gospodarskih in družbenih dejavnosti, zato je med dejavnim prebivalstvom vse več delavcev znanja. Družba znanja nadpovprečno vlaga v razvoj človeških virov in skrbi za učinkovitost teh naložb (majhen osip in druge izgube v procesu izobraževanja). V njej se povečuje izobrazbena raven prebivalstva, vse večji delež prebivalstva pa je vključen v izobraževanje, usposabljanje in izpopolnjevanje znanja. Spodbuja se vseživljenjsko učenje in povečuje dostopnost znanja za vse prebivalstvo ter tako vzdržuje medsebojna družbena povezanost.

Družba znanja pospešuje hitrost procesov v ciklusu znanja (pridobivanje, ustvarjanje, prenos, uporaba znanja) in skrajšuje poti v ciklusu znanja (uvaja nove metode učenja in poučevanja). Pospešeno vrtenje ciklusa znanja teče na vseh ravneh od posameznika, do organizacij in celotnega družbenega sistema. V njej posamezniki odkrivajo in razvijajo nove vrste in oblike znanja, zlasti tiho in tehnično znanje, kot tudi različne kompetence. Taka družba pospešuje

processe pretvarjanja znanja, zlasti implicitnega (prikritega) v eksplicitno (odkrito) znanje ter priznava nove poti do znanja, posebej izven formalnega šolskega sistema.

1.1.3 Sintezna opredelitev

Sintezna opredelitev oz. utemeljevanje delovanja družbe znanja na znanju pomeni, da družba znanja povečuje hitrost obračanja ciklusa znanja in njegovo pretvarjanje ter išče nove vire in poti do znanja. Na tak način želi povečevati količino in kakovost znanja pri vseh svojih članih, z namenom, da bi ga uporabljali pri svojem delu ter v zasebnem in javnem življenju. Prav tako so na znanju utemeljene družbene institucije (gospodarske, socialne, kulturne, politične), pri čemer pospešujejo njegovo pridobivanje, ustvarjanje, prenos, uporabo in nadgrajevanje. Tako znanje postaja glavni ustvarjalec gospodarske rasti, zaposlovanja in ustvarjanja blaginje

Sodobna družba je torej družba znanja. Vključila in prerasla je dognanja postindustrijske in informacijske družbe. Izdelovati čim več in čim bolje ter prodajati z najugodnejšim poslovnim izidom je osnovno. Družba znanja se sprašuje, zakaj nekaj izdelovati, kako najti druge možnosti, če ni naravnih danosti, in kako prilagoditi izdelke končnemu uporabniku. Ali izdelek lahko dolgoročno zadošča potrebam trga ter pri tem ne škoduje okolju? Ali ima od našega znanja in delovanja korist čim večji krog deležnikov? Kako nadomestiti morebitno škodo, ki jo poslovanje organizacije povzroča okolici?

Kako na zastavljena vprašanja odgovarja evropska strategija nadaljnjega razvoja Evropske unije (v nadaljevanju EU), ki ja zapisana v Lizbonski deklaraciji, si bomo ogledali v drugem poglavju.

1.2 SLOVENIJA IN DRUŽBA ZNANJA

Ali ima slovenska družba značilnosti družbe znanja? Kateri so pokazatelji razvitosti družbe? V pričujoči nalogi je osnovni vir za ugotavljanje in analizo stanja v Slovenji v primerjavi s stanjem v ostalih evropskih državah obsežna raziskava, pri kateri so sodelovali Svetlik, Pavlin, Bevc, Čelebič in drugi. Potekala je v treh fazah, njeni rezultati pa so objavljeni v treh publikacijah na skupno 805 straneh.

Pri izboru sem bila posebej pozorna na tiste izsledke raziskave, ki so poimenovani lizbonski pokazatelji (indikatorji). Ti kažejo na stopnjo razvitosti posamezne države na področju, ki je zanimivo za doseganje ciljev Lizbonske strategije. Poglejmo si kakšno stanje je v Sloveniji in kje se uvršča v primerjavi z drugimi evropskimi državami glede vprašanj in področij, ki bodo omogočali uresničevanje ciljev Lizbonske strategije.

1.1.1. Ali je med dejavnim prebivalstvom vse več delavcev znanja?

Odgovore na zgoraj zastavljeno vprašanje sem našla v podatkih, navedenih v tretji fazi raziskovalnega projekta *Dejavniki in indikatorji razvoja na znanju temelječe (slovenske) družbe* z naslovom *Indikatorji za merjenje prenosa znanja*. Kakšno je stanje glede naraščanja delavcev znanja med dejavnim prebivalstvom, ugotovimo, če pogledamo podatke o tem, kolikšno je število diplomantov na področju naravoslovja in tehnologije na 1000 prebivalcev. Po podatkih Eurostat-Eurydice je bilo v letu 2002 število takih diplomantov 20,5 za Irsko, 20,2 za Francijo, za Veliko Britanijo 19,5 in Finsko 17,2. Slovenija se v tem pogledu uvršča pod povprečje EU-25 z 9,5 diplomanta na 1000 prebivalcev (Bevc, Čelebič, 2006, str. 145).

Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo je pred vpisom v študijsko leto 2006/07 sprožilo obsežno akcijo z namenom povečati število diplomantov na področju naravoslovja in tehnologije. Z njo so želeli pritegniti maturante, da bi se v večjem številu odločali za študij naravoslovja. Analiza prijav za vpis je pokazala rahlo povečanje kandidatov za vpis, vendar porast zanimanja lahko pripišemo tudi povečanju ponudbe štipendij za ta področja.

Poglejmo si na katerih področjih se izobražujejo dejavni prebivalci? Podatki Andragoškega centra Slovenije so pokazali, da so se odrasli v starosti od 16 do 65 let v Sloveniji v letu 1998 izobraževali na raznolikih področjih. Med vsebinami izobraževanja prevladujejo področja družboslovnih ved (25 odstotkov), za polovico manj je bilo zanimanja za naravoslovno-tehnična področja (12 odstotkov), s po 10 odstotki so sledila področja: storitve, tehnika, proizvodnja in gradbeništvo, humanistika in umetnost, zdravstvo in sociala. 7 odstotkov udeležencev je spremljalo splošne programe in področja izobraževanja. 6 odstotkov udeležencev pa se je udeležilo izobraževanja po zakonskih predpisih; najmanj pa je bilo udeležencev na področju kmetijstva s 3 odstotki (Svetlik, Pavlin, 2006, str. 251).

Na vprašanje, ali je med dejavnim prebivalstvom vse več delavcev znanja, dobimo odgovor tudi, če si ogledamo, kako v podjetjih skrbijo za izobraževanje. V Sloveniji podjetja za usposabljanje svojih zaposlenih največkrat spodbujajo udeležbo na konferencah in delavnicah (93 odstotkov), udeležbo na krožkih kakovosti (31 odstotkov), manj pa spodbujajo usposabljanje z uporabo običajnih delovnih orodij, z menjavanjem delovnega mesta in samoučenjem.

1.1.2. Ali država vlaga v razvoj človeških virov?

V ugotovitvah tretje faze raziskave *Dejavniki in indikatorji razvoja na znanju temelječe (slovenske) družbe* je kot lizbonski pokazatelj naveden podatek o javnih izdatkih za izobraževanje v obliki deleža BDP. V Sloveniji je v letu 2005 SURS v sodelovanju z ustreznim ministrstvom po 10 letih objavil mednarodno primerljive podatke o javnih izdatkih za izobraževanje, obenem pa prvič tudi podatke o zasebnih izdatkih za izobraževanje v naši

državi. Slovenski javni izdatki za izobraževanje so veliki v primerjavi z evropskim merilom. Skupaj s predšolsko ravni je v letu 2001 Slovenija vlagala v izobraževanje 6,1 odstotka BDP in je med državami EU-25 (s povprečjem 5,1 odstotka BDP) na šestem mestu (Bevc, Čelebič, 2006, str. 25-27).

Primerjava deleža javnih izdatkov za posamezne ravni izobraževanja v BDP za leto 2001 je pokazala, da se Slovenija spet uvršča visoko med državami EU-25- tudi v tem primeru na šesto mesto. Primerjava javnih izdatkov za primarno in sekundarno izobraževanje z izdatki za terciarno izobraževanje na Finskem, pokaže, da Finska namenja podoben delež primarnemu in sekundarnemu (2,1 odstotka BDP) kot terciarnemu izobraževanju (2,4 odstotka BDP). Pri tem pa je razmerje med deležem za primarno in sekundarno in deležem za terciarno izobraževanje v Sloveniji manj ugodno, saj slednja primarnemu in sekundarnemu izobraževanju namenja 3,1, terciarnemu pa le 1,3 odstotka deleža BDP.

V šolskem letu 2006/07 je v prvi razred devetletke vključenih 17.363 prvošolcev. V šolskem letu 1998/99 je bilo 21.285 prvošolcev (Delo, sobota, 2.9.2006, str. 1). Tendenco upadanja se beleži tudi na srednješolski ravni. Primerjava leta 2006 in 2007 je pokazala, da je v gimnazijskih programih okrog 1000 dijakov manj. Leta 2008 pa pričakujejo v celotnem srednjem šolstvu kar 3000 manj dijakov (Čakš, 2007, str. 1). Največji pritisk naraščanja števila udeležencev v zadnjem desetletju v Sloveniji beležimo na terciarni ravni, zato bi se morali javni izdatki za izobraževanje prerazporediti tako, da bi večji delež namenili terciarnemu izobraževanju.

Primerjajmo še delež javnih sredstev in delež zasebnih izdatkov v povprečju za EU-15 za terciarno izobraževanje, ki je v razmerju 1,04 odstotka BDP v korist javnih izdatkov, nasproti 0,2 odstotka BDP zasebnih izdatkov. V Sloveniji je to razmerje nekoliko manj ugodno, saj znaša 1 odstotek BDP javnih izdatkov nasproti 0,27 odstotka BDP zasebnih izdatkov za izobraževalne ustanove za leto 2001.

Še ena primerjava iz prej navedene raziskave je zanimiva, in sicer primerjava deleža izdatkov za izobraževalne ustanove na prebivalca v odstotkih BDP, ki je tudi uvrščen med lizbonske pokazatelje. V obdobju 2001-2003 so v starih članicah EU namenjali v povprečju za primarno izobraževanje 20 odstotkov BDP na prebivalca, za sekundarno izobraževanje 26 odstotkov in za terciarno izobraževanje 39 odstotkov, za vse ravni izobraževanja skupaj pa 26 odstotkov. Ustrezni primerljivi deleži za razširjeno EU pa so 19, 25, 40 in 25 odstotkov. Slovenija namenja 37 odstotkov BDP na prebivalca za terciarno izobraževanje, kar je manj od starih članic in več od povprečja za razširjeno EU (Bevc, Čelebič, 2006, str. 45).

Dober pokazatelj je delež izdatkov za izobraževalne ustanove na udeleženca za Slovenijo v odstotkih BDP na prebivalca v letih 2001, 2002 in 2003 za vse tri ravni (Bevc, Čelebič, 2006, str. 50) :

Tabela 1: Delež izdatkov za izobraževalne ustanove na udeleženca za Slovenijo v odstotkih BDP

	Osnovnošolsko izobraževanje	Srednješolsko izobraževanje	Terciarno izobraževanje
2001	30	24	37
2002	32	24	34
2003	33	24	35

Vir: Statistične informacije št. 149/2005. SURS, 2005

Iz podatkov je razvidno, da se je delež na osnovnošolski ravni povečeval, na srednješolski ostajal enak, medtem ko se je na nivoju terciarnega izobraževanja relativno znižal. Del BDP, namenjen za izobraževanje, bi bilo potrebno prerazporediti iz primarnega in sekundarnega nivoja na terciarno zaradi naraščanja udeležencev le na terciarnem nivoju v zadnjih letih.

1.1.3. Kako Slovenija skrbi za učinkovitost naložb v procesih izobraževanja (manjši osip in drugo)?

Zaloga formalno pridobljenega znanja je v Sloveniji manjša, kot je v povprečju v EU-25, in sicer tako sedanja¹ kot tudi pričakovana zaloga znanja v prihodnosti². V prihodnje lahko pričakujemo večje probleme pri osipih. Iz družbenega vidika bodo predvsem mladi, ki bodo izstopili iz osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja, postali »odpadniki« družbe. Pri tem pa ne gre le za izstop iz izobraževanja zaradi nesposobnosti za učenje, temveč velikokrat zaradi socialnih razlik in odstopanja od povprečja, nesprejetosti med rednim šolanjem.

V terciarnem izobraževanju je prisotna težnja po krajšanju študijske dobe. Vlada poskuša s svojo politiko študente pripraviti, da bi se v času rednega šolanja ukvarjali le s študijem in tako skrajšali študijsko dobo. V ta namen je omejila neobdavčen del študentovega zaslužka preko študentskih servisov³. Po mojem mnenju bi dosegli večji učinek, če bi uredili štipendijsko politiko in tako omogočili študentom, da se v času študija na obremenjujejo z bivanjskimi vprašanji.

1.1.4. Kako Slovenija povečuje izobrazbeno raven?

Slovenija po deležu prebivalcev s terciarno izobrazbo zaostaja za povprečjem EU-25 tako pri mlajši kot starejši generaciji. V starostni skupini 30–34 let ima terciarno izobrazbo v Sloveniji 20 odstotkov prebivalcev (v EU-25 jo ima 24 odstotkov). V starostni skupini 60–64 let pa 12

¹ Sedanja zalogo formalno pridobljenega znanja merimo s povprečnim številom let šolanja odraslih ali pa z deležem prebivalcev s terciarno izobrazbo.

² V prihodnosti pričakovano zalogo formalno pridobljenega znanja merimo s pričakovanim številom let šolanja petletnih otrok.

³ Letni znesek je okoli 600.000 tolarjev za leto 2006.

odstotkov (v EU-25 jo ima 13 odstotkov). Indeks izobrazbene rasti (starostna skupina 30–34 let in starostna skupina 60–64 let) je največji v Španiji, sledijo Portugalska, Ciper, Grčija in Francija. V Sloveniji je indeks 168, kar je pod evropskim povprečjem (za EU-25 znaša indeks 188).

Po zaključku formalnega izobraževanja se usposabljanje za zaposlene nadaljuje v podjetjih. Raziskava je pokazala, da so med članicami kandidatki za vstop v EU leta 1999 na Češkem kar v 69 odstotkih podjetij usposabljali zaposlene, med tem ko je v Sloveniji le 48 odstotkov podjetij usposabljalo zaposlene. Manjši odstotek takih podjetij so beležili v Litvi, Poljski, Madžarski, Bolgariji in Romuniji (Svetlik, Pavlin, 2006, str. 213).

Slovenska podjetja so leta 1999 največ vlagala v izobraževanje menedžerjev in strokovnjakov (37 odstotkov), nato v izobraževanje tehnikov (35 odstotkov), uradnikov in prodajalcev (18 odstotkov) in najmanj (10 odstotkov) v poklice za preprosta dela – za upravljavce strojev, industrijske izdelovalce, sestavljalce ipd. (Svetlik, Pavlin, 2006, str. 217).

Raziskava Eurostat 2005 je pokazala, da se vse več prebivalcev EU med 25 in 64 letom starosti vključuje v neformalno izobraževanje. Najvišji delež med zaposlenimi, ki se udeležujejo neformalnega izobraževanja, imata Švedska in Danska (53 odstotkov), sledi Finska (50 odstotkov), in Velika Britanija (42 odstotkov). Približno tretjina zaposlenih je udeležena v neformalnem izobraževanju v Sloveniji (31 odstotkov), Avstriji (30 odstotkov) in na Slovaškem (29 odstotkov). Najnižji delež zaposlenih udeleženi v neformalnem učenju imajo Italija (7 odstotkov), Madžarska (6 odstotkov) in Španija (6 odstotkov), pri čemer je povprečje EU 21 odstotkov (Svetlik, Pavlin, 2006, str. 222).

1.1.5. Ali se spodbuja vse življenjsko učenje?

Podatki za odrasle v starostni skupini od 25–64 let za Slovenijo za leto 2002 govorijo, da imajo Slovenci v povprečju 11,1 leta formalnega šolanja. Podatek je primerljiv z evropskim povprečjem, ki je 11,8 leta (Bevc, Čelebič, 2006, str. 71). Podatki veljajo za srednjo generacijo, ki je večinoma delovno dejavna. Za dvig nivoja izobraženosti in boljšo usposobljenost za delo je potrebno vložiti največ naporov prav v srednjo generacijo. Države z najvišjim nivojem izobrazbe imajo pričakovanih do okoli 20 let formalnega izobraževanja (Velika Britanija, Finska, Belgija). Časovni zaostanek nekaterih držav za tistimi z najbolj izobraženim prebivalstvom se v 10-ih letih poveča za 1 leto. V Sloveniji bi morali nemudoma pričeti z ukrepi, da bi zajezili vse večji zaostanek!

Za zaposlene je najbolj primerno nadaljnje poklicno izobraževanje in usposabljanje. Ali v Sloveniji podjetja omogočajo, da se ga zaposleni udeležujejo? Analiza, ki jo je izvedel Eurostat za leto 1999, je pokazala primerjavo celotnih izdatkov za nadaljnje poklicno izobraževanje in usposabljanje na zaposlenega v podjetjih. Mednarodna primerjava postavlja

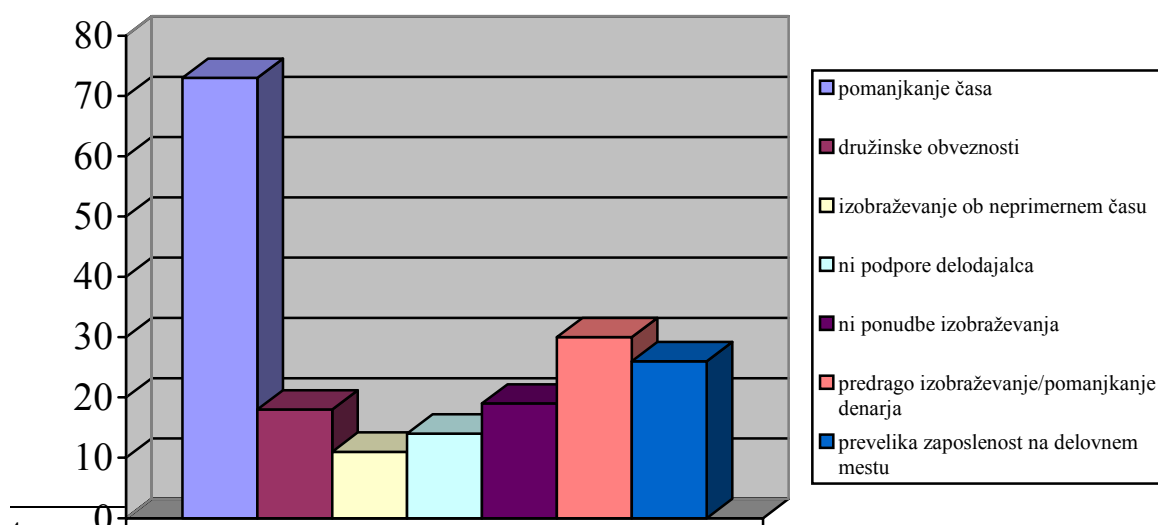
Slovenijo na 17. mesto. Za njo so le Poljska, Latvija, Litva in Romunija. Največ sredstev⁴ za usposabljanje zaposlenih namenjajo na Danskem (1169 evrov), Norveškem (1049 evrov) in Nizozemskem (941 evrov), v Sloveniji pa le 238 evrov (Svetlik, Pavlin, 2006, str. 241).

Kljub zgoraj navedenemu nizkemu deležu izdatkov, ki jih slovenska podjetja namenjajo usposabljanju zaposlenih, pa kažejo rezultati analize Pogostost pojavljanja posameznih virov financiranja izobraževanja in usposabljanja pri prebivalcih od 16 do 65 let (izobraževalno dejavni odrasli), da so izobraževanje financirala podjetja v 66 odstotkih primerov, posameznik oz. družina v 25 odstotkih primerov in država v 19 odstotkih primerov. Brezplačno izobraževanje beležijo le v 1 odstotku primerov (Bevc, Čelebič, 2006, str. 24).

1.1.6. Ali Slovenija povečuje dostopnost znanja za vse prebivalstvo ?

Poklicno izobraževanje in usposabljanje zaposlenih so ukrepi oziroma dejavnosti, katerih glavni cilj je pridobivanje novih znanj in izpopolnitev obstoječih. Dostopno izobraževanje je tisto, ki je usklajeno z drugimi obveznostmi v življenju odrasle osebe. V letu 1998 je bil Andragoški center Slovenije vključen v mednarodno raziskavo Pismenost odraslih in udeležba v izobraževanju. Razlogi za neudeležbo dejavnih prebivalcev v starosti od 16 do 65 let so bili: prevelika zaposlenost oz. pomanjkanje časa (73 odstotkov), predrago izobraževanje oz. pomanjkanje denarja (30 odstotkov), prevelika zaposlenost na delovnem mestu (26 odstotkov), neobstoječa ponudba za izobraževanje (19 odstotkov), družinske obveznosti (18 odstotkov), ni bilo podpore delodajalca (14 odstotkov) in potek izobraževanja ob neprimernem času (11 odstotkov) (Svetlik, Pavlin, 2006, str. 227). S pripravo slike spodaj sem želela nazorneje prikazati zgoraj navedene podatke:

Slika 1: Razlogi za neudeležbo na usposabljanju in izobraževanju.

⁴ Izraženo s pariteto kupne moči, ki kaže, koliko določene količine storitev in dobrin si lahko posameznik privoščil v določeni državi.

Kaj pokaže naslednji lizbonski kazalec, to je število ur za usposabljanje na 1000 delovnih ur v podjetjih za leto 1999? Največ ur za usposabljanje namenijo na Danskem, vse skandinavske države in Nizozemska, to je od 11–14 ur na 1000 delovnih ur. Od 21 evropskih držav je v tem pogledu Slovenija na 13. mestu s 4 urami usposabljanja na 1000 delovnih ur. Na robu lestvice so Poljska, Litva, Latvija in Romunija z 2 urama (Svetlik, Pavlin, 2006, str. 229).

Zanimiva je primerjava števila plačanih delovnih ur za izobraževanje in usposabljanje na zaposlenega v državah kandidatkah za leto 1999. Romunija je imela najvišje število ur na udeleženca, to je 42 ur. Sledijo Litva, Madžarska, Bolgarija in Latvija (34–41 ur). Poljska in Češka sta pod povprečjem, Slovenija pa zavzema zadnje mesto na lestvici, saj delovna organizacija omogoča le 24 ur nadaljnega poklicnega izobraževanja (Svetlik, Pavlin, 2006, str. 233).

Zamisel vseživljenjskega izobraževanja bi morala zaživeti predvsem v delovnih organizacijah. Delodajalci velikokrat potožijo, da formalna izobrazba novo zaposlenih ne zadošča za uspešno delo. Poleg uvajanja več prakse v procese izobraževanja, bi se moralo tudi izobraževanje in usposabljanje nadaljevati na delovnem mestu.

Taka usposabljanja bi morali spodbujati na dva načina in sicer država bi morala delodajalce spodbujati tako, da bi bili zainteresirani za vlaganj v izobraževanje in usposabljanje zaposlenih (npr. davčne olajšave za vlaganje finančnih sredstev in del delovnega časa v izobraževalne namene). Drugič pa bi morali delojemalcem olajšati pogoje za nenehno izpopolnjevanje. Del delovnega časa bi morali namenjati usposabljanju in tako se zaposleni, ki se izobražujejo ne bi čutili prikrajšane. Dobro prakso imajo na Švedskem, kjer za čas izobraževanja redno zaposlenega, začasno zaposlijo drugo osebo. Nadomestni delavec ima ustrezno izobrazbo in je običajno prijavljen na zavodu za zaposlovanje. Zaposleni lahko na ta način posveti svoj čas izobraževanju, saj ga po zaključku izobraževanja oz. usposabljanja čaka njegovo delovno mesto brez zaostankov pri delu.

1.1.7. Ali Slovenija pospešuje hitrost procesov v ciklusu znanja (pridobivanje, ustvarjanje, prenos, uporaba znanja)?

Med oblikami neformalnega in aformalnega izobraževanja⁵ V Sloveniji še vedno prevladuje izobraževanje v učilnicah, na seminarjih in delavnicah (89 odstotkov). Z uporabo tiskanega gradiva se izobražuje 74 odstotkov odraslih, s praktičnim usposabljanjem pa 51 odstotkov (Svetlik, Pavlin, 2006, str. 274). Pri večji zahtevnosti določenega poklica se izvajalci tega poklica pogosteje vključujejo v neformalne oblike izobraževanja. Večja kot je potreba znanja pri delu, večja je potreba po njegovem pridobivanju, kar še posebej velja pri poklicih, ki so po znanju intenzivni.

⁵ Aformalno izobraževanje je izobraževanje po zaključku formalnega šolanja.

1.1.8. Ali Slovenija priznava nove poti do znanja ?

V anketi Andragoškega centra Slovenije v letu 2001 je na vprašanje, kje bi se želeli dodatno izobraževati in usposabljeni, največ odraslih med 16 in 65 letom v Sloveniji odgovorilo, da v izobraževalnih centrih in ljudskih oziroma delavskih univerzah. Sledijo zasebne organizacije ter višje in visoke šole, kar kaže na to, da se odrasli ne želijo preveč vračati v institucije formalnega izobraževanja, kjer se šola mlajša populacija (Svetlik, Pavlin, 2006, str. 239).

Tradicionalne ustanove bi morale postati bolj odprte in dostopne odraslim ter načine usposabljanja in izobraževanja prilagoditi njihovim željam in možnostim. Med srednjo generacijo je mnogo zaposlenih z zaključeno srednjo izobrazbo ali nedokončanim študijem iz mladosti, ki bi želeli z izobraževanjem nadaljevati oz. se na svoji poklicni poti dodatno izpopolnjevati in usposabljeni.

Usmeritve razvoja EU predlagajo večjo odprtost poti do znanja in izobrazbe. Zakon o visokem šolstvu v Sloveniji že omogoča priznavanje znanj in spretnosti pridobljenih pred vpisom v študijske programe. Zakon dovoljuje visokošolskemu zavodu, da opredeli način priznavanja in določi postopek (administrativni in pedagoški del), ki vsebuje prepoznavanje znanj in spretnosti, njihovo vrednotenje ter priznavanje.

Prepoznavanje znanj in spretnosti je proces, v katerem kandidat razčleni vsa svoja znanja in spretnosti in o njih zbere dokazila. V ta namen si uredi portfelj z dokazili o znanjih in spretnostih pridobljenih pred vpisom v določen študijski program. Med njimi so lahko dokazila o formalnem izobraževanju (spričevala, diplome), dokazila o neformalnem izobraževanju, dokazila o priložnostnem učenju (potrdila delodajalca, izdelki, opis delovnih izkušenj). Visokošolski zavod naj bi ponujal svetovanje pri prepoznavanju znanj in spretnosti pomembnih za področje študija.

Naslednji korak je vrednotenje, ki ga opravi Komisija za priznavanje na visokošolskem zavodu. Vrednotenje znanj in spretnosti je proces, v katerem se znanja in spretnosti, ki jih je kandidat pridobil na različne načine, ovrednotijo. Komisija pri vrednotenju portfelja upošteva obseg, zahtevnost in vsebino znanj. Kandidata lahko povabi na razgovor. Postopek, namen in rezultat priznavanja morajo biti nedvoumno določeni in razumljivi vsem udeležencem v postopku, saj se ne more prav vsako znanje priznati za vsak namen. Visokošolski zavod mora omogočiti pogoje za vzpostavitev kritično-analitičnega in profesionalnega sistema priznavanja in s tem diplomantom zagotoviti ustrezne usposobljenosti, ki tako dosežejo strokovni naslov.

Zadnji korak je priznavanje znanj in spretnosti. To je proces, v katerem se ovrednotena znanja in spretnosti priznajo kot pogoj za vpis ali kot opravljen del študijskih obveznosti. S priznavanjem znanj pridobljenih z neformalnim izobraževanjem in priložnostnim učenjem bo

vseživljenjsko učenje v resnici zaživelo, pripomoglo pa bo tudi k približevanju učenja potrebam družbe, ki vedno bolj temelji na znanju.

1.3 IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE ZA ŽIVLJENJE IN DELO V DRUŽBI ZNANJA

Evropa mora spremeniti sisteme izobraževanja in usposabljanja iz dveh razlogov, in sicer da bi izpolnila zahteve kot družba znanja in da bi izboljšala stopnjo in kakovost zaposlovanja. Izobraževanje in usposabljanje bo moralo biti prirojeno tako mladim in brezposelnim kot tudi že zaposlenim, ki jih hitri razvoj in spremembe na trgu silijo v nenehno izpopolnjevanje. Ta novi pristop mora imeti tri osnovne sestavine: lokalne izobraževalne centre, promocijo novih veščin in spretnosti, posebej informacijskih, ter povečanje razvidnosti in jasnosti kvalifikacij.

Evropski svet je leta 2000 državam članicam EU priporočil sledeče korake za doseg zgoraj navedenih ciljev (Presidency Conclusions-Lisbon European Council, 23.- 24. 3. 2000, 2006):

Trajno povečevanje vlaganja v človeške vire in namenjanje posebne skrbi mladim. Za cilj naj si postavijo zmanjšati število mladih med 18 in 24 letom starosti s poklicno izobrazbo, ki se ne šolajo več, in sicer za polovico do leta 2010. Šole in centri za usposabljanje naj bi se razvili v večnamenske izobraževalne centre, namenjene čim širši ciljni skupini. Priporočil je tudi partnersko povezovanje med šolami, centri za usposabljanje in podjetji (predvsem raziskovalni in razvojni del podjetij) v vzajemno korist.

V evropskem okviru naj bi določili nove osnovne spretnosti in znanja, ki morajo biti zagotovljena skozi vseživljenjsko učenje (veščine pri uporabi informacijske tehnologije, tuji jeziki, tehnološka kultura, podjetništvo in znanja o družbi). Poudaril je pomembnost povezovanja znotraj poenotnega evropskega visokošolskega prostora z omogočanjem prehodnosti študentov, učiteljev in raziskovalcev (programi Socrates, Leonardo, Youth). V ta namen je potrebno urediti priznavanje študijskih obveznosti opravljenih v tujini in tako omogočiti večjo in bolj privlačno mednarodno izmenjavo.

Za omogočanje večje prehodnosti delovne sile je Evropski svet priporočal tudi pripravo skupnega evropskega formata za življenjepis (angl. *curriculum vitae*) za lažje ocenjevanje pridobljenega znanja tako v izobraževalnem sistemu kot pri usposabljanju na delovnem mestu.

Danes živi v EU 22 odstotkov starejših od 60 let; leta 2050 jih bo 35 odstotkov (Jamšek, 2007, str. 16). Zaposlovanje starejših je ena težjih nalog in največji problem Evrope na dolgi rok. Življenjska doba se podaljšuje in mnogi, ki skrbijo za svoje fizične in umske sposobnosti, bodo sposobni delati v visoko starost. Zato bo treba omogočiti, da lahko vsak dela, dokler

zmore in želi. V takšnih razmerah bo zelo pomembno, kako bodo znali starejši ohranjati delovno kondicijo in posodabljati znanje. Delovne organizacije bodo kmalu poiskale prilagojene delovne pogoje za starejše zaposlene kot je krajši delovni čas, drugačne delovne zadolžitve - bolj svetovalna vloga ali angažiranje starejših, zaradi nadomeščanj ali zaradi začasnega povečanja obsega dela.

V nadaljnjem besedilu si oglejmo, kakšni so cilji Lizbonske strategije in kako so priporočila Evropskega sveta vpeta v prizadevanja za doseg ciljev Lizbonske strategije.

2 LIZBONSKA STRATEGIJA

Lizbonska strategija, ki jo je Evropski svet sprejel marca 2000, je EU prinesla nov strateški cilj, da do leta 2010 postane *»najbolj konkurenčno in dinamično ter na znanju temelječe gospodarstvo na svetu, ki bo uživalo polno zaposlenost ter ekonomsko in socialno kohezijo«* (Lizbonska strategija, 2006). Na göteborgskem vrhu leta 2001 je bila strategija dopolnjena z usmeritvami na okoljskem področju in določitvijo bolj vzdržnih smernic razvoja.

Izbrani cilji Lizbonske strategije (2006) so:

Pri zaposlovanju naj bi se skupna stopnja zaposlenosti povečala na 67 odstotkov do 2005 (Stockholm) in 70 odstotkov do 2010 (Lizbona), stopnja zaposlenosti žensk na 57 odstotkov do 2005 (Stockholm) in 60 odstotkov do 2010 (Lizbona), stopnja zaposlenosti starejših oseb (55–64 let) pa na 50 odstotkov do 2010 (Stockholm). Povprečna starost ob upokojitvi naj bi se podaljšala za 5 let do 2010 (Barcelona), otroško varstvo predšolskih otrok starejših od treh let pa za 90 odstotkov in otrok mlajših od treh let za 30 odstotkov do 2010 (Barcelona).

Za družbo, temelječo na znanju naj bi se povečali bruto domači izdatki za raziskovalno dejavnost na 3 odstotke BDP do 2010, od tega dve tretjini iz poslovnega sektorja (Barcelona); vzpostavili naj bi evropsko raziskovalno območje; spodbujali zaposlovanja znanstvenikov in raziskovalcev; zagotavljali stoddotna povezanost šol s svetovnim spletom in splošna uporaba IKT v učnem procesu ter dosegli vključenost 12,5 odstotka odraslih v vseživljenjsko učenje (dostopnost vseživljenjskega učenja za vse).

Na notranjem trgu EU naj bi dosegli 98,5 odstotni prenos smernic notranjega trga v pravni red držav članic (Stockholm); prevzem smernic notranjega trga najpozneje v dveh letih od začetka veljavnosti (Barcelona); odstranitev ovir za prosti pretok storitev znotraj EU, dokončanje skupnega notranjega trga za finančne storitve do 2005, dokončanje skupnega notranjega trga in sprostitev v mrežnih industrijah (Barcelona): poštne storitve do 2006, električna energija in zemeljski plin do 2007, železniški in letalski promet do 2008, zmanjšanje državne pomoči na 1 odstotek BDP, izboljšanje pravil javnega naročanja, določitev novih pravil za združitve in prevzeme podjetij.

Pri podjetniških spodbudah naj bi se omogočalo pravno okolje, ki spodbuja naložbe, uvajanje novosti in izboljšav in podjetništvo, zmanjšanje administrativnih ovir, pospešitev postopka in zmanjšanje stroškov pri ustanavljanju podjetja.

Za večjo socialno vključenost je cilj zmanjšanje osipa v šolah za polovico do 2010 (Lizbona) in zmanjšanje stopnje tveganja za revščino (Barcelona).

Pri varstvu okolja pa sprejem Kjotskega protokola do 2002 in viden napredek pri zmanjšanju oddajanja toplogrednih plinov do 2005 (Göteborg), proizvodnja električne energije iz obnovljivih virov v obsegu 22 odstotkov skupne porabe do 2010 (Göteborg).

Na začetku zasedanja Evropskega sveta na konferenci v Lizboni leta 2000 je predsednica Evropskega parlamenta Nicole Fontaine odprla razpravo na temo Zaposlovanje, ekonomske reforme in socialna kohezija. V njej je posebej poudarila pomembnosti izobraževanja in usposabljanja za prehod v družbo znanja.

2.1 Uresničevanje ciljev Lizbonske strategije v EU

Cilji Lizbonske strategije so bili postavljeni dokaj smelo, a obenem konkretno in izvedljivo. Za njihovo izvajanje, ki poteka s pomočjo nacionalnih akcijskih programov, članice EU imenujejo skrbnike. Lizbonska strategija posebej poudarja, da je potrebno vlagati v ljudi in družbo, da bi Evropa postala prostor, kjer si gospodarska rast in socialne pravice niso v nasprotju. Evropski voditelji so se marca 2006 zbrali v Bruslju in razpravljali o uresničevanju Lizbonskih reform. (Presidency Conclusions-Lisbon European Council, 2006). Razprava je pokazala, da so med najuspešnejšimi državami Danska, Švedska in Avstrija. Švedska beleži doseganje ciljev na področjih uvajanja novosti in izboljšav, raziskav in razvoja (v nadaljevanju R in R) ter komunikacij, pa tudi na področjih državne pomoči in konkurenčnosti, usposabljanja delovne sile in dodatnega izobraževanja. Med bolj uspešnimi je tudi pri skrbi za okolje. Danska beleži razvoj pri uvajanju novosti in izboljšav, urejanju transporta, finančnih dejavnosti, usposabljanju delovne sile, posodabljanju socialnega varstva in urejanju okolja. Kot manj uspešne članice EU pri uresničevanju Lizbonskih reform so bile prikazane Poljska, Grčija, Italija in Slovaška.

Poljska si je prislužila nelaskavi naslov največjega negativca, in sicer zaradi 18-odstotne stopnje brezposelnosti in dejstva, da se s službo znotraj dejavne populacije lahko pohvali le 52 odstotkov Poljakov. Italijo pri uresničevanju Lizbonskih reform zadržujejo predvsem neučinkovita in preobširna birokracija, neprimerna infrastruktura ter visoke davčne stopnje, brezposelnost v Italiji pa je najvišja med članicami »stare petnajsterice«.

Tema tega specialističnega dela je prehod v družbo znanja, zato si bomo v poglavju *Izvajanje Lizbonske strategije* natančneje ogledali rezultate dosežene v Sloveniji. Ali je Slovenija

uspela povečati bruto domače izdatke za raziskovalno dejavnost? Ali je uspela pritegniti poslovni svet, da bi vlagal v raziskovanja? Kako premaguje težave pri povezovanju v evropski raziskovalni prostor in kako je z raziskovalci, ki se vključujejo v mednarodno raziskovanje? Kakšna je opremljenost šol z računalniško opremo in kakšen dostop do svetovnega spleta? Koliko se v učnem procesu uporablja IKT? Je v Sloveniji uporaba svetovnega spleta splošno razširjeno orodje, kateremu je potrebno poiskati še prave vsebine? Ali je pri nas poskrbljeno za dostopnost do izobraževanja odraslih (vseživljenjsko učenje), ki je glede na staranje prebivalstva in potrebe po dvigu izobrazbene ravni nujno?

2.2 Izvajanje Lizbonske strategije v Sloveniji

V oktobru 2006 je Vlada RS Slovenije objavila Poročilo o uresničevanju Programa reform za izvajanje Lizbonske strategije. Poročilo je prvi letni pregled spremljanja uresničevanja prednostnih nalog, ukrepov in ciljev programa reform sprejetih oktobra leta 2005. Program reform za izvajanje Lizbonske strategije je bil pripravljen na podlagi sprejete Strategije razvoja Slovenije. Program po Strategiji razvoja Slovenije povzema pet prednostnih razvojnih nalog (Poročilo o uresničevanju Programa reform za izvajanje Lizbonske strategije, 2006):

1. konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast;
2. učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta;
3. učinkovita in cenejša država;
4. sodobna socialna država in večja zaposlenost;
5. povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja.

Ukrepi, vsebovani v programu reform, obsegajo smernice in odgovarjajo na dosedanja priporočila Evropske unije, oceno Evropske komisije o programu reform ter sklepe Evropskega sveta.

V poročilu je navedeno, da Vlada RS spodbuja podjetniški razvoj in inovatorstvo. V ta namen je vzpostavila nove načine za boljše sodelovanje podjetij z izobraževalnimi in raziskovalno-razvojnimi ustanovami. Obenem želi s temi ukrepi spodbujati večjo mobilnost kadrov. V letih od 2005 do 2007 bo finančno podprla ustanovitev štirih univerzitetnih inkubatorjev in treh tehnoloških parkov ter njihovo infrastrukturo. V okviru teh omogoča odcepljenim podjetjem (spin-off) zagonska sredstva za delovanje ter v okviru podpornega okolja storitve in ustrezno infrastrukturo.

Do leta 2006 je bilo podprtih 21 poslovnih področij v fazi komunalnega opremljanja in 14 poslovnih področij v fazi vzpostavitve ali razširitve. Poleg tega se bo razvoj inovacijskega okolja do 2007 pospeševal preko strukturnih skladov s podporo tehnološkemu centrom, grozdom in tehnološkemu parkom. Ustanovljena sta bila: dva tehnološka centra (IRSPIN za

2,88 mio evrov in TECES za 4,47 mio evrov), dva grozda (ACS za 11,72 mio evrov in KGH za 3,01 mio evrov) ter tehnološki park Ljubljana Brdo (8,14 mio evrov).

V dnevnem časopisju sem zasledila članek Inkubator, ki deli tveganje z naročnikom (Dobro jutro, 2006, str. 8). Članek opisuje podjetniški inkubator Območne obrtne zbornice Grosuplje. Janko Lah, ki vodi projekt, v članku razlaga:

»Podjetniški inkubator je namenjen vsem, ki imajo zamisli in želijo kreniti na pot podjetništva, pa ne vedo, ali je njihova zamisel tržna, ne vedo, kako jo pripeljati v življenje, in ne poznajo prodajnih poti. Namenjena je tudi obrtnikom in podjetnikom, ki želijo biti uspešnejši, prodornejši, a nimajo morda dovolj znanja ali pa ne pravega in tržno zanimivega izdelka. Nadalje tistim, ki imajo izdelek, a po njem ni več povpraševanja. Namenjen pa je seveda tudi drugi strani v partnerskem odnosu – kupcem. Mnogi kupci iščejo potencialne in sposobne proizvajalce določenih izdelkov, ki pa v industrijskem smislu še niso razviti.«

Osnovni namen inkubatorja je povezovanje znanja in strokovnjakov z različnih področij (od tehnologov do tržnikov in ekonomskih analitikov), ki bodo vsak s svojega strokovnega stališča iskali najboljše rešitve za postavljene izzive in zahteve naročnikov. Nadalje je njegov namen tudi oblikovanje interdisciplinarnih timov, ki bodo podpirali razvoj novih in domiselnih proizvodov in rešitev in zagotavljali najučinkovitejši izkoristek v celotni verigi.

Vlada podpira povezovanje podjetij, kjer povezovanja omogočajo prenos znanja in sodelovanje z znanstvenimi ustanovami doma in v tujini. V okviru programa prehoda raziskovalcev iz domačih in tujih ustanov znanja v slovenska podjetja je bil v letu 2006 izveden javni razpis za sofinanciranje raziskovalcev v gospodarstvu. V sklopu *Znanje za gospodarstvo* je predviden ukrep sofinanciranja stroškov delodajalcev pri poklicnem in strokovnem izobraževanju dijakov oziroma vajencev. Za program *Razvojniki za gospodarstvo* so v obdobju 2007-2013 predvidena letna sredstva v višini 15,16 milijona evrov, s katerimi naj bi država povečala kakovost in uporabnost znanstvenega in razvojnega dela, pretok znanja in sodelovanje med poslovnim sektorjem in raziskovalno-razvojnimi področjem.

Kot ugotavlja Janko Lah v zgoraj omenjenem članku, je nujno potrebno povezovanje znanja, ki se nahaja v različnih raziskovalnih ustanovah in na fakultetah z gospodarstvom, zato pravi: *»Menim, da je znanja pri nas (v Sloveniji) dovolj, samo poiskati ga moramo, najti, mu dati priložnost, da se uveljavi in poveže v celovite projekte.«* (Dobro jutro, 2006, str. 8).

Povezovanje nosilcev znanja in podjetij še ni utečeno. Potrebno je vzpostaviti zakonodajne in organizacijske okvire, ki bodo urejali odnose med poslovnim svetom in ustanovami znanja. Posredniki med univerzami, raziskovalnimi inštituti in podjetji se šele ustanavljajo. Za ta namen so predvidena sredstva iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Iz tega sklada so podprti projekti, ki se že izvajajo v partnerstvu med podjetji in ustanovami znanja, projekti

tehnoloških centrov, tehnoloških mrež, podjetniških grozdov in tehnoloških parkov ter projekti raziskovalnih centrov odličnosti. S sredstvi programa PHARE so podprti univerzitetni spin-off inkubatorji (razen ljubljanskega univerzitetnega inkubatorja). Večjo podporo bo potrebno zagotoviti delovanju patentnih pisarn in univerzitetnih pisarn za prenos tehnologij.

Zgoraj zapisano o povezovanju in pomenu znanja sem izluščila iz prve prednostne razvojne naloge Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast.

Moj namen je posebej osvetlili dve prednostni razvojni nalogi, in sicer drugo prednostno razvojno nalogo Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta ter četrto prednostno razvojno nalogo Sodobna socialna država in večja zaposlenost

2.2.1 Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta

Osrednji dokument, ki ureja to področje, je Nacionalni raziskovalni in razvojni program (NRRP), katerega bom podrobneje obravnavala v enem od naslednjih poglavij. Njegov osnovni namen je povezovanja javnega raziskovalnega področja s poslovnim sektorjem ter zagotavljanje odlične znanosti v javnih raziskovalnih inštitutih in univerzah kot nepogrešljive dolgoročne baze za uvajanje novosti in izboljšav in s tem za konkurenčnost gospodarstva. Vlada RS je namenila za povečanje javnih sredstev približno 0,1 odstotka BDP letno, da bi to področje dosegalo spodbudnejši razvoj⁶. Javna sredstva se bodo črpala iz državnega proračuna, iz proračunov občin in regij in iz sredstev strukturnih skladov EU ter okvirnih programov EU za raziskave.

V letu 2006 je bila uvedena olajšava za vlaganje v raziskave in razvoj (R&R) pri davku od dohodka pravnih oseb. Z olajšavo je davčnim zavezancem dana možnost, da lahko uveljavijo zmanjšanje davčne osnove v višini 20 odstotkov od zneska, ki predstavlja vlaganje v R in R v davčnem obdobju, vendar največ v višini davčne osnove. Novela Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb pa že od 1. januarja 2005 priznava olajšave za vlaganja v raziskovalno opremo in olajšave za plače na novo zaposlenih doktorjev znanosti v prvem letu njihove zaposlitve.

Vlada želi nameniti več proračunskih sredstev razvoju tehnologije kot razvoju znanosti, in sicer v razmerju 80:20. Večina sredstev je še pogodbeno vezana na podlagi razpisov iz preteklih let. Tako bo lahko preusmerjala sredstva sprotno ob sproščanju zasedenih sredstev. Agencija za raziskovalno dejavnost je kot novost v letu 2005 uvedla tematske projekte z

⁶ Javna sredstva so se povečala od 0,66 odstotka v letu 2005 preko 0,77 odstotka v letu 2008 do ciljnega 1 odstotka BDP do leta 2010.

razpisanimi temami, ki so usklajene s prednostnimi področji NRRP, kar pa zajema le 1 odstotek vseh sredstev.

S spremembami v davčni in industrijski politiki ter sistemu financiranja raziskovalne dejavnosti želi vlada spodbujati sodelovanje med raziskovalnim področjem in gospodarstvom, ustanavljanje novih podjetij in zaposlovanje raziskovalcev v gospodarstvu. Ukrepi za spodbujanje sodelovanja med visokošolskim in poslovnim sektorjem so predvideni tudi v novi resoluciji o nacionalnem programu visokega šolstva RS 2006–2010, o čemer bom več pisala v enem od naslednjih poglavij.

Spremembe financiranja javnih raziskovalnih organizacij imajo za cilj nagradjevati sodelovanje z gospodarstvom oziroma poslovnim sektorjem. Za doseg le-tega je potrebno predhodno uvesti učinkovite metodologije za ugotavljanje gospodarske ustreznosti raziskovalnih projektov in programov. Tudi Program ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje od 2007 do 2013 nagovarja poslovni svet, naj odpre vrata raziskovalcem. Eden od načrtovanih ukrepov prehajanja znanja v poslovni sektor je program Mladi temeljni raziskovalci v podjetjih. Zagotavljanje človeških virov je opredeljeno v Operativnem programu razvoja človeških virov za obdobje od 2007–2013, ki črpa sredstva iz Evropskega socialnega sklada. V letu 2006 je bil v okviru programa prehoda raziskovalcev iz domačih in tujih ustanov znanja v slovenska podjetja izveden javni razpis za sofinanciranje raziskovalcev v gospodarstvu v vrednosti 5,63 milijonov evrov za črpanje do leta 2008.

Za doseg vseh teh smelih načrtov moramo imeti ljudi, ki jih bodo sposobni izpeljati. Spodbujanje razvoja človeških virov in vseživljenjskega učenja vsebuje naslednje prednostne ukrepe: oblikovanje celovite in podrobne strategije vseživljenjskega učenja; prenova visokega izobraževanja, višjega strokovnega, srednjega strokovnega in poklicnega izobraževanja ter zagotavljanje možnosti za horizontalno in vertikalno premičnost na državni in mednarodni ravni; celovita prenova univerze s povečanjem števila ponudnikov, večjo prilagodljivostjo potrebam gospodarstva, večjo kakovostjo in konkurenco ter zagotavljanje izobraževanja za trajnostni razvoj. V nadaljnjem besedilu si bomo podrobneje ogledali našete prednostne naloge.

2.2.1.1 Oblikovanje celovite in podrobne strategije vseživljenjskega učenja

Strategija vseživljenjskega učenja določa deset jeder: povezanost in prepletenost vseh zvrsti, oblik, vsebin in namembnosti učenja; pomen in upoštevanje vseh možnosti učenja; učenje skozi življenje; učenje v vsej širini in razsežnosti življenja; raznovrstnost, pestrost, gibljivost izpeljave učenja; učenje po meri osebe, ki se uči; spodbude in dostopnost učenja; učenje za potrebe dela; učenje za potrebe lokalne skupnosti; ugotavljanje in potrjevanje znanja; svetovalna pomoč osebam, ki se učijo. Strategija vseživljenjskega učenja se žal omejuje na področje poklicnega in srednjega strokovnega izobraževanja. Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju, ki je bil sprejet v juliju 2006, uvaja večjo povezanost splošnega,

strokovnega in praktičnega znanja in zmožnostno naravnost izobraževanja. Izobraževalni programi se prenavljajo tako, da bodo zasnovani za več poklicnih standardov (za več poklicev oziroma za poklicno področje), da bodo modularno zgrajeni in kreditno ovrednoteni, s posebnim poudarkom na IKT in metodah učenja na daljavo, večpredstavnostnih paketih in pripravah programov za posebne potrebe. Za prenovo so namenjena sredstva Evropskega socialnega sklada. 20 odstotkov vsakega izobraževalnega programa bo šola določila skupaj s socialnimi partnerji v svojem okolju. To bo pripomoglo k večji prehodnosti diplomantov na trgu dela, večji prožnosti poklicnega in strokovnega izobraževanja, možnosti vključevanja odraslih (zaposlenih in brezposelnih) v izobraževanje po delih programov (po modulih) in k uveljavljanju pridobljenih kvalifikacij v sistemu spričeval po pridobitvi formalne izobrazbe.

Za zmanjševanje izobrazbenega primanjkljaja pri odraslih ter za izobraževanje in usposabljanje osipnikov se izvajajo konkretne akcije: izobraževalni procesi v formalnih in neformalnih oblikah učenja s podporo IKT, samovrednotenje v organizacijah za izobraževanje odraslih za zagotavljanje kakovosti, strokovno usposabljanje za strokovne delavce, ki delajo v izobraževanju odraslih in individualni pristop k učečemu se posamezniku. Slednji vključuje individualni načrt izobraževanja, uvedbo portfelja, razvoj ključnih kompetenc in nadomeščanje primanjkljaja pri posameznikih s šibkim predznanjem.

2.2.1.2 Prenova visokega izobraževanja, višjega strokovnega in srednjega strokovnega in poklicnega izobraževanja ter zagotavljanje možnosti za horizontalno in vertikalno mobilnost na državni in mednarodni ravni

S podporo Evropskega socialnega sklada so se namenjala sredstva za prenovo visokošolskih programov v skladu z Bolonjskim procesom. Bolonjski proces, o katerem bo tekla beseda v nadaljevanju, uvaja merila za kreditno vrednotenje študijskih programov po ECTS, module, izbirnost in možnosti prehodov med programi (tudi iz višjih strokovnih šol), kar prispeva k zamisli vseživljenjskega učenja. Višje strokovno izobraževanje se od leta 2004 uvršča v terciarni del izobraževalnega sistema. V letih 2006 in 2007 bo potekala prenova višješolskih študijskih programov v treh projektih na poslovno-ekonomskem, gostinskem, turističnem in naravoslovno-tehniškem področju. Nosilci prenove so višje strokovne šole v sodelovanju z univerzami, delodajalci in drugimi sorodnimi višjimi šolami iz EU.

Razprava o pripravi nacionalnega ogrodja kvalifikacij, katerega cilj je vse kvalifikacije povezati v enotno ogrodje in jasno nakazati razmerja med njimi še poteka.

2.2.1.3 Celovita prenova univerze s povečanjem števila ponudnikov, večjo prilagodljivostjo potrebam gospodarstva, večjo kakovostjo in konkurenco

V letu 2006 so bila v razpisu za sofinanciranje mednarodnega sodelovanja visokošolskih zavodov postavljena nova tematska področja, kot so upravljanje in vodenje visokošolskih zavodov, skupni študijski programi (angl. *joint degrees*), kreditni sistem študija in prehodi

med študijskimi programi, kreditni sistem študija in notranja prehodnost študentov in visokošolskih učiteljev, priznavanje znanja in spretnosti pridobljenih pred vpisom v program, zunanje ocenjevanje visokošolskih zavodov in študijskih programov in privlačnost slovenskega visokega šolstva za študente iz tujine.

Reforma visokega šolstva zajema ukrepe, ki se nanašajo na povečanje kakovosti študija, lažje zaposlovanje diplomantov in spremembe financiranja visokega šolstva. Nacionalni program razvoja visokega šolstva 2006–2010 spodbuja nastajanje visokošolskih središč oziroma zametkov novih univerz v regionalnih središčih, prav tako pa tudi ustanavljanje novih javnih in zasebnih visokošolskih zavodov. V letih 2005 in 2006 je bilo ustanovljenih sedem novih visokošolskih zavodov, Politehnika Nova Gorica pa se je preoblikovala v Univerzo v Novi Gorici. Ob začetku študijskega leta 2006/07 tako v Sloveniji delujejo štiri univerze⁷.

Poleg vseh članic naštetih univerz je še šestnajst samostojnih visokošolskih zavodov. Regionalna razpršenost izvajanja študijskih programov ni zagotovljena le z novimi visokošolskimi zavodi, ampak tudi z izvajanjem študijskih programov izven sedeža visokošolskega zavoda. Visokošolski študijski programi za redni in izredni študij se v študijskem letu 2006/07 izvajajo kar v 28 krajih po Sloveniji.

V poročilu je navedeno, da se na tem področju v bodoče želi povečati prilagodljivost pri oblikovanju programov in zaposlovanju visokošolskih učiteljev, prehajanje študentov med študijskimi programi ter mednarodno sodelovanje univerz z raziskovalnimi inštituti. Nenazadnje ugotavljajo nujnost povečanja javnih in osebnih izdatkov za terciarno izobraževanje, hkrati pa izboljševanje možnosti za pedagoško in raziskovalno delo na visokih šolah in univerzah.

2.2.1.4 Zagotavljanje izobraževanja za trajnostni razvoj

V poročilu je navedeno le, da se v okviru Evropskega socialnega sklada financira projekt Biotehniška področja, najbolj učeča se okolja, ki jih vodi Konzorcij biotehniških šol Slovenije. Za zagotavljanje trajnostnega razvoja v Sloveniji bi po mojem mnenju morala biti vključena vsa področja znanosti, saj se Slovenija ne bo razvijala le na biotehniškem področju.

Sisteme izobraževanja in usposabljanja naj bi prilagodili potrebam trga dela. Za izboljšanje kakovost in povečanje privlačnost poklicnega izobraževanja sta bila sprejeta Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju in Zakon o višjem strokovnem izobraževanju. Oba zakona vzpostavljata mehanizme za spremljanje in zagotavljanje kakovosti z načelom samovrednotenja in zunanjega vrednotenja. Prav na poklicnem izobraževanju je velik upad dijakov. Nekateri poklici so ogroženi, saj ni mladih, ki bi se jih želeli priučiti.

⁷ Univerza v Ljubljani, Univerza v Mariboru, Univerza na Primorskem, ki jih je ustanovila Republika Slovenija in Univerza v Novi Gorici, ki se je preoblikovala iz samostojnega visokošolskega zavoda.

V okvir ustrežnejšega vrednotenja znanja in izkušenj sodi tudi pobuda Europass. V Sloveniji deluje od maja 2005 nacionalni center Europass, ki skrbi za povezovanje iskalcev zaposlitve in delodajalcev ter za obveščanje širše javnosti. Povečanje zaposlitvenih možnosti naj bi prineslo tudi vrednotenje in priznavanje neformalnega in aformalnega učenja. Vlada RS je pripravila spremembe Zakona o nacionalnih kvalifikacijah, ki prinašajo večje povezovanje formalnega in neformalnega izobraževanja ter dela.

Enoten sistem nacionalnih kvalifikacij, v katerem je preglednost temeljno načelo pri razvoju poklicnih standardov, je še v izgradnji. Poklicni standardi so podlaga za pripravo izobraževalnih programov in katalogov standardov strokovnih znanj ter spretnosti za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije v sistemu certificiranja. Glede na to, da bo potrebno pripraviti nacionalno ogrodje kvalifikacij, ki bo primerljivo z ogrodji kvalifikacij ostalih članic Evropske unije, bi bilo smiselno že opravljeno delo Strokovnega sveta RS za poklicno in strokovno izobraževanje in Sveta RS za visoko šolstvo uporabiti pri pripravi nacionalnega ogrodja kvalifikacij.

Colm Hamrogue, član National Qualification Authority of Ireland, je leta 2006 na mednarodnem posvetu v Čatežu imenovanem Seminar on the Implementation of the Reforms in Higher Education Curricula Reform and the Qualification Framework predstavil proces priprave nacionalnega ogrodja kvalifikacij. Irska je prva članica Evropske unije, ki je nacionalno ogrodje kvalifikacij že pripravila. Udeležencem seminarja, med katerimi sem bila tudi sama, je zaupal, da je priprava ogrodij zahtevala večletno delo. Potrebno je bilo usklajevanje, poznavanje vseh ravni in izobraževalnih programov. Zahtevno delo strokovnjakov, ki so pripravili pregled vseh kvalifikacij, jih uvrstili na ustrezno mesto in s tem prikazali tudi možnost nadaljnega izobraževanja oziroma strokovnega usposabljanja.

2.2.2 Sodobna socialna država in večja zaposlenost

Glede na temo specialističnega dela, bomo v zvezi z brezposelnostjo obdelali struktura brezposelnih oseb. Zaskrbljujoč je podatek, da poleg težje zaposljivih oseb (starejši, nižje izobraženi) narašča delež visoko izobraženih. Za povečanje zaposljivosti je država namenila denarno podporo delodajalcem za zaposlitev težje zaposljivih oseb ali za zaposlitev prejemnika denarne socialne pomoči. Z denarno podporo se spodbuja tudi samozaposlovanje in ustvarjanje novih delovnih mest. Novela Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, ki je bila sprejeta julija 2006, prinaša zaostritev obveznosti brezposelnih oseb, hkrati pa spodbuja zaposlovanje mladih in starejših – v tem primeru zakon predvideva tudi povrnitev prispevkov delodajalcev. Za zmanjšanje ovir pri zaposlovanju mladih žensk pa predvideva povrnitev prispevkov za zaposlitev brezposelne osebe med nadomeščanjem delavke na porodniškem dopustu.

Brezposelnost mladih med 15 in 24 letom starosti je nižja od povprečja v EU, razlog pa je visoka vključenost mladih v srednje in terciarno izobraževanje. Posledično med

brezposelnimi in tudi dolgotrajno brezposelnimi osebami v Sloveniji narašča delež iskalcev prve zaposlitev z visoko izobrazbo. Reševanje teh težav v poročilu Vlade RS vidijo v prenovi visokošolskega študija – uvajanje bolonjske deklaracije. Od spremembe Zakona o visokem šolstvu v letu 2004 do julija 2006 je bilo na Svetu RS za visoko šolstvo sprejetih že 150 novih študijskih programov, 64 študijskih programov prve stopnje, 80 druge stopnje in 6 tretje stopnje. V študijskem letu 2006/07 je bilo razpisanih 94 študijskih programov⁸.

Skrajšali naj bi čas študija in zagotovili večjo učinkovitost, kar naj bi dosegli z ukinitvijo absolventskega staža po prvi in drugi bolonjski stopnji, saj se priprava diplomskega dela vključuje v redni del zadnjega semestra študija. S tem naj bi dosegli zmanjšanje trajanja študija iz sedanjih 6,9 let na 5,9 let.

Ali bo ta cilj dosežen, bomo lahko ugotavljali šele po letu 2015, ko naj bi na vseh visokošolskih zavodih potekali le bolonjski programi. Povečali naj bi učinkovitost študija v takšni meri, da bi kar 75 odstotkov študentov vpisanih v prvi letnik doseglo diplomo (z drugimi besedami le 25 odstotni osip), kar naj bi dosegli z ustrežno štipendijsko politiko in ukrepi, ki bodo študente motivirali za študij.

Poleg skrbi za mlade brezposelne bo morala biti pozornost usmerjena tudi v zaposlovanje starejših oseb. Predvsem se bodo morale razmere na delovnih mestih prilagoditi daljšanju delovne dobe. Zaposleni bodo v bodoče delali pri starosti, pri kateri so bile dosedanje generacije že upokojene. Potrebno bo preurediti delovne razmere kot na primer ustrežnejša kakovost in prilagoditev delovnega mesta, delovnega časa, zagotoviti boljše zdravstveno varstvo. Posebna skrb bo morala biti namenjena vključevanju starejših v razne oblike vseživljenjskega učenja. Posamezniki pri petdesetih bodo imeli pred seboj deset let ali več dela, ki ga ne bodo mogli opravljati v koraku s časom in njegovimi zahtevami, v kolikor se ne bodo neprestano dodatno izobraževali in usposabljali.

Strategija vseživljenjskega učenja za Slovenijo je trenutno še v postopku sprejemanja.

Za pregleden prikaz sem specialističnemu delu priložila *Slovenija– Poročilo o uresničevanju Programa reform za izvajanje Lizbonske strategije* pod prilogo številka 1.

⁸ Razpisanih je bilo 53 programov prve stopnje, 37 programov druge stopnje in 4 programi tretje stopnje.

3 BOLONJSKI PROCES

Ministri, pristojni za visoko šolstvo v devetnajstih evropskih državah, so junija leta 1999 v Bologni podpisali tako imenovano Bolonjsko deklaracijo. Z njo so načrtali smeri razvoja evropskega visokega šolstva do leta 2010. Z deklaracijo so si države podpisnice zastavile skupni cilj – ob hkratnem polnem upoštevanju in spoštovanju nacionalnih sistemov izobraževanja in univerzitetne svobode – do leta 2010 z medsebojnim sodelovanjem izgraditi odprt in konkurenčen evropski visokošolski prostor, ki bo evropskim študentom in diplomantom omogočal prosto gibanje in zaposljivost, obenem pa bo privlačen tudi za neevropske študente.

Cilj naj bi dosegli z vzpostavitvijo primerljivih in preglednih visokošolskih struktur in stopenj, z vzajemnim priznavanjem bistvenih in primerljivih visokošolskih kvalifikacij, z vzpostavitvijo medsebojno priznanih kreditnih sistemov in sistemov zagotavljanja kakovosti, s spodbujanjem prehodnosti študentov in visokošolskih učiteljev, z razvijanjem evropske razsežnosti v izobraževanju in z večjo konkurenčnostjo evropskega visokega šolstva v svetu. (Bolonjski proces, 2006).

Pristojni ministri držav podpisnic se po podpisu Bolonjske deklaracije sestajajo vsaki dve leti⁹, da ocenijo dosežen napredek v posameznih državah ter se dogovorijo o smereh nadaljnega razvoja procesa in potrebnih ukrepih za uresničevanje ciljev Bolonjske deklaracije. K bolonjskemu procesu je že pristopilo kar petinštirideset držav podpisnic.

3.1 Pregled mejnikov Bolonjskega procesa:

1. Magna Charta Universitatum: postavljena temeljna načela poslanstva univerz – avtonomija univerz. Bologna, leta 1988.
2. Lizbonska konvencija: konvencija o priznavanju visokošolskih kvalifikacij v Evropski regiji. Lizbona, leta 1997.
3. Sorbonska deklaracija: harmonizacija evropskega visokošolskega sistema. Pariz, leta 1998.
4. Bolonjska deklaracija: vzpostavitev evropskega visokošolskega prostora do 2010, ob upoštevanju povezanosti in primerljivosti visokošolskih sistemov. Bologna, leta 1999.
5. Lizbonska strategija: prilagoditev sistemov izobraževanja in usposabljanja zahtevam družbe znanja in potrebam zaposlovanja. Lizbona, leta 2000.
6. Praški komuniké: razširitev ciljev Bolonjske deklaracije (vseživljenjsko učenje, vloga visokošolskih institucij in študentov ter privlačnost evropskega visokošolskega prostora). Praga, leta 2001.

⁹ Praga 2001, Berlin 2003, Bergen 2005, London 2007.

7. Podpora trem strateškim ciljem (izboljšanje kakovosti, univerzalen dostop, odprtost v širše okolje) in akcijskemu načrtu za njihovo uresničitev. Barcelona, leta 2002.
8. Berlinski komuniké: dodatne akcije (povezanost evropskega visokošolskega in raziskovalnega prostora) ter prioritete (vzpostavitev sistemov kakovosti, uveljavitev dvostopenjskega študija, sprejem sistema primerljivih stopenj). Berlin, leta 2003.
9. Bergenski komuniké: sprejetje splošnega ogrodja kvalifikacij evropskega visokošolskega prostora, ki ga sestavljajo tri študijske stopnje, generični opisniki za vsako študijsko stopnjo, ki temeljijo na učnih izidih in kompetencah, in obseg kreditnih točk na prvi in drugi študijski stopnji ter standardov in smernic za zagotavljanje kakovosti v evropskem visokošolskem prostoru. Bergen, leta 2005.
10. London: zasedanje maja 2007.

Oblikovanje evropskega visokošolskega prostora je glavna pot k uveljavitvi prehodnosti in zaposlovanja državljanov ter k vesplošnemu razvoju EU. Bolonjski proces si nenehno prizadeva poenotiti sistem zlahka prepoznavnih in primerljivih diplomskih stopenj, da bi lahko dosegli večje povezovanje in večjo primerljivost visokošolskih sistemov (tudi z obrazcem »Priloga k diplomii«), da bi pospešili zaposlovanje evropskih državljanov ter okrepili mednarodno konkurenčnost evropskega sistema visokega šolstva (sistem z dvema glavnima študijskima stopnjama - dodiplomsko in podiplomsko). Prehod v drugo stopnjo je mogoč po uspešnem dokončanju prve, in sicer po najmanj treh letih študija, diploma prve stopnje pa je za evropski trg dela relevantna kot ustrezna raven kvalifikacije. Druga stopnja vodi k magisteriju in/ali doktoratu znanosti. Pomembna je vzpostavitev kreditnega sistema (angl. *ECTS*) kot ustreznega sredstva za omogočanje čim širše prehodnosti študentov. Kreditne točke bi študenti lahko pridobili tudi izven visokega šolstva, z vseživljenjskim izobraževanjem, če bi jih le univerze priznavale. Bolonjski proces si prizadeva pospeševati prehodnost z odpravljanjem ovir za učinkovito prosto gibanje študentov, učiteljev, raziskovalcev in administrativnega osebja, ne da bi vnaprej določali njihove zakonite pravice. Študentom naj bi bil omogočen prost dostop do študija, usposabljanja in do storitev povezanih s tem, učiteljem in raziskovalcem pa s priznavanjem in vrednotenjem obdobja raziskovanja, poučevanja in usposabljanja v Evropi. Bolonjski proces podpira pospeševanje evropskega sodelovanja pri zagotavljanju kakovosti, tako da se razvijajo primerljiva merila in metodologije ter pospeševanje potrebnih evropskih razsežnosti v visokem šolstvu, še zlasti v zvezi s kurikularnim razvojem, med institucionalnim sodelovanjem, načrti za prehodnost ter združenimi programi študija, usposabljanja in raziskovanja.

Na zadnji konferenci v Londonu sredi maja letošnjega leta so se zbrali ministri, odgovorni za visoko šolstvo iz 46 držav, katere so od leta 1999 do danes že podpisale Bolonjsko deklaracijo. Od Bologne do Londona so ministri ugotavljali, da so države podpisnice večinoma (82 odstotkov univerz) že sprejele in uvedle tri bolonjske stopnje, da se nadaljuje uvajanje evropskega raziskovalnega in visokošolskega prostora, ki je v skladu z Lizbonsko deklaracijo, da poteka mednarodna izmenjava študentov in akademskega osebja ter poudarili, da je znanje javna dobrina in javna odgovornost. Socialno razsežnost visokega šolstva

oziroma zagotavljanje dostopnosti študija in študijske prehodnosti so posebej izpostavili predstavniki študentov, ki igrajo v bolonjskem procesu čedalje pomembnejšo vlogo. Londonska konferenca ni dala odgovora na dve ključni vprašanji, in sicer kako zagotoviti zaposljivost diplomantov prve bolonjske stopnje in kaj vse sodi v tretjo oz. doktorsko študijsko stopnjo. Raziskava, ki je bila izvedena na začetku leta 2007 po naročilu Evropske komisije, je potrdila splošno ugotovitev, da je diplomanti po prvi stopnji težko najdejo zaposlitev, zato marsikateri nadaljuje z izobraževanjem neposredno na drugo bolonjsko stopnjo. Podaljševanje študija je v očitnem nasprotju z enim od osnovnih namenov bolonjske preobrazbe – skrajšati poti do zaposlitve. Naslednja težava je nedodelanost tretje stopnje. Zaenkrat ne kaže, da bi v tretjo stopnjo lahko vključili tudi tako imenovani znanstveni magisterij. Izkazana pa je bila podpora razvoju dveh enakovrednih doktorskih študijev – za poslovno in za raziskovalno kariero.

V sklepnih komunikih londonske konference so zapisali pomembnost avtonomije univerz. V Evropi na splošno velja, kljub manjšim razlikam, da v poslovanju največji deleži avtonomije pripadajo univerzam. V večini evropskih držav je fakultetam prepuščen določen del poslovanja in s tem tudi del odgovornosti. Glede na osnutek predloga Zakona o visokem šolstvu in raziskovalno-razvojni dejavnosti pa bi v Sloveniji popolno poslovno osamosvojili fakultete, ki bi to želele, in po drugi strani bistveno zmanjšali poslovno avtonomnost državnih univerz. S tem bi Slovenija postala primer omejevanja akademskih pravic v Evropi.

Bolonjski proces je po osmih letih presegel začetniške slabosti. Leto 2010 ostaja rok bolonjske reforme, a je že sedaj očitno, da se do takrat ta velika evropska, in vse bolj tudi globalna (nove pristopnice prihajajo iz neevropske Južne Amerike in Avstralije), visokošolska preobrazba še ne bo končala (Povzeto po Kontler - Salamon, 2007, str. 20).

3.2 Uresničevanje Bolonjskega procesa v Sloveniji

V Sloveniji so se pričele priprave na bolonjske reforme z manjšim časovnim zamikom, čeprav so ministri (leta 1999 še nismo imeli ministra za visoko šolstvo) vseskozi spremljali dogajanja in se udeleževali srečanj evropskih ministrov.

Za prvo dejanje v Sloveniji velja Uredba o javnem financiranju visokošolskih in drugih zavodov, članic univerz, ki je bila sprejeta decembra 2003. Uredba povečuje finančno avtonomijo univerz (samostojnost pri delitvi sredstev vodenje kadrovske politike, oblikovanju normativov, pri zagotavljanju kvalitete) s ciljem spodbuditi prestrukturiranje in racionalizacijo poslovanja in študijskih programov ter preusmeritev v spremljanje rezultatov (učni dosežki, kompetence diplomantov) in kakovosti.

V maju 2004 je bil sprejet Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o visokem šolstvu, ki je začel veljati z 11.6.2004. S sprejetjem novele je bila postavljena podlaga za uresničevanje

treh prednostnih nalog bolonjskega procesa do leta 2005. Te so sprejetje sistema visokošolskega izobraževanja z dvema oz. tremi glavnimi stopnjami, uveljavitev sistema lahko prepoznavnih in primerljivih stopenj in uveljavitev nacionalnega sistema za zagotavljanje kakovosti.

Sistem visokošolskega izobraževanja z dvema oziroma tremi stopnjami na prvi, dodiplomski stopnji, ohranja binarni sistem – univerzitetne in visokošolske strokovne študijske programe (180–240 kreditnih točk). Druga stopnja ima en tip študijskih programov – magistrske študijske programe (60–120 kreditnih točk), tretja stopnja pa je doktorat znanosti (180 kreditnih točk). Trajanje prve in druge stopnje je določeno okvirno, skupaj ne več kot pet let (300 kreditnih točk), diplome po prvi stopnji omogočajo dostop do programov druge stopnje, diplome po drugi stopnji pa dostop v doktorskih študij¹⁰.

Novi dodiplomski in podiplomski študijski programi se bodo uvajali postopoma, najpozneje do študijskega leta 2009/10. To pomeni, da bodo visokošolski zavodi lahko razpisali študijske programe, ki so bili veljavni pred reformo, zadnjič v študijskem letu 2008/09, končati pa jih bo mogoče do izteka študijskega leta 2015/16. Visokošolski zavodi, ki trenutno že izvajajo prenovljene študijske programe v skladu z Bolonjsko deklaracijo so Ekonomska fakulteta, Fakulteta za družbene vede, Fakulteta za upravo, Fakulteta za management in Fakulteta za logistiko. Nove študijske programe sprejema Senat univerze na predlog Senata članice. Soglasje daje Svet RS za visoko šolstvo, kar pomeni javno veljavnost. Svet RS za visoko šolstvo prav tako daje soglasje k pogojem za prehode.

Druga prednostna naloga bolonjskega procesa do leta 2005 je bila uveljavitev sistema lahko prepoznavnih in primerljivih stopenj, kjer gre pravzaprav za izvajanje Konvencije o priznavanju visokošolskih kvalifikacij v evropski regiji, ki je bila sprejeta aprila 1997 v Lizboni. Zakon o visokem šolstvu uvaja tudi nacionalno ogrodje visokošolskih kvalifikacij, v katerem se podrobneje določijo cilji in izhodišča za oblikovanje študijskih programov ter glavne značilnosti posameznih tipov študijskih programov. To omogoča oblikovanje in izvajanje tako imenovanih skupnih študijskih programov. Izobrazba se dokazuje z diplomom, uvaja se še Priloga k diplomu, ki je zapisana v slovenskem in v enem od uradnih jezikov EU.

Uveljavitev nacionalnega sistema za zagotavljanje kakovosti je bila tretja prednostna naloga bolonjskega procesa do leta 2005. Nosilca sistema sta Svet Republike Slovenije za visoko šolstvo, ki skrbi za akreditacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov ter Javna agencija za visoko šolstvo, ki bo postala nacionalna strokovna služba za pomoč pri razvojnih nalogah visokega šolstva ter vodenju akreditacijskih postopkov, zlasti pri vodenju »zunanjega« vrednotenja visokega šolstva po merilih, ki jih sprejme Svet za evalvacijo visokega šolstva kot organ agencije. Junija 2004 je bil sprejet *Zakon o priznavanju in vrednotenju izobraževanja*. Le-ta uvaja paralelni sistem priznavanja, ki loči med

¹⁰ Priloga 2: Shema izobraževalnega sistema

priznavanjem predhodne izobrazbe za namen nadaljnjega izobraževanja (postopek se sproži na Univerzi) in priznavanjem za namen zaposlitve (postopek se sproži na Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo oz. na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve).

Zakon o višjem strokovnem izobraževanju, sprejet julija 2004, je prinesel večjo preglednost višjega strokovnega izobraževanja, katerega po novem uvršča v terciarno izobraževanje. Uvaja akreditacijske postopke, ki jih izvaja Strokovni svet za poklicno in strokovno izobraževanje, uvaja vrednotenje študijskih programov v skladu s kreditnimi točkami in obvezno izdajanje priloge k diplomi v slovenskem in enem od uradnih jezikov članic EU. Zunanje vrednotenje študijskih programov bo izvajala Javna agencija za visoko šolstvo oziroma natančneje njen Svet za evalvacijo visokega šolstva.

V istem mesecu so bili sprejeti tudi Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o preoblikovanju Univerze v Ljubljani, Odlok o preoblikovanju univerze v Mariboru in Odlok o ustanovitvi Univerze na Primorskem. Državni zbor RS je sprejel spremembe sestave Upravnega odbora univerze, v katerem so po novem predstavniki ustanovitelja (3 člani), predstavniki univerze¹¹, predstavnik študentov (1 član) in predstavnik delodajalcev (1 član).

V septembru 2004 so bila sprejeta Merila za akreditacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov Sveta RS za visoko šolstvo, v novembru 2004 Merila za spremljanje, ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti visokošolskih zavodov, študijskih programov ter znanstvenoraziskovalnega, umetniškega in strokovnega dela Nacionalne komisije za kvaliteto visokega šolstva, novembra 2004 pa še Merila za kreditno vrednotenje študijskih programov po ECTS Sveta RS za visoko šolstvo. Decembra leta 2004 so bili potrjeni prvi študijski programi na Svetu RS za visoko šolstvo. Prenovljeni študijski programi so bili objavljeni v Razpisu za vpis v študijsko leto 2005/06.

V letu 2005 je potekala razprava o Evropskem ogrodju kvalifikacij; izsledke raziskave so posredovali februarja 2006 Evropski komisiji kot slovenski prispevek k skupni razpravi. V letu 2006 je bil sprejet tudi Zakon o strokovnih in znanstvenih naslovih, ki ureja strokovne in znanstvene naslove, pridobljene na visokošolskih zavodih po končanih javno veljavnih študijskih programih prve, druge in tretje stopnje ter nazive strokovne izobrazbe, pridobljene v višjih strokovnih šolah po končanih javno veljavnih višješolskih študijskih programih. (Povzeto po spletni strani Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo)¹².

¹¹ Predstavniki univerze so 4, od tega 3 iz vrst delavcev, ki opravljajo visokošolsko dejavnost, to so visokošolski učitelji, znanstveni delavci in visokošolski sodelavci, in 1 predstavnik drugih delavcev.

¹² Zakon o strokovnih in znanstvenih naslovih se še ne izvaja, ker je bila vložena pobuda o ustavni presoji glede izgube že pridobljenih pravic diplomantov visokih strokovnih programov-opomba avtorice.

Ob predstavitvi jesenskega poročila leta 2005 o napredku pri izvajanju programa izobraževanja in usposabljanja do 2010 je Evropska komisija ocenjevala tudi slovenska prizadevanja. Slovenija je po razlagi komisije vzorna članica EU predvsem zaradi zelo močne izrazitosti reform in volje za njihovo izvedbo.

V poročilu je navedeno, da ima v EU 80 milijonov ljudi prenizko izobrazbo. 15,7 odstotka mladih še vedno nima strokovne izobrazbe. Ta številka naj bi se do leta 2010 znižala na 10 odstotkov. Število vključenih v vseživljenjsko izobraževanje naj bi povečalo z 9,9 odstotka na 12,5 odstotka, delež mladih z dokončano drugo stopnjo pa se mora povečati s sedanjih 76,7 na 85 odstotkov. Ugotovljeno je bilo tudi, da so med članicami precejšnje razlike. Ocenjevali so, kolikšen del bruto domačega proizvoda posamezna članica namenja za izobraževanje, usposabljanje učiteljev, priznavanje predhodne izobrazbe in reforme na univerzah.

Evropska komisija je v poročilo zapisala, da se zavedajo, da sprememb ni mogoče uvesti čez noč. Smisel reform je v prilagoditvi znanj in usposobljenosti potrebam delodajalcev in v uspešnem vključevanju le-teh v družbo, kar je eden od pogojev za gospodarsko rast in odpiranje novih delovnih mest. Reforme so, upoštevajoč družbene spremembe v državah članicah in v EU in proces globalizacije ter s tem tudi drugačnih potreb mladih v prihodnosti, usmerjene dolgoročno. Morajo biti učinkovite in trajnostno naravnane, izvajati pa jih je treba s soglasjem ljudi (Slovenija kot zgled pri reformi o izobraževanju, 2005, str. 19).

4 VISOKOŠOLSKO RAZISKOVALNO-RAZVOJNO PODROČJE V SLOVENIJI

4.1 Nacionalni program visokega šolstva RS za obdobje 2006–2010

Evropsko in slovensko visoko šolstvo doživljata zelo velike in temeljite spremembe, zastavljene z Bolonjsko deklaracijo oziroma Bolonjskim procesom. Globalizacija in močna konkurenca zahtevata drugačen način izobraževanja, posebej terciarnega. Samo znanje ni več zadosten pogoj za uspešen napredek, zato je poleg formalnega znanja potrebno ponuditi vsem, ki pridobivajo izobrazbo, tudi možnost, da pokažejo specifične praktične kompetence za zaposlovanje na posameznih področjih, pripravljenost na stalno izpopolnjevanje na doseženem strokovnem področju, sposobnost in voljo za priučitev oziroma osvojitve vedno novega znanja zunaj dosežene izobrazbe, kadarkoli se to v njihovi karieri izkaže za potrebno. (Resolucija o Nacionalnem programu visokega šolstva Republike Slovenije 2006-2010, 2006).

Na področju terciarnega izobraževanja je potrebno poleg trdnega osnovnega znanja na posameznih študijskih programih podati tudi dovolj praktičnih znanj in komunikacijsko-informacijskih vedenj, ki so v sodobni informacijski družbi nujni za izpolnjevanje zgoraj navedenih zahtev. Obvladovanje med disciplinarnih znanj oziroma privajanje na uporabo in

povezovanje znanj z različnih področij bo postalo zahteva za obstanek in preživetje na fleksibilnem trgu visokokvalificirane delovne sile.

V času nastajanja tega specialističnega dela razprava o Nacionalnem programu visokega šolstva še poteka. Skupina za pripravo delovne verzije Resolucije Nacionalnega programa visokega šolstva za obdobje 2006 do 2010, ki jo je vodil Janez Možina (nekdanji sekretar na Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo), sestavljajo: Zvonko Bergant (MVZT), Alojz Kralj (SAZU), Tamara Lah (KORIS), Ivan Svetlik (LU), Dušan Radonjič (UP), Danilo Zavrtanik (Politehnika Nova Gorica), Matej Penca (Svet za visoko šolstvo), Tomaž Pisanski (Svet za znanost in tehnologijo) in Bojan Kurež (ŠOS), ki je odstopil¹³.

Resolucija uvodoma ugotavlja sedanje stanje s pomočjo analize prednosti, slabosti, priložnosti in ogroženosti (angl. *SWOT analysis*).

V Sloveniji imamo štiri univerze in trinajst zasebnih samostojnih visokošolskih zavodov. Aprila 2006 je po podatkih SURS študiralo 92.204 študentov, med njimi 52.678 rednih in 21.289 izrednih študentov ter 18.237 absolventov. Med diplomanti na terciarnem nivoju je kar 60,4 odstotka žensk.

Iz podatkov o popisu prebivalstva je imelo v Sloveniji leta 2002 višjo oziroma visoko izobrazbo le 13 odstotkov prebivalstva. Pri tem pa je še razhajanje med odstotki diplomantov posameznih področij z odstotki ustreznih diplomantov v Sloveniji zelo veliko.

Avtorji resolucije ugotavljajo, da ni potrebno povečevati sedanjega trenda financiranja, razen na investicijskem področju. Pri tej ugotovitvi se ne morem strinjati z avtorji, strinjam pa se z ugotovitvami Petra Glaviča iz mariborske univerze. Slednji namreč ugotavlja, da se je od leta 2000 do 2003 proračunski delež za visoko šolstvo znižal od 0,88 na 0,78 odstotka, trend padanja se je nadaljeval v letu 2004, ko je delež padel na 0,76 odstotka in v letu 2005 na 0,72 odstotka, kar je polovica z nacionalnim programom predvidenega deleža. V vladnem dokumentu o gospodarskih in socialnih reformah je sicer predviden dvig državnih in privatnih vlaganj na 2 odstotka BDP za visoko šolstvo oziroma na 3 odstotke za raziskave, kar bi bilo skupno 5 odstotkov BDP do leta 2010. Predloga proračunov za leto 2006 in leto 2007 takih namer ne kažeta, saj ostajajo sredstva na višini 0,73 odstotka BDP, klub temu da se je v zadnjem desetletju število študentov več kot podvojilo in število univerz povečalo z dve na štiri, čemur javna sredstva niso sledila. Rešitev bi bila hkratno povečanje sredstev, namenjenih terciarnemu izobraževanju in učinkovitost uporabe razpoložljivih sredstev.

¹³ 26. maja 2006 sem imela priložnost sodelovati na sestanku ministra Jureta Zupana s predstavniki Sindikata vzgoje, izobraževanja in znanosti na temo *Nacionalnega programa razvoja visokega šolstva*. Sestanek je bil organiziran z namenom zbrati pripombe in predloge v okviru javne razprave.

Število univerz na milijon prebivalcev je v Sloveniji sicer pod svetovnim povprečjem, saj je povprečje pet univerz na milijon prebivalcev. Univerza v Ljubljani je obenem tretja v Evropi po številu študentov, torej povečanje števila univerz v Sloveniji še ne bi pomenilo rešitve problemov. Nasprotno, lahko bi odprlo nova vprašanja, kot so dodatno drobljenje finančnih sredstev, višja zagonska sredstva za nove ustanove, zagotavljanje kakovosti in ustreznosti kadra in nenazadnje zadostnega števila študentov (generacije devetnajstletnikov se manjšajo). Porazdelitev števila študentov na posamezne univerze je neenakomerna. Spodbudno pa je dejstvo, da se več kot 60 odstotkov vsakoletne generacije vpiše v terciarno izobraževanje, kar je več kot evropsko povprečje!

Za doseganje strateških ciljev Lizbonske deklaracije bi morali nameniti terciarnemu izobraževanju 5 odstotkov BDP. Univerzi v povprečju za enega študenta letno nameni okoli milijon tolarjev (stroški na študenta so višji na naravoslovnih fakultetah in nižji na družboslovnih).

V Tabeli 2 so zajeti podatki za celotno terciarno izobraževanje.

Tabela 2: Financiranje visokega šolstva v obdobju 2000–2005

Leto	Finance (mio SIT)	Vseh vpisanih	Stroški na vpisanega študenta (1000 SIT)
2001	37.938	88.100	430,6
2002	42.804	87.056	491,7
2003	45.559	87.205	523,3
2004	49.810	91.229	546,0
2005	52.773	90.403	583,8

Vir: Resolucija o Nacionalnem programu visokega šolstva Republike Slovenije za obdobje 2006 do 2010, 2006.

Izboljšati bi morali prehodnost študentov v višji letnik in dvigniti število diplomantov glede na število vpisane generacije. Tudi čas študija bi moral biti krajši, na ta način bi lahko namenili več finančnih sredstev za vlaganja v sodobno opremljenost in reševanje prostorske stiske, v vključevanje študentov v univerzitetno delo (študenti bi bili nagrajeni za delo v raziskovalnih projektih), v izboljšanje razmerja število študentov na profesorja in v povezovanje visokošolskih in raziskovalnih zavodov ter gospodarstva.

Resolucija se dotika tudi vseživljenjskega izobraževanja. Pri tem pa prihaja v nasprotje s trditvijo, da je v izredni študij vključenih preveliko število študentov. V Sloveniji je potrebno dvigniti izobrazbeno raven prebivalstva, ki se obenem tudi stara. Edina možna pot za dvig izobrazbe se zdi prav vključevanje odrasle populacije v terciarno izobraževanje. Zaposleni izredni študenti, ki želijo razvijati svoje znanje in kariero ter mladi brezposelni, ki niso uspeli z vpisom na redni študij, se tu srečujejo. Možno rešitev vidim v preusmerjanju mladih na tista področja, kjer je premalo zanimanja in so prosta vpisna mesta na rednem študiju. Med

mladimi je vse bolj prisotno spoznanje, da se izobražujejo zato, da se bodo lahko zaposlili. Iz tega razloga se bodo odločali za tista področja študija, ki jim bodo po diplomi zagotavljala zaposlitev.

Resolucija uvaja nov pojem Visokošolska in inovacijska središča (VIS), ki naj bi postala stičišča pedagoškega in raziskovalnega dela z gospodarstvom oziroma mesta za prenašanje in uporabo znanj. Pri tem še ni opredeljeno, kdo je v tem primeru pravna oseba in kako so VIS organizirana, potrebno pa bo tudi natančneje opredeliti pravila delovanja, odgovornosti in organizacijske strukture. Raziskovalce spodbujajo k poučevanju in visokošolske učitelje k raziskovanju in uporabi znanj.

V resoluciji avtorji ugotavljajo, da je potrebno slediti bolonjskemu procesu, uvajati nove študijske programe, praktična znanja ter komunikacijsko-informacijska vedenja. Povezovati je potrebno znanja iz različnih področij in jih uporabljati ter izboljšati študijske pogoje s povečanjem števila visokošolskih učiteljev¹⁴. Pisci resolucije se zavzemajo za uvedbo stalnega vrednotenja s strani neodvisnega telesa, za izboljšanje opremljenosti visokošolskih zavodov¹⁵, uvedbo ustrezne štipendijske politike in izboljšanje nastanitvenih možnosti študentov.

Pri uvajanju neodvisnega telesa, ki bi izvajal vrednotenje v visokem šolstvu, se je nekoliko zapletlo. Po noveli Zakona o visokem šolstvu, ki je bila sprejeta že leta 2004, naj bi to vlogo opravljala neodvisna nacionalna agencija, sestavljena iz deset profesionalnih strokovnjakov, ki bi morala biti ustanovljena do konca marca 2006, vendar se to ni zgodilo. Podan je bil predlog, da bi njeno vlogo prevzel Svet za visoko šolstvo, ker po besedah ministra Jureta Zupana ni dovolj proračunskih sredstev za zagon in delo agencije (Kontler – Salomon, 2006, str. 15).

4.2 Nacionalni raziskovalni in razvojni program RS za obdobje 2006–2010

Resolucija o Nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu za obdobje 2006 – 2010 (NRRP) je bila objavljena v Uradnem listu Republike Slovenije številka 3, dne 10.1.2006.

Strategija razvoja Slovenije je temeljni dokument, ki daje področju raziskovanja in razvoja (RR) ključen pomen in odgovornost. Povečanje obsega raziskovalnega dela, dvig ustvarjalnosti in pospešeno uvajanje novosti in izboljšav ter dvig tehnološke razvitosti postajajo najpomembnejši državni cilji.

¹⁴ S povečanjem števila visokošolskih učiteljev je mišljeno vključevanje v pedagoško dejavnost raziskovalcev iz javnih raziskovalnih zavodov, iz gospodarstva ter slovenskih strokovnjakov iz tujine.

¹⁵ Pri izboljšanju opremljenosti visokošolskih zavodov imajo v mislih laboratorije z najsodobnejšo opremo, ker v nasprotnem primeru diplomanti ne pridobijo ustreznega znanja.

Resolucija pristopa k obravnavi področja z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in ogroženosti. Pri tem ugotavlja, da Slovenija zaostaja za razvitimi članicami EU pri vlaganju v R in R glede na domači bruto proizvod (DBP) za več kot faktor dve. Kljub temu, da v zadnjih letih raste število znanstvenih objav, po znanstveni in tehnološki produktivnosti zaostajamo za povprečjem EU. Slovenija je izrazito neuspešna pri učinkovitosti izrabe sredstev, definiranju prednostnih nalog in uporabi rezultatov dejavnosti RR za hitrejši gospodarski in družbeni razvoj. Predvsem je zaskrbljujoče stanje na področju uporabe znanja, saj le petina podjetij dejavno uvaja novosti in izboljšave, kar nas uvršča med zadnje štiri države razširjene Evropske unije. V kolikor bi se dosedanje stanje nadaljevalo, bi razkorak v razvoju postajal vse večji.

V Nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu je zapisana vizija: »*Vizija NRRP je ustvarjanje in prenos mednarodno dosegljivega znanja v javno korist in gospodarsko izrabo ter krepitev sposobnosti za obvladovanje tehnološkega napredka kot glavnega vira povečanja nacionalne konkurenčnosti ter družbenega in humanega napredka.*« (Resolucija o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu za obdobje 2006-2010, 2006). Pri tem je, po mojem mnenju, najpomembnejša pravilna postavitev prednostnih nalog. Do leta 2007 je potekalo tehnološko predvidevanje, katerega namen je z metodo anketiranja in strokovne razprave pravočasno zaznati potrebo po spremembi opredelitve prednostnih področij ter hkrati oceniti, katera ožja tematska oziroma problemska področja so lahko za Slovenijo še posebej pomembna. Vlaganja v razvoj tistih področij, ki bodo Sloveniji prinesla povečanje gospodarske konkurenčnosti in produktivnosti ter doseganje višje dodane vrednosti v izvozu. Poleg tega morajo poskrbeti za mednarodno uveljavljanje, za tehnološki in razvojni napredek gospodarstva in tudi celotne družbe. Izbrana obetajoča področja v NRRP, ki bodo omogočala poglobitev znanja, znanstveno gonilno moč in gospodarsko učinkovitost so utemeljena na vrednostih humane družbe in neposredno podpirajo hitrejši razvoj nosilnih gospodarskih področij, kjer se zgledujemo po evropskih prednostnih nalogah. Med katere sodi uporaba IKT in naprednih (novih) sintetičnih kovinskih in nekovinskih materialov in nanotehnologije, kompleksnih sistemov, nove tehnologije, vključno s tehnologijo vodenja procesov in tehnologijo za trajnostni razvoj gospodarstva¹⁶ ter zdravje in znanost o življenju¹⁷.

Izbrane tehnologija naj bi imele močan vpliv na gospodarsko rast, na povečanje zaposljivosti in naj bi doprinesle k povečanju blaginje celotnega prebivalstva. Med prednostna NRRP uvršča še druga področja, ki niso neposredno vezana na cilj gospodarske konkurenčnosti, vendar pa prispevajo temeljno znanje o človeku in družbi, pomembno za slovenski nacionalni razvoj, obenem pa tudi tisto pomembno za razvoj razumevanja humanosti, nacionalne identitete in razpoznavnosti. Ta znanja so odločilnega pomena tudi za spoznavanje sodobne

¹⁶ S tehnologijo za trajnostni razvoj gospodarstva imamo v mislih energijske, okoljevarstvene tehnologije, tehnologije za racionalno rabo energije, za izrabo novih in obnovljivih virov energije, za varno in zdravo okolje, za trajnostno gradnjo, za zagotavljanje in preverjanje kakovosti okolja, hrane, zdravja in izdelkov, ipd.

¹⁷ Zdravje in znanost o življenju prištevamo med panožne raziskave na področju naravoslovno-tehniških in biotehniških, farmacevtskih in medicinskih ved, ki so povezane z zahtevami evropskih direktiv s področja kakovosti življenja.

slovenske zgodovine in ohranjanje bogastva naravne in kulturne dediščine, vključno z raziskovanjem slovenskega jezika. Nadalje med prednostna področja sodijo tudi znanja, ki pripomorejo k povečanju učinkovitosti države in razvoju sodobne demokratične družbe ter k razumevanju in obvladovanju družbenih procesov in tveganj, ki jih sprožajo nove tehnologije, globaliziran gospodarski razvoj, spreminjanje demografske strukture in povečana kompleksnost upravljanja sodobnih družb¹⁸.

Institucije, ki bodo udeležene pri uresničevanju zgoraj navedenih ciljev, so univerze, javni raziskovalni zavodi in gospodarski sektor. Med temi subjekti bo potrebno ustanoviti povezovalna telesa, saj sodelovanje še ni utečeno. Za zagotavljanje pretoka znanja iz javnih institucij, ki izvajajo RR, v poslovni sektor so predvideni posredniki, kot so tehnološka jedra, tehnološki centri industrijskih panog, tehnološke mreže in platforme, industrijski grozdi, univerzitetni spin-off inkubatorji, tehnološki parki in podjetniški inkubatorji, pisarne za prenos tehnologij, mreže regionalnih in tehnoloških centrov in raziskovalnih središč, službe za upravljanje z intelektualno lastnino, informacijski sistemi o raziskovalni dejavnosti, ipd. Vrsta teh institucij že obstaja (tehnološki centri, grozdi, tehnološke mreže in parki), njihovo financiranje se zagotavlja preko prijav na letne razpise. Drugi posredniki, kot so univerzitetni spin-off inkubatorji in patentne pisarne, ki delujejo na osnovi skupnih vlaganj, so šele v nastajanju.

Za popolno vzpostavitev okolja, ki podpira prenos znanja, so potrebne spremembe v zakonodaji in zagotovitev zagonskih sredstev, kot tudi zagotovitev finančni sredstev za trajni razvoj.

Za uresničevanja NRRP je odgovorna vlada in resorna ministrstva.

5 POSODOBITEV UNIVERZ V EVROPSKEM PROSTORU

Posodobitev evropskih univerz, ki zajema njihove medsebojno povezane vloge izobraževanja, raziskav in uvajanja novosti in izboljšav, velja za temeljni pogoj širše Lizbonske strategije, obenem pa tudi za del širšega približevanja k svetovnemu in na znanju temelječemu gospodarstvu.

»Univerze so gonilna sila za razvoj znanja«, je dejal Janez Potočnik, evropski komisar za znanost in raziskave v Bruslju, 10. maja 2006 na zasedanju Evropske komisije. *»Morale so bodo prilagoditi potrebam svetovnega gospodarstva, ki temelji na znanju, prav tako kot drugi sektorji družbe in gospodarstva.«* Evropske univerze (vključujoč vse ostale institucije visokošolskega izobraževanja) imajo veliko zmogljivost, vendar pa velik del le-tega zaradi

¹⁸ Sem sodijo tudi družbeni, gospodarski in okoljski dejavniki trajnostnega razvoja in rabe prostora in varnosti življenja v Sloveniji ter njene vključenosti v prostorski razvoj Evrope.

različnih ovir in okostenelosti žal ni izkoriščen. Evropska komisija ugotavlja, da so potrebne takojšnje, temeljite in usklajene spremembe v načinu delovanja in upravljanja s sistemi ter vodenja univerz. Vsaka institucija mora poiskati pravo ravnovesje med izobraževanjem, raziskavami in uvajanjem novosti in izboljšav, ki najbolj ustreza vlogi, ki jo ta institucija ima v regiji ali državi. Cilj je oblikovati okvir, ki bo univerzam omogočal, da igrajo vidnejšo vlogo v svetovnem gospodarstvu in družbi, ki temelji na znanju. Osnovni cilj je doseči odličnost univerz na področju izobraževanja in raziskav.

Evropska komisija je tega dne sprejela predloge za spremembe na devetih področjih (Evropska komisija meni, da potrebuje Evropa posodobljene univerze, 2006):

- povečati število diplomantov, ki bodo vsaj en semester preživeli v tujini ali industrijskem sektorju;
- omogočiti študentom, da zaprosijo za nacionalna posojila in štipendije, kjerkoli v Evropski skupnosti se odločijo za študij ali raziskave;
- uskladiti postopke za priznavanje akademskih kvalifikacij s kvalifikacijami, pridobljenimi v okviru poklicnega izobraževanja, ter preoblikovati evropske diplome, da jih bo izven Evrope enostavneje priznati;
- v izobraževanje raziskovalca je potrebno kot del poklicne poti uvesti usposabljanje na področjih upravljanja z intelektualno lastnino, komunikacij, povezovanja v mreže, podjetništva in timskega dela;
- preoblikovati študijske programe, da bodo starejšim v poznejšem življenjskem obdobju omogočali večjo raven vključevanja v izobraževanje, s tem pa zadostiti potrebam po kvalificirani delovni sili v Evropi ter zagotoviti, da so se univerze sposobne prilagoditi starajočemu prebivalstvu Evrope;
- preoblikovati nacionalno šolnino in sheme podpor, tako da se najboljšim študentom omogoči izobraževanje v visokem šolstvu in nadaljevanje poklicne poti raziskovalca na glede na njihov socialnoekonomski položaj;
- pregledati sisteme financiranja univerz, da bi se bolj osredotočili na rezultate in da bi univerze postale odgovornejše za svojo daljnosežno finančno vzdržnost, predvsem na področju raziskav;
- omogočiti univerzam večjo avtonomijo in odgovornost, tako da se lahko hitro odzovejo na spremembe. To bi lahko vključevalo spremembe učnih načrtov, prilagoditev novim spremembam, vzpostavitev tesnejših povezav med študijskimi programi in osredotočenje na področja splošnih raziskav (npr. obnovljivi viri energije, nanotehnologije) namesto na same discipline. Na ravni posamezne institucije bi to pomenilo večjo samostojnost pri izbiri osebja profesorjev in raziskovalcev.

V Evropi je 4000 ustanov terciarnega izobraževanja s več kot 17 milijoni študentov in okoli 1,5 milijona osebja. Ta velika združena zmogljivost ni v celoti izkoriščena in učinkovito uporabljena, da bi lahko ustrezno prispevala k večji rasti in blaginji v Evropi. V vedno večji mednarodni konkurenci za nadarjene akademike in študente evropske univerze zato

zaostajajo, zamujajo pa tudi pri hitro spreminjajočih se raziskovalnih programih in ustvarjanju kritične mase, odličnosti in prožnosti, ki so nujne za uspeh. To pomanjkanje stopnjuje še pretiran javni nadzor in nezadostno financiranje.

Tabela 3: Pomanjkanje finančni sredstev za vlaganje v raziskave v letu 2003 v odstotkih BDP

	EU 25	ZDA	Japonska
Intenzivnost raziskav in razvoja	1,92	2,59	3,15

Vir: Evropska komisija meni, da potrebuje Evropa posodobljene univerze. EUROSTAT, 2006

Države članice Evropske skupnosti sicer visoko vrednotijo svoje univerze, a so na nacionalni ravni s podrobnimi predpisi glede organizacije, nadzora, mikromenedžmenta in končno z uvajanjem nezaželene stopnje enotnosti pripeljali posledično v večjo razdrobljenost sektorja na majhne nacionalne sisteme in podsisteme. To je otežilo sodelovanje na nacionalni, evropski in mednarodni ravni.

Večina univerz je usmerjena k ponujanju svojih programov najuspešnejšim mladim novincem. Pri tem pa pozabljajo ponuditi možnosti izobraževanja, kot so npr. nediplomske programe prešolanja za odrasle ali premostitvene tečaje za študente, ki se niso šolali po tradicionalni poti. Glede na vse manjše generacije mladih v Evropi in vse večje potrebe po visoko usposobljenih uslužbencih v gospodarstvu, bi se morale univerze odpreti in prilagoditi ponudbo tudi odraslim udeležencem.

Tabela 4: Bruto število vpisov v terciarnem izobraževanju v letu 2003 v odstotkih

	EU 25	ZDA	Japonska
Vsi študenti kot odstotki prebivalstva v starosti 20–24 let	57	81	50

Vir: Evropska komisija meni, da potrebuje Evropa posodobljene univerze. EUROSTAT, 2006

Z večjo odprtostjo bi omogočili dostop zapostavljenim socialnim skupinam, povečali število vpisov in uvedli nove načine poučevanja. S povečanjem možnosti šolanja oziroma prešolanja bi se zvišala raven znanja in usposobljenosti delovne sile ter usklajenosti med usposobljenostjo diplomantov in potrebami trga delovne sile. V več članicah evropske skupnosti beležijo brezposelnost diplomantov. Priznavanje dela študijskega programa, kjer gre za podobne vsebine in s tem omogočanje enostavnejšega prešolanja, bi povečalo večjo usklajenost med profili diplomantov in iskanimi profili v gospodarstvu.

Tabela 5: Število vpisov odraslih v visokem izobraževanju v letu 2003 v odstotkih

	EU 25	ZDA	Japonska
Odstotki prebivalstva starega 30–39 let	starost 30–34 = 4,1	starost 30–4 = 7,0	ni podatka
	starost 35–39 = 1,8	starost 35–9 = 4,9	

Vir: Evropska komisija meni, da potrebuje Evropa posodobljene univerze. EUROSTAT, 2006

Poleg sprememb na področju izobraževanja morajo univerze sprejeti spremembe na področju raziskovanja in uvajanja novosti in izboljšav. Raziskovanje ni več osamljena dejavnost posameznih raziskovalcev, saj se raziskovanje premika na skupine raziskovalcev in globalne raziskovalne mreže. Znanstveni problemi pogosto presegajo tradicionalne disciplinarne strukture. Najmodernejše raziskave se vse pogosteje opravljajo na presečišču akademskih disciplin ali v več disciplinarnih okoljih. Raziskovalno okolje univerz tako postaja bolj konkurenčno, globalizirano in zahteva večjo vzajemno delovanje.

Tabela 6: Pridobivanje in zaposlovanje raziskovalcev v letu 2003

	EU 25	ZDA	Japonska
Novi doktorji (število)	1.167 000	1.335 000	675 000

Vir: Evropska komisija meni, da potrebuje Evropa posodobljene univerze. EUROSTAT IN OECD, 2006

Raziskovalna dejavnost univerz se bo poleg med disciplinskega, med institucionalnega in mednarodnega povezovanja morala povezovati s poslovno skupnostjo in s širšo družbo. Poslovna skupnost nujno potrebuje novosti in izboljšave in nova znanja za rast in razvoj. Raziskovalna dejavnost univerz pa se nenehno srečuje s pomanjkanjem finančnih sredstev, saj so javna sredstva omejena. Prav povezovanje s poslovnim svetom bi lahko prineslo finančno podporo in uporabo rezultatov raziskav.

Evropska komisija in Evropski svet si prizadevata za posodobitev evropskih univerz. Evropski svet je na neformalnem srečanju v Hampton Courtu oktobra 2005 priznal znanost in razvoj ter univerze kot temelje evropske konkurenčnosti. Evropski svet pa se je na spomladanskem srečanju 2006 dogovoril za odločnejše spodbujanje tega na področju univerz in raziskav, kar mora biti uresničeno do konca leta 2007, v okviru obnovljenega partnerstva za rast in razvoj.

Ena izmed spodbud je bila ustanovitev Evropskega tehnološkega inštituta (v nadaljevanju ETI). ETI bo imel strukturo upravljanja, ki bo vključevala odličnost, interdisciplinarnost, mreženje med centri ter institucijami visokega šolstva in podjetji.

Evropska komisija lahko prispeva z izvajanjem Lizbonskega programa s političnim dialogom in vzajemnim učenjem (iskanje najboljših praks), zlasti v okviru programa Izobraževanje in

usposabljanje 2010 in s finančno podporo državam članicam in univerzam, ni pa neposredni akter.

Države članice morajo ob izvajanju skupnih smernic za rast in delovna mesta (zlasti R in R, novosti in izboljšave, vlaganje v človeški kapital in prilagajanje zahtevam glede sposobnosti) in nacionalnih programov reform sprejeti potrebne ukrepe v zvezi z univerzami. Tako z vidika upravljanja, zagotavljanja dejanske samostojnosti in odgovornosti univerz, inovacijske zmogljivosti kot tudi z vidika dostopa do visokega izobraževanja in prilagajanja sistemov visokega izobraževanja novim zahtevam po usposobljenosti. Univerze morajo sprejeti strateške odločitve in izvesti notranje reforme za razširitev finančne osnove (partnerstva s poslovno skupnostjo in drugimi morebitnimi partnerji), okrepiti področja odličnosti in razviti konkurenčni položaj.

Za doseg tega bi po mnenju Evropske komisije v državah članicah in univerzah, bile potrebne naslednje spremembe (Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu, 2006):

1) Odstranjevanje ovir na univerzah

Za povečanje zemljepisne in med sektorske prehodnosti se priporoča dvakratno povečanje deleža študentov, ki bodo najmanj en semester študirali v tujini ali bodo vključeni v praksi. Zlasti je to zaželeno za raziskovalce. Vse oblike prehodnosti je potrebno jasno ovrednotiti, kar velja za študente vse do doktorske ravni in tudi za poklicno napredovanje univerzitetnega kadra. Prav tako je potrebno omogočiti prenos nacionalnih pomoči, posojil za študente kot tudi pokojninskih pravic za zaposlene znotraj evropske skupnosti.

Do leta 2010 je potrebno uresničiti temeljne bolonjske reforme, kot so primerljive kvalifikacije (višješolska izobrazba, diploma, magisterij, doktorat), prožni, posodobljeni učni načrti na vseh ravneh, ki ustrezajo potrebam trga delovne sile, in zanesljivi sistemi zagotavljanja kakovosti. Bolj jasno priznavanje akademskih kvalifikacij bo olajšalo prehodnost učiteljev in raziskovalcev. Za uresničevanje teh ciljev so potrebne usmerjene spodbude s strani odgovornih nacionalnih organov, da bi zagotovili pravilno izvedbo reform in ne le površinske skladnosti s standardi.

2) Zagotavljanje dejanske samostojnosti in odgovornosti univerz

Države na nacionalni ravni ohranjajo tradicionalne univerze s predpisi glede organizacije, nadzora, mikromenedžmenta in končno z uvajanjem neželene stopnje enotnosti, kar pa povzroča večjo razdrobljenost sektorja na majhne nacionalne sisteme in podsisteme in onemogoča usklajenost dejavnosti na nacionalni in mednarodni ravni. Univerze ne bodo sledile novostim in se ne bodo odzivale na spremembe, če ne bodo imele dejanske samostojnosti in odgovornosti.

V zameno za razbremenitev od prekomerne zakonske ureditve morajo univerze sprejeti polno institucionalno odgovornost za svoje rezultate do družbe. Za to so potrebni novi sistemi notranjega upravljanja, ki bodo temeljili na strateških nalogah in strokovnem upravljanju s človeškimi viri, naložbami in upravnimi postopki. Prav tako se od univerz zahteva, da presežejo svojo razdrobljenost na fakultete, oddelke, laboratorije in upravne enote in da svoja prizadevanja skupno usmerijo na institucionalne prednostne naloge za raziskave, poučevanje in storitve. Države članice morajo okrepiti in nagradjevati upravljanje in vodstvene zmogljivosti znotraj univerz. To bi lahko dosegli z ustanovitvijo nacionalnih organov, namenjenih upravljanju univerz in usposabljanju vodstvenih delavcev.

3) Zagotavljanje spodbud za strukturirana partnerstva s poslovnim svetom

Povezovanje poslovne skupnosti z univerzami je strateškega pomena. Univerze sicer ohranjajo javno nalogo in splošno družbeno in kulturno pristojnost, obenem pa razvijajo partnerstva za izkoriščanje znanstvenega in tehnološkega znanja. Strukturirana partnerstva s poslovno skupnostjo prinašajo univerzam priložnosti za boljšo izmenjavo rezultatov raziskav, pravic intelektualne lastnine, patentov in licenc (npr. preko novoustanovljenih podjetij na območju univerze ali preko ustanavljanja znanstvenih parkov). S prakso študentov in raziskovalcev v podjetjih se lahko izboljša tudi ustreznost programov izobraževanja in usposabljanja. Z dodajanjem podjetniških spretnosti znanstvenemu znanju se izboljšajo možnosti poklicnega napredovanja raziskovalcev na vseh stopnjah poklicne poti. Povezave s podjetji lahko prinesejo dodatno financiranje, npr. za povečanje raziskovalnih zmogljivosti ali za zagotavljanje tečajev prešolanja.

Za vzpostavljanje povezav med poslovno skupnostjo in univerzo bi morali kot vezni člen ustanoviti zunanji organ. Njegova naloga bi bila izvedba organizacijskih sprememb, krepitev podjetniškega ravnanja in upravljanja. To pomeni, da bi razvoj podjetniških, inovacijskih in upravljaljskih spretnosti postal sestavni del strategij terciarnega izobraževanja, raziskovalnega usposabljanja in vseživljenjskega učenja za univerzitetno osebje.

4) Zagotovitev pravega razmerja med spretnostmi in usposobljenostjo za trg dela

Mnoge države članice evropske skupnosti beležijo trdovratno neuskkljenost med usposobljenostjo diplomantov in potrebami trga dela. Zato bi se morali univerzitetni programi prilagoditi na tak način, da bi neposredno povečevali zaposljivost diplomantov. Univerze bi morale ponuditi inovativne učne načrte, metode poučevanja in programe usposabljanja/prešolanja, ki bi poleg bolj strokovnih znanj vključevali tudi usposobljenost, povezano z opravljanjem poklica. V učne načrte je potrebno vključiti pripravništva v podjetjih, ki prinašajo kreditne točke na vseh ravneh (dodiplomski, višješolski, magistrski in doktorski).

Tabela 7: Brezposelnost diplomantov v letu 2003 v odstotkih

	EU 25	ZDA	Japonska
Stopnja brezposelnosti prebivalstva v starosti 20–24 let s terciarno izobrazbo	12,3	1,6	Ni podatka
Stopnja brezposelnosti prebivalstva v starosti 25–29 let s terciarno izobrazbo	8,5	2,6	Ni podatka

Vir: Evropska komisija meni, da potrebuje Evropa posodobljene univerze. EUROSTAT IN OECD, 2006

Predvideva se tudi ponudba nediplomskih programov za odrasle, npr. prešolanje in premostitveni tečaji za študente, ki se niso šolali po tradicionalni poti. Na splošno se morajo univerze bolj neposredno lotiti izzivov in priložnosti, predstavljenih z vseživljenjskim učenjem. Izziv vseživljenjskega učenja je v tem, da od univerz zahteva več odprtosti za zagotavljanje programov za študente v kasnejših življenjskih obdobjih. Obenem pa je priložnost za univerze, za katere bi sicer glede na prihajajoče demografske spremembe obstajalo tveganje za zmanjšanje vpisa študentov neposredno po srednji šoli.

Vključevanje diplomantov na trg dela je odgovornost, ki si jo delijo delodajalci, zavodi za zaposlovanje in vlada, uspešnost diplomantov na trgu dela pa je pokazatelj kakovosti delovanja univerz.

5) Zmanjševanje pomanjkanja finančnih sredstev in povečanje učinkovitosti dela

Študija z naslovom Ekonomija znanja: zakaj je izobraževanje ključ do evropskega uspeha, ki jo je leta 2006 za OECD opravil Schleicher Andreas, kaže, da se denar, porabljen za pridobitev univerzitetnih kvalifikacij, obrestuje bolje kot realna obrestna mera. Evropska komisija je predlagala, da bi kot cilj strategije evropskega razvoja postala tudi posodobitev sektorja visokega izobraževanja in bi za to namenili najmanj 2 odstotka BDP (vključno z javnim in zasebnim financiranjem) v naslednjih desetih letih.

Današnje sheme za podporo študentom pogosto ne zagotavljajo enakega dostopa in možnosti za uspeh študentom iz manj privilegiranih razmer. Socialno-ekonomsko poreklo ne sme ostati ovira za dostop do izobraževanja, zato bi morale države preučiti podporne sheme, štipendijsko politiko in okvir šolnin. Prav tako bi se morale spremeniti financiranje univerz, glede na to, kaj delajo. Univerz, ki se ukvarjajo z raziskavami, ni mogoče ocenjevati in financirati na isti podlagi kot tiste, ki so sicer šibkejše na področju raziskav, a zato dejavnejše pri vključevanju študentov iz zapostavljenih skupin, ali pa tistih, ki imajo vlogo gonilne sile za lokalne gospodarske dejavnosti in storitve. Poleg deleža študentov, ki študij zaključijo, povprečne dobe trajanja študija in stopnje zaposlenosti diplomantov je treba pri univerzah, ki se ukvarjajo z raziskavami, upoštevati tudi: raziskovalne dosežke, uspešno uporabo konkurenčnega financiranja, objave, uradne pohvale, patente in licence, akademska priznanja ali mednarodna partnerstva ipd. Univerze morajo prevzeti večjo odgovornost za svojo dolgoročno vzdržnost. Na področju raziskav to pomeni dodatno financiranje preko sodelovanja s podjetji, preko

skladov in drugih zasebnih virov. Vsaka država bi morala na področju visokošolskega izobraževanja in univerzitetnega raziskovanja vzpostaviti pravo ravnovesje med osnovnim financiranjem in tistim, ki temelji na konkurenci (temelječe na sistemu vrednotenja in kazalnikov uspešnosti z mednarodno primerljivostjo), ter financiranjem na podlagi rezultatov.

6) Okrepitev interdisciplinarnosti

Velika ovira pri povezovanju disciplin je financiranje, ki se opira predvsem na tradicionalna eno disciplinarno vrednotenja, strukture in mehanizme. Nujno potrebni so novi institucionalni in organizacijski pristopi k upravljanju s človeškimi viri in k merilom vrednotenja in financiranja. Univerze bi se morale osredotočiti na področja raziskav (npr. zelena energija), kjer se združuje več disciplin, vključno s humanističnimi in družbenimi vedami, podjetniškimi in upravljavskimi spretnostmi in pospeševati vzajemno delovanje med študenti, raziskovalci in drugimi institucijami, tudi mednarodnimi mrežami.

7) Aktiviranje znanja preko vzajemnega delovanja z družbo

Družba vedno bolj temelji na znanju in znanje nadomešča fizične vire kot glavno gonilno silo gospodarske rasti. Univerze morajo poudarjati pomembnost svojih dejavnosti in z izmenjavo znanja z družbo in s krepitvijo dialoga z vsemi zainteresiranimi stranmi. Zlasti na področju raziskav je komunikacija med znanstvenimi strokovnjaki in nestrokovnjaki zelo potrebna. Komunikacija lahko poteka v obliki konferenc, domačih in mednarodnih, dnevnih odprtih vrat, predstavitev izobraževalnih možnosti, praktičnega usposabljanja v podjetjih, forumih in posvetih, alumni klubov in tudi dogovarjanja z lokalnimi ali regionalnimi oblastmi. Na ta način bodo univerze približale in prikazale družbi, vladi in zasebnemu sektorju, da se vanje splača vlagati.

8) Nagrajevanje odličnosti na najvišji ravni

Povečana prehodnost in odprtost univerz ter njenih fakultet omogoča tudi večjo konkurenčnost. Univerze in njihovi partnerji v podjetjih morajo omogočiti, da bodo najbolj nadarjenim študentom in raziskovalcem ponudili odprto delovno okolje in s tem postali privlačnejši za evropske kot tudi izven evropske strokovnjake. Za prepoznavnost odličnih institucij bosta v bodoče skrbela Evropski tehnološki inštitut in Evropski svet za raziskave. Ključna merila za odličnost bodo kritična masa, trans- in interdisciplinarnost, izrazita evropska razsežnost, podpora s strani javnih organov in podjetij, opredeljena kakovost itd.

9) Večja vidljivost in privlačnost evropskega visokošolskega in raziskovalnega prostora

Z razvojem obsežnega sodelovanja, mobilnosti in mrež med evropskimi univerzami v zadnjih letih so bili ustvarjeni pogoji za širšo internacionalizacijo. Zdaj ima večina univerz v Evropi izkušnje z večstranskimi konzorciji in veliko jih sodeluje pri skupnih študijskih programih ali sporazumih o dvojnih diplomah.

Magisteriji Erasmus Mundus Masters so pokazali, kako pomembne so te pobude na mednarodni ravni. Nadaljevanje globalizacije pomeni, da morata biti evropski visokošolski in raziskovalni prostor v celoti odprta svetu in postati konkurenčna dejavnika v svetovnem merilu.

Potrebno je spodbujanje »kroženja možganov« pri evropskih študentih, učiteljih in raziskovalcih z državami izven Evropske skupnosti. Glede sprejema in bivanja raziskovalcev tretjih držav je bil leta 2005 sprejet sveženj direktiv in priporočil Evropskega sveta, države članice pa morajo v svojo zakonodajo do novembra 2007 vključiti izvajanje direktiv.

Tabela 8: Tuji študenti kot delež študentov v letu 2003 v odstotkih

	Avstrija	Švica	Nova Zelandija	EU 25	Norveška	ZDA	Japonska	Koreja
Delež tujih študentov	18,7	17,7	13,5	6,2	5,2	3,5	2,2	0,2

Vir: Evropska komisija meni, da potrebuje Evropa posodobljene univerze. EUROSTAT IN OECD, 2006

10) Priznavanje izobraževanja

Za ustvarjanje privlačne podobo evropskih univerz v svetu si je potrebno resno prizadevati za enostavnejše priznavanje diplom zunaj Evrope, pred tem pa bo najprej treba v celoti doseči vzajemno priznavanje znotraj evropske skupnosti. S sprejetjem Direktive o priznavanju poklicnih kvalifikacij je bila že uvedena poenostavitev na področju poklicev, še vedno pa je potrebno večje prizadevanje na področju akademskega priznavanja. K temu bo prispeval usklajen okvir kvalifikacij in združljivih sistemov zagotavljanja kakovosti. Na kratko, v pripravi so nacionalni okviri kvalifikacij, ki bodo morali biti skladni z evropskimi okviri kvalifikacij in z evropskimi merili za preverjanje notranje in zunanje kakovosti na univerzah. K privlačnosti Evrope za študente, učitelje in raziskovalce iz ostalega sveta bi prispevali bolj »evropski« študijski programi, ki bi jih skupaj ponujali konzorciji univerz in bi omogočali pridobitev skupnih ali dvojnih diplom na magistrski ali doktorski ravni.

6 UNIVERZE V SLOVENSKEM PROSTORU

V slovenskem prostoru imamo štiri univerze. Ljubljanska in mariborska imata dolgoletno tradicijo, medtem ko sta primorska in nedržavna novogoriška univerza dokaj »mladi«.

Visoka pričakovanja in zahteve, ki so pogoj za izpolnitev lizbonskih ciljev, so postavljena prav tako kot v drugih evropskih državah, tudi pred slovenske univerze.

Slovenska vlada si je zastavila cilje, ki se brez sodelovanja univerz ne bodo mogla uresničiti. V Programu reform za izvajanje Lizbonske strategije si je vlada zastavlja cilje kot so celovita prenova univerze s povečanjem števila ponudnikov, posledično pa večjo kakovost in konkurenco; večjo prilagodljivostjo potrebam gospodarstva ter s tem lažje zaposlovanje diplomantov.

Vlada z mednarodni razpisi sofinancira in spodbuja sodelovanja visokošolskih zavodov pri pripravi skupnih študijskih programov (angl. joint degrees); uvajanje kreditnega sistema študija, da bi povečali prehodnost znotraj evropskega prostora in med študijskimi programi in povečali privlačnosti slovenskega visokega šolstva za študente iz tujine.

V programu predvideva mednarodno izmenjava visokošolskih učiteljev in strokovnega osebja, zaposlenega na visokošolskih zavodih. Zunanje ocenjevanje visokošolskih zavodov in študijskih programov za povečanje kakovosti študija. Uvajanje priznavanje znanja in spretnosti pridobljenih pred vpisom v program.

Reforma visokega šolstva zajema tudi ukrepe, ki se nanašajo in spremembe financiranja visokega šolstva.

Slovenske univerze bi morale biti vključene pri oblikovanju politike, ki se nanaša na terciarno dejavnost in aktivno sodelovati pri dogovarjanju in uresničevanju zastavljenih ciljev. Žal pa se dogaja ravno nasprotno. Univerze so potisnjene v položaj, v katerem se ukvarjajo z eksistenčnimi problemi, namesto da bi uresničevale zgoraj našteve zahtevne in neodložljive naloge.

Javna razprava o predlogu Združenega zakona o visokem šolstvu in raziskovalno razvojni dejavnosti je pokazala, da se na slovenskih univerzah zavedajo težkega položaja, v katerem so se znašli. Stališče Rektorske konference RS in visokošolskih partnerjev (med katere sodijo Univerza v Ljubljani, Univerza v Mariboru, Univerza na Primorskem in Univerza v Novi Gorici) nazorno kaže zaskrbljujoče stanje:

»Rektorska konferenca Republike Slovenije in podpisani partnerji z veliko zaskrbljenostjo ocenjujemo, da je predlog Zakona o visokem šolstvu in raziskovalno razvojni dejavnosti (ZVŠRRD), ki smo ga prejeli s strani Ministrstva RS za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo,

konceptualno zgrešen, pravno nedodelan, sam po sebi poln vsebinskih neskladij in z vidika posameznih rešitev neustaven. Kot tak ne nudi ustrezne podlage za urejanje področja znanosti in visokega šolstva ter osnove za smiselno razpravo.

Prepričani smo namreč, da kakovost raziskovanja in študija temeljita na kritični masi vrhunskega znanja, raziskovalni tradiciji, interdisciplinarnem povezovanju in oblikovanju trdne akademske kulture, kar so sodobne univerze dosegle skozi več generacij. Razpustitev univerz pa bi v nasprotju s tem vodila v oslabitev razvojne sposobnosti visokošolskega prostora v Sloveniji in v oddaljevanje od družbe znanja. Zato lahko predlog zakona razumemo tudi kot napad na evropsko razumevanje avtonomije univerz.

Kot tak izraža nezaupanje do akademske skupnosti in njene sposobnosti uresničevanja ustavno zagotovljene avtonomije. Za nameček pa vzpostavlja privilegiran položaj zasebnih visokošolskih organizacij nasproti javnim in državnim, čeprav zasebni sektor na tem področju v Sloveniji nima skoraj nobene tradicije. Znanje obravnava kot tržno blago na dereguliranemu tržišču, spodbuja elitizacijo ter omejuje dostopnost visokega šolstva z uvedbo šolnin in zmanjševanjem pravic študentov.

Slovenija mora biti na znanju temelječa družba, zato je potrebno zagotoviti dostopnost študija vsem državljanom ne glede na njihov socialni položaj ter pri tem upoštevati specifično in naravno študijskih procesov, pri čemer je potrebno zagotoviti pogoje za izoblikovanje celostnih osebnosti bodočih intelektualcev.

V skladu s tem menimo, da predloženo besedilo ni primerno za javno obravnavo in obžalujemo, da širša znanstvena, akademska in študentska skupnost ni bila povabljena k njegovi pripravi. V skladu s tem visokošolski partnerji pozivamo predlagatelja, da predlog zakona umakne.

Zaradi zaščite javnega interesa na področju visokega šolstva, znanosti, umetnosti in raziskovanja ter izhajajoč iz zgoraj navedenih ugotovitev pozivamo predlagatelja:

1. da takoj umakne predlog zakona iz nadaljnje obravnave, saj je v izhodiščih zgrešen in ga ni mogoče dopoljevati;
2. da na podlagi 58. člena Ustave RS pripravi zakon o financiranju univerz in ustrezno opredeli raziskovalno dejavnost ter ohrani pomen in vlogo študentske organiziranosti v skladu z Zakonom o skupnosti študentov;
3. da v pripravljajno skupino vključi visokošolske partnerje in širok krog strokovnjakov za področje znanosti ter visokega šolstva že v fazi snovanja temeljnih usmeritev. Pripravljavci obstoječega predloga so namreč pokazali nepoznavanje tako slovenskega kot mednarodnega visokošolskega in raziskovalnega prostora, nepoznavanje akademske tradicije in razvojnih trendov akademskih in raziskovalnih institucij.

Trdno smo prepričani, da bi tak način delovanja bistveno bolj pripomogel k zadovoljevanju potreb po izboljšanju zakonskih okvirov, ki naj omogočijo nadaljnji razvoj visokošolskega izobraževanja in raziskovanja v Sloveniji ter posledično hitrejši prehod slovenske družbe v visokotehnološko družbo z visoko kakovostjo življenja posameznika.

V primeru, da bo predlagatelj vztrajal z javno obravnavo predloženega predloga zakona, bomo prisiljeni še dodatno opozoriti na posledice, ki bi lahko nastale zaradi pomanjkljivosti in nesprejemljivosti predlaganega besedila. Odločno bomo branili ustavno določeni položaj univerz, študentskega organiziranja in raziskovalnih institucij, njihovo integriteto in pravice avtonomnega izobraževalnega, znanstvenoraziskovalnega in umetniškega visokošolskega dela.«

Podpisniki Andreja Kocjančič, predsednica RK RS in rektorica Univerze v Ljubljani, Ivan Rozman, rektor Univerze v Mariboru, Lucija Čok, rektorica Univerze na Primorskem in namestnik predsednice Študentske organizacije Slovenije Jernej Štromajer so stališče podpisali 26. aprila 2007 v Ljubljani.

Podobne pripombe je podal Sindikat vzgoje, izobraževanja in znanosti (Ivelja, 2007, str. 3). Glavni tajnik sindikata Branimir Štrukelj je povedal:

»Predlog Zakona o visokem šolstvu in raziskovalno-razvojni dejavnosti natika uzde javnim univerzam in omejuje univerzitetno avtonomijo. Znova potrjuje, da ta oblast razume javno šolstvo kot še eno neizkoriščeno nišo za uveljavljanje zasebnih interesov posameznikov in skupin. Razbiti univerzo in si potem napolniti žepe – takšni so motivi predlagateljev tega zakona.«

Univerze bi morale ves čas delovati povezano kot enovit sogovornik. Neenotni, nasprotujoči in razdrobljeni so mnogo šibkejši pogajalec. Vlada bi se morala zavedati, da lahko gradi svoja visoka pričakovanja do institucij visokega šolstva le, če jih bo sprejemala kot enakovrednega partnerja in jim kot takemu zagotavljala pogoje za njihovo vrhunsko pedagoško in raziskovalno delo.

7 SKLEP

Razvoj je pred sodobno družbo postavil nova vprašanja, na katera mora odgovoriti. V industrijski dobi so odgovarjali na vprašanja, kaj in s čim naj delajo izdelke, v informacijski dobi pa na vprašanje, kako oz. s kakšno (informacijsko) tehnologijo. Danes se vse bolj zdi, da bo morala sodobna družba odgovoriti tudi na vprašanje, zakaj se ukvarjati z neko stvarjo in kakšne bodo posledice naših dejanj.

Nova znanja se vključujejo v vse vrste dela, pa naj gre za preprosta dela kot na primer upravljanje s stroji v gradbeništvu, za sodobne medicinske vede ali za raziskovanje vesolja. Pred kratkim sem spremljala oddajo britanske televizije z naslovom »Grumbling Old Men/Women«. Govorila je o generaciji, ki je bila mlada v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, danes pa so ti ljudje stari med petdeset in šestdeset let. Nekdanji »otroci cvetja«, revolucionarji, nosilci novih zamisli so se mi zazdeli kot izgubljeni v času in prostoru. Iz povedanega je bilo razbrati sporočilo, da ne sledijo več današnjim razmeram, v katerih so prisiljeni živeti in delati. Njihovi vnuki so tisti, ki jih učijo, namesto, da bi, kot je bilo nekdanj, starejša generacija učila mlajšo.

Demografi nas že nekaj let opozarjajo, da se evropsko prebivalstvo stara, evropski strategji pa postavljajo smeje načrte, ki so nesporno pravi in pomembni za ohranjanje in razvoj EU. To očitno nasprotje bo potrebno preseči. Na podlagi zbranega gradiva sem prišla do zaključka, da je odgovor v vseživljenjskem učenju. Miselnost, da so nova znanja dobrina, bi morali posamezniki sprejeti že v mladosti. Na žalost nekateri podatki, ki smo si jih lahko ogledali v pričujočem delu, kažejo nasprotno, namreč da število mladih, ki so opustili redno šolanje, narašča. Ti sčasoma postanejo breme za družbo, saj v mnogih primerih ne najdejo zaposlitve in morda prav zato zapadejo v prestopništvo. Mladi, za delo sposobni ljudje, seveda ne bi smeli družbi predstavljati bremena, temveč predvsem neizkoriščen potencial. Le v kolikor se bodo že v mladosti navadili na potrebo po neprestanem izobraževanju, izpopolnjevanju in usposabljanju bodo lahko sledili zahtevam sodobnega časa.

Nadalje vidim velike možnosti v srednji generaciji. Sodoben zaposlen odrasel človek, star med 30 in 40 let, je zelo obremenjen. Povprečni Slovenec ali Slovenka ima srednješolsko izobrazbo, dohodke, ki ne omogoča večjih prihrankov, otroka ali največ dva ter je obremenjen z odplačevanjem kredita. Ta slovenski državljan je menjal državo, stoletje in tisočletje, način življenja, družbeni red, sooča se s povečanjem tveganja pri zaposlitvi, z manjšanjem socialne varnosti in zdravstvenega skrbstva, z daljšanjem delovne dobe - skratka sooča se z velikimi in turbulentnimi spremembami.

Srednja generacija predstavlja tudi pomemben človeški kapital – je nosilec, na katerem slonijo reforme. Po mojem mnenju bi morali prav srednjo generacijo navdušiti, da bi v

usposabljanju in izobraževanju videla priložnost za izboljšanje sedanje situacije. Z vključevanjem le-te v vseživljenjsko učenje, bi dosegli dvig izobrazbene ravni in s tem najhitrejši prenos znanja v prakso. Za doseg slednjega, bi pa morali srednjo generacijo razbremeniti. Primer dobre prakse sem zasledila na Švedskem, kjer za čas usposabljanja ali šolanja redno zaposlenega delavca zaposlijo drugega delavca z ustrežno izobrazbo, ki je prijavljen na zavodu za zaposlovanje. Pri tem gre za obojestransko korist, saj si brezposelni pridobiva delovne izkušnje, zaposleni pa ima možnost osredotočiti se le na izobraževanje. Pri delu ni zaostankov, izobraževalna doba je tako krajša, nova znanja lahko uporabi pri svojem delu takoj po vrnitvi na delovno mesto, obenem pa ni ogroženo njegovo delovno razmerje.

Natančnejši pogled na lizbonske kazalce kot pokazatelje razvitosti družbe, pokaže, da je Slovenija pod evropskim povprečjem. Povečati bi morali število delavcev na področju znanja med dejavnim prebivalstvom. Spodbujati bi morali izobraževanje dejavnih prebivalcev na področjih, kjer je primanjkljaj visokokvalificirane delovne sile, ter spodbujati delodajalce, da napotijo svoje zaposlene na dodatna izobraževanja in usposabljanja. Prav tako bi morala država spodbujati delodajalce na ta način, da bi se jim vložki v nova znanja v večji meri upoštevali kot davčne olajšave. Slovenija se je v deležu javnih izdatkov za izobraževanje, v primerjavi z evropskim, uvrstila na visoko šesto mesto. Kljub temu bi morala, glede na zniževanje števila osnovnošolcev in srednješolcev del BDP, namenjen za izobraževanje iz primarne in sekundarne ravni, prerazporediti na terciarno, saj je v zadnjih letih zabeleženo naraščanje udeležencev le na tem nivoju.

Skrb za učinkovitost naložb v procesih izobraževanja v Sloveniji še ni prisotna v zadostni meri. Težnje k večji učinkovitosti se kažejo v krajšanju dobe študija, ukinitvi absolventskega statusa v novih bolonjskih študijskih programih ter omejevanju dela študentov preko študentskih servisov. Premalo uspeha je videti pri skrbi za mlade, ki so opustili redno šolanje. Zaostajanje Slovenije se z leti povečuje, saj razvitejše države napredujejo hitreje, kot se pri nas zmanjšuje razlika v razvoju. Slovenija po deležu prebivalcev s terciarno izobrazbo zaostaja za povprečjem EU-25 tako pri mlajši kot starejši generaciji. Indeks izobrazbene rasti je največji v Španiji, nato sledijo Portugalska, Ciper, Grčija, Francija itd..

Slovenci imajo v povprečju 11,1 leta formalnega šolanja. Najbolj »izobražene« države imajo pričakovano do okoli 20 let formalnega izobraževanja (Velika Britanija, Finska, Belgija). Časovni zaostanek nekaterih držav za tistimi z najbolj izobraženim prebivalstvom se v 10 letih poveča za 1 leto. Za preseganje zaostanka v Sloveniji bi bilo potrebno nemudoma pričeti z ukrepi. Zasnova vseživljenjskega učenja bi morala zaživeti predvsem v delovnih organizacijah. Podjetja bi morala biti organizirana na tak način, da bi delo in učenje postala stalnica. Večja kot je poraba znanja pri delu, večja je potreba po njegovem pridobivanju, kar še posebej velja pri poklicih, ki so po znanju intenzivni.

Po podatkih Statističnega urada RS (SURS) so v Sloveniji za programe formalnega in neformalnega izobraževanja in usposabljanja največ namenila podjetja, ki zaposlujejo do 50

delavcev in to kar 48 plačanih delovnih ur. Velika podjetja, ki zaposlujejo od 250 do 1000 delavcev, so namenila manj kot 28 plačanih delovnih ur (V poklicno izobraževanje največ vlagajo mala podjetja, Dnevnik, 11.5.2007, str. 4). Sredstva za ta namen so se v letu 2005, v primerjavi z letom 1999, zmanjšala za 0,17 odstotne točke.

Problem kakovostnih in usposobljenih delavcev v Sloveniji bo naraščal, saj je po podatkih, objavljenih v oddaji Svet na Kanalu A, dne 9.5.2007, pri nas kar 70 odstotkov zaposlitev sklenjenih za določen čas, od tega ima tako pogodbo večina mladih - med 15 in 24 letom starosti (64 odstotkov). Po eni strani delodajalci ne bodo zainteresirani za vlaganje v usposabljanje prehodne (začasno zaposlene) delovne sile. Po drugi strani tudi delojemalci ne morejo videti prednosti v dodatnem izpopolnjevanju za področje dela, na katerem delajo le začasno.

Kot to priporočajo evropske smernice in dopušča slovenska zakonodaja bi izobraževalne ustanove smele in morale postati bolj odprte za vse, ki si želijo novih znanj. Mnogo zaposlenih je nadgrajevalo svoje znanje na področju dela, ko pa so se želeli vključiti v formalno izobraževanje, so morali izhajati iz ničelne točke in so bili v enakem položaju kot novinci. Slovenske univerze bi morale vzpostaviti sistem priznavanja predhodnega formalnega in neformalnega izobraževanja, s katerim bi odrasli imeli priložnost pokazati dosedanje znanje in kompetence, obenem pa bi se morda prav zaradi tega lažje odločali za nadaljnji formalen način študija.

Slovenske reforme, ki izhajajo iz Lizbonske deklaracije in Bolonjskega procesa, se na papirju ne razlikuje od reform ostalih evropskih držav. Smernice zdajšnje vlade so enake smernicam EU, kljub temu pa pri uveljavljanju reform prihaja do odstopanj. Izobraževanje je postalo poligon, kjer se križajo mnogi interesi. Ne smemo zanemariti, da bo v bodočnosti znanje dobrina, ki bo tako ali drugače plačljiva (pri tem nisem mnenja, da naj bi šolnine za redne študente postale ne obhodno potrebne). Posamezniki z visoko kakovostnim znanjem bodo na trgu dela lažje postavili visoko ceno. Zaradi tega je utemeljeno pričakovati, da bo izobraževanje postalo donosen »posek«, ki udeležencu prinaša konkurenčno prednost na trgu delovne sile, ponudniku pa omogoča prodajo znanja po višji ceni. Na področju izobraževanja pojavljajo težnje po privatizaciji in s tem nelokalni konkurenci javnim ustanovam

Univerze bi se morale ukvarjati s posodabljanjem, večanjem odprtosti, s povezovanjem z gospodarstvom in ponudbo najkvalitetnejšega znanja. Namesto tega se borijo za svojo samostojnost in za že pridobljen status. Prehod v družbo, temelječo na znanju, otežujejo neurejene razmere na področju izobraževanja in raziskovanja.

Kljub temu obstajajo svetli zgledi. Eden izmed takih je bil projekt iz sintezne biologije. Cilj projekta je bil pripraviti celice za prepoznavanje bakterijske okužbe, pri tem pa je njihov odziv omejen, kar prepreči razvoj sepse. V mednarodni konkurenci ekip najboljših svetovnih univerz so se ljubljanski študenti, pod vodstvom domačih strokovnjakov, uvrstili na prvo

mesto. Tekmovanje je potekalo na univerzi Massachusetts Institute of Technology v ameriškem Cambridgeu. V finale se je slovenska ekipa uvrstila skupaj z ekipama iz Princetona in londonske Imperial College. Vseh sodelujočih je bilo 35 univerz z vsega sveta. Študenti prihajajo iz Biotehniške fakultete, Fakultete za matematiko in fiziko ter Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo. Ekipa je sestavljena multidisciplinarno in je poleg glavne nagrade osvojila še nagradi za sistem ter meritve in kategorizacijo in za pripravljeno dokumentacijo projekta. Razmerje mentorjev in študentov je bilo 1:1. Vodja ekipe in mentorja prihajajo iz Laboratorija za biotehnologijo Kemijskega inštituta v Ljubljani, kjer so opravili večino raziskovalnega dela, saj imajo ustrezno sodobno opremo. Finančna sredstva za projekt so pridobili iz ETH evropskega projekta, večino sredstev je prispeval Laboratorij za biotehnologijo ter donatorji AdFutura in sponzorji iz poslovnega sveta Lek, Krka, Medilin in Farmadent. (Lipovšek, 2006, str. 12)

Projekt je bil raziskovalne narave in njegovi izsledki dolgoročno vodijo v uporabo v zdravstvu in posledično v farmaciji. Slovenski vrhunski strokovnjaki s tem dokazujejo, da stopajo v korak s svetovnimi raziskovalnimi prizadevanji. Uspeh študentske ekipe je potrditev visoke kakovosti tako izobraževalnega kot raziskovalnega procesa. So svetel primer povezovanja izobraževanja, raziskovanja in prakse, povezovanje različnih področij (multi disciplinarnost) za doseg konkretnih nalog na izredno obetajočem področju. Družba, ki ima take dosežke, je družba znanja.

LITERATURA

1. Bevc Milena, Čelebič Tanja: Indikatorji formalnega izobraževanja – nabori, pregled, opis in uporaba za analizo. Dejavniki in indikatorji razvoja na znanju temelječe (slovenske) družbe. Raziskava tretje faze raziskovalnega projekta. Indikatorji za merjenje prenosa znanja – nabori, opis, uporaba. Ljubljana : Inštitut za ekonomska raziskovanja, 2006, str. 5- 204.
2. Čakš Aleš: Drugo leto že 3000 dijakov manj? Delo, Ljubljana, 9.5.2007, str. 1.
3. Dimovski Vlado et al.: Učeča se organizacija: Ustvarite podjetje znanja. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 2005. 387 str.
4. Drucker F. Peter: Managerski izzivi v 21. stoletju, Ljubljana : Gospodarski vestnik, 2001. str. 9 – 68.
5. Edvinsson Leif: Developing Intellectual Capital at Skandia. Long Range Planning, London, 30(1997), 3, str. 366-373.
6. Ivelja Ranka: Sviz: Razbiti univerzo in služiti. Dnevnik, Ljubljana, 10.5.2007, str. 3.
7. Jamšek Franc: V 21. stoletju sta najpomembnejša talent in znanje. Delo, Ljubljana, 16.8.2007, str. 16.
8. Kešeljević Aleksandar: Pomembnost z znanjem neposredno povezanih procesov v organizaciji. Revija za management, informatiko in kadre, Kranj, 2005,1, str. 5.
9. Kontler – Salomon Jasna: Bolonjska reforma – znamka evropske študijske odličnosti. Delo, Ljubljana, 26.5.2007, str. 20.
10. Kontler – Salomon Jasna: Važno se je ne imenovati agencija. Delo, Ljubljana, 25.3.2006, str. 15.
11. Lipovšek Iztok: Ljubljanski študentje najboljši na svetu! Dobro jutro, Ljubljana, 18.11.2006, str. 12-15.
12. Možina S. et al.: Menedžment znanja. Na poti k učečemu se podjetju. Maribor : Založba Pivec, 2006. 335 str.
13. Roos Johan et al.: Intelektualni kapital, krmarjenje po novem poslovnem svetu. Ljubljana: Inštitut za intelektualni kapital, 2000. 97. str.

14. Rozman Rudi: Analiza in oblikovanje organizacije. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2000. 151 str.
15. Senge M. Peter: The Fifth Discipline, The Art & Practice of The Learning Organization. London : Century Business, 1993. 424 str.
16. Svetlik Ivan, Pavlin Samo: Indikatorji neformalnega izobraževanja, aformalnega učenja in drugih vrst prenosa znanja - predstavitev, opis in uporaba. Dejavniki in indikatorji razvoja na znanju temelječe (slovenske) družbe. Raziskava tretje faze raziskovalnega projekta. Indikatorji za merjenje prenosa znanja – nabori, opis, uporaba. Ljubljana : Inštitut za ekonomska raziskovanja, 2006, str. 205 - 281.
17. Van der Hijden Peter: The Commission Contribution to teh Bologna Process, 33. EUCEN Conference: ULLL and the Bologna Proces: From Bologna to London and Beyond, Ljubljana, Ekonomska fakulteta, 33 str.

VIRI

1. Bolonjski proces. [URL: <http://www.mvzt.gov.si>], 6.9.2006.
2. Evropska komisija meni, da potrebuje Evropa posodobljene univerze. [URL:<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/06/592&format=PDF&aged=1&language=SL&guiLanguage=fr>], 20.7.2006.
3. Inkubator, ki deli tveganje z naročnikom. Dobro jutro, Ljubljana, 21.10.2006, str. 8.
4. Lizbonska strategija. [URL: <http://www.svez.gov.si>], 24.1.2006.
5. Poročilo o uresničevanju Programa reform za izvajanje Lizbonske strategije. [URL:<http://www.gov.si/umar/projekti/lizbona/2006/SI-porociloNRP2006-slo.pdf>], 17.10.2006.
6. Presidency Conclusions-Lisbon European Council, 23 and 24 March 2006. [URL: http://www.ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00100-r1.en0.htm], 6.9.2006.
7. Resolucija o Nacionalnem programu visokega šolstva Republike Slovenije 2006 – 2010. Delovna verzija. Ljubljana : Ministrstvo za visoko šolstvo, 2006. 44 str.

8. Resolucija o nacionalnem raziskovalnem in razvojem programu za obdobje 2006-2010 (Uradni list RS, št. 3/06).
9. Seminar on the implemetation of the reforms in Higher Education Curricula reform and the Qualification Framework, Interno gradivo posveta v Čatežu, 2006
10. Slovenija kot zgled pri reformi izobraževanja. Delo, Ljubljana, 29.10.2005, str. 19.
11. Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu. Uresničevanje agende za posodobitev univerz: izobraževanje, raziskave, inovacije. Bruselj : Komisija evropskih skupnosti, 2006. 16 str.
12. Stališče rektorske konference: RKRS in visokošolski partnerji pozvali k umiku predloga ZVŠRRD. [URL: <http://www.uni-lj.si/novica.aspx?id=142.htm>], 24.4.2007.
13. V poklicno izobraževanje največ vlagajo mala podjetja. Dnevnik, Ljubljana, 11.5.2007, str. 4.
14. Začenja se novo šolsko leto. Delo, Ljubljana, 2.9.2006, str. 1.

PRILOGE

Priloga 1: Slovenija – Poročilo o uresničevanju Programa reform za izvajanje Lizbonske strategije .

Priloga 2: Shema izobraževalnega sistema.

PROGRAM REFORM ZA IZVAJANJE LIZBONSKE STRATEGIJE V SLOVENIJI

Poročilo o uresničevanju 2006

Poglavje	Prednostne naloge - ukrepi	IG	Zaključki sveta	Priporočilo EK	Področje	Vsebina ukrepa	Implementacija in časovnica	Kazalnik za spremljanje napredka		
PRVA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA - KONKURENČNO GOSPODARSTVO IN HITREJŠA GOSPODARSKA RAST										
III.A.1. USMERITVE IN UKREPI NA MAKROEKONOMSKEM PODROČJU										
						Opis	Cilj/Pričakovan učinek	Postopek	Rok	
	1/ nadaljnje usklajeno delovanje makroekonomskih politik za izpolnitev maastrichtskih konvergenčnih kriterijev in prevzem evra leta 2007,	1,6	/	/	makro	usklajeno delovanje makroekonomskih politik za izpolnitev maastrichtskih konvergenčnih kriterijev in prevzem evra leta 2007,	prevzem evra leta 2007	v teku	1.1.2007	konvergenčni kriteriji
	2/ postopna ukinitve davka na izplačane plače in poenostavitve davčnega sistema,	2,4,5	/	da	makro	postopna odprava davka na izplačane plače do 1.1.2009; sprejetje 7 zakonov na področju davkov	znižanje stroškov dela, povečanje možnosti zaposlovanja visoke kvalificirane delovne sile; stimulatивно davčno okolje; poenostavitve davčnega sistema za davčne zavezance; enostavnejše in administrativno manj zapleteno obdavčevanje dohodkov iz premoženja, zmanjšanje stroškov nadzora in obračunavanja; zmanjšanje motivov za odlivanje kapitala	v teku	1.1.2009	/
	3/ povečanje prilagodljivosti javnih izdatkov in postopna odprava primanjkljaja,	2,3	/	da	makro	povečanje prilagodljivosti javnih izdatkov in postopna odprava primanjkljaja,				/
	4/ sprejetje novega socialnega sporazuma,	4	/	/	makro	sprejetje novega socialnega sporazuma, pogajanja so trenutno v teku	sprejet nov socialni sporazum	v teku		/
	5/ spodbujanje daljšega ostajanja v aktivnosti in individualnega pokojninskega zavarovanja.	2,4	/	da	makro	spodbujanje daljšega ostajanja v aktivnosti in individualnega pokojninskega zavarovanja v skladu z obstoječo pokojninsko reformo	dolgoročna vzdržnost pokojninskega sistema	v teku	stalna naloga	starost ob upokojitvi
III.A.2. ODPRT NOTRANJI TRG IN KONKURENČNOST GOSPODARSTVA										
III.A.2.1. Razširiti in poglobiti notranji trg										
	1/ krepitev institucij nacionalne tehnične infrastrukture kakovosti,	12	/	/	mikro	krepitev nacionalne tehnične infrastrukture kakovosti	nemoteno in učinkovito delovanje institucij nacionalne tehnične infrastrukture kakovosti	v teku	stalna naloga	kazalnik zadovoljstvo državnih organov in gospodarskih družb (pritožbe)

2/	prenos zakonodaje EU s področja notranjega trga v slovenski pravni red in vzpostavitev spremljanja izvajanja te zakonodaje,	12	/	/	mikro	pravočasen in pravilen prenos direktiv s področja notranjega trga v slovenski pravni red	doseganje 1,5 % oz. 0 % transpozicijskega deficita pri prenosu direktiv notranjega trga v slovenski pravni red	v teku	stalna naloga	transpozicijski deficit
3/	širitev institucionalne mreže za varstvo potrošnikov in vpetost v obstoječe mreže za varstvo potrošnikov v EU; zagotovitev enake ravni varnosti proizvodov oz. zaščite potrošnikov pred nevarnimi proizvodi na celotnem notranjem trgu EU	12	/	/	mikro	vzpostavitev in delovanje Evropskega potrošniškega centra v Sloveniji v okviru nevladnega sektorja; uveljavitev sistema ICSMS za izmenjavo informacij o proizvodih	potrošnikom dostopne informacije v zvezi nakupovanjem blaga in storitev na notranjem trgu s ciljem s ciljem približanja notranjega trga EU slovenskim državljanom	v teku	za EPC 1.7.2006; za ICSMS sistem vzpostavljen	število vnosov podatkov o proizvodih v sistem
4/	širitev znanja o notranjem trgu v gospodarstvu in javnosti.	12	/	/	mikro	predstavitev priložnosti, ki jih podjetjem nudi notranji trg EU z organizacijo seminarjev in konferenc	večja informiranost podjetij o možnostih in pravicah, ki jih omogoča skupni trg EU in posledično povečanje poslovanja znotraj EU	v pripravi	stalna naloga	letna rast izvoza/uvoza v/iz EU
III.A.2.2. Povečanje prilivov razvojno spodbudnih domačih in tujih naložb										
1/	izboljšanje ponudbe stavbnih zemljišč in industrijskih con,	13	/	/	mikro	evidentiranje vseh zemljišč, ki so neposredno ali posredno v javni lasti, pomoč lokalnim skupnostim pri ustanavljanju in izgradnji industrijskih con	povečana ponudba zemljišč za gradnjo	v teku		število urejenih tehnoloških parkov
2/	sistematično odpravljanje administrativnih ovir za poslovanje in investiranje (prostorsko urejanje, gradbena in obratovalna dovoljenja, sklepanje delovnih razmerij),	13	/	/	mikro	poenostavitev in pospešitev postopkov v zvezi s pridobivanjem posameznih dovoljenj	zmanjšanje administrativnih ovir za poslovanje in investiranje	v teku		/
3/	zniževanje vstopnih stroškov za začetne investicije v povezavi s prenosom visoke/srednje visoke tehnologije in ustvarjanjem kakovostnih delovnih mest,	13	/	/	mikro	finančne spodbude za tuje investicije (sofinanciranje stroškov komunalnega in infrastrukturnega opremljanja ind. lokacij, gradnje/nakupa objektov, nakupa novih strojev in opreme, bruto plač novo zaposlenih).	zniževanje vstopnih stroškov za začetne tuje investicije, nova delovna mesta.	v teku	2005 - 2009	število novih delovnih mest
4/	ofenzivno trženje Slovenije kot primerne lokacije za NTI.	13	/	/	mikro	dejavnosti spodbujanja NTI: informacijske, svetovalne idr. storitve za tuje investitorje, trženje Slovenije in njenih regij kot lokacije za NTI, promocija podobe Slovenije in njenih regij ter analiziranje konkurenčnega položaja RS kot lokacije za NTI.	povečanje letnih prilivov NTI povp. od 1%-1,5% BDP (brez prevzemov in privatizacij), 1000-1500 novih delovnih mest, vsaj 1 začetno NTI v visoko tehnologijo in vsaj 3 začetne NTI v storitveni sektor.	v teku	2005 - 2009	letni prilivi NTI, število delovnih mest, število projektov NTI v visoko tehnologijo in storitve.

III.A.2.3 Zagotoviti odprte in konkurenčne trge									
III.A.2.3.1 Politika konkurence									
1/ prenova zakonodaje za zagotovitev večje preglednosti, poenotenja postopkov, ustrežnejših preiskovalnih pooblastil in učinkovitejši nadzor nad koncentracijami,	13	/	/	mikro	v pripravi so strokovne podlage za pripravo novega zakonskega besedila.	večja preglednost in poenotenje postopkov, zagotovitev ustrežnejših preiskovalnih pooblastil in učinkovitejših sankcij ter učinkovitejši nadzor nad koncentracijami.	v teku	do konca leta 2007	/
2/ postopno večji poudarek presoji zahtevnejših kršitev konkurenčne zakonodaje (kartelni sporazumi, zlorabe prevladujočega položaja),	13	/	/	mikro	predvidena je prioriteta obravnava zahtevnejših kršitev, predvsem kartelov.	vzpostavitev oz. izboljšanje normalne konkurence v strukturi trga ter s tem povezane večje konkurenčnosti gospodarstva.	v teku	stalna naloga	povečan delež primerov kartelnih sporazumov in zlorabe prevladujočega položaja v strukturi obravnavanih primerov
3/ okrepitev Urada za varstvo konkurence.	13	/	da	mikro	postopna kadrovska krepitev UVK	ustrezna administrativna usposobljenost za spremembo strukture in zahtevnosti obravnavanih primerov ter izpolnjevanje mednarodnih obveznosti v okviru ECN.	v teku	do konca leta 2008	število zaposlenih, višina zagotovljenih proračunskih sredstev
III.A.2.3.2 Privatizacija									
1/ pospešitev umika države iz lastništva gospodarstva (privatizacija).	13	/	/	mikro	odprodaja državnih deležev v gospodarskih družbah	zmanjšanje lastništva države v gospodarstvu, večja konkurenca	v teku		/
III.A.2.3.3 Javne gospodarske službe in mrežne industrije									
III.A.2.3.3.1 Elektronske komunikacije in pošta									
1/ spodbujanje vstopa in razvoja novih telekomunikacijskih operaterjev,	13	2	da	mikro	vzpostavitev mehanizmov povečane konkurence na vseh trgih elektronskih komunikacij	povečanje konkurence v vseh segmentih trga	V teku	stalna naloga	/
2/ posodobitev predpisov in izboljšanje delovanja Agencije za pošto in elektronske komunikacije,	13	2	/	mikro	sprememba zakonodaje glede na ugotovljene pomanjkljivosti	odprava pomanjkljivosti, ki so se pokazale ob izvajanju zakonodaje	V teku	1.1.2007	/
3/ gradnja širokopasovnih elektronskih omrežij ter zagotovitev pregledne in konkurenčne ponudbe že obstoječih zmogljivosti vodov za zakup,	13	2	/	mikro	(i) izrabit presežne kapacitete podjetij v državni lasti (DARS, d.d., SŽ, d.o.o.) (ii) gradnja omrežij na področjih kjer ni komercialnega interesa	povečanje konkurenčnosti na trgih elektronskih komunikacij	(i) v teku (ii) v pripravi	.2006	(ii) 1. /
4/ postopna privatizacija telekomunikacijskega operaterja (Telekom Slovenije, d. d.).	13	2	/	mikro	vzpostavitev lastniške strukture, ki bo dolgoročno zagotavljala učinkovito upravljanje, konkurenčnost in uspešen razvoj družbe Telekom Slovenije, d.d.	doseganje najvišje možne prodajne cene državnega deleža, pozitiven vpliv na razvoj sektorja elektronskih komunikacij	v teku	1.1.2008	/
III.A.2.3.3.2 Javne službe varstva okolja									
1/ vključevanje sedanjih izvajalcev občinskih javnih služb v večje organizacijske enote na regijski ravni,	13	/	/	mikro	priprava operativnih programov in novelacija Zakona o lokalni samoupravi	zagotovitev združevanja investicij na lokalni ravni in združevanje izvajalcev javnih služb	v teku	31.12.2006	kazalniki so opredeljeni v OP razvoja okoljske in prometne infrastrukture 2007- 2013
2/ uvajanje sistema EMAS ali ISO 14011 v javne službe varstva okolja,	13	/	/	mikro	vključevanje sistemov upravljanja z okoljem v javne službe varstva okolja	zagotovitev uvedbe upravljanja z okoljem v vse javne službe varstva okolja	v teku	1.1.2010	število izvajalcev javnih služb z uvedenim sistemom upravljanja z okoljem

3/	okrepitev nadzora nad izvajanjem delovanja javnih služb varstva okolja, katerih položaj je poseben in monopolen,	13	/	/	mikro	izvedba sistematičnega pregleda odlokov občin na podlagi ZGJS	uskladitev občinskih odlokov z veljavno zakonodajo	v pripravi	1.1.2008	število izdanih odločb MOP o uskladitvi občinskih predpisov
4/	zagotavljanje enakosti med izvajalci javnih služb varstva okolja ne glede na njihovo organizacijsko obliko.	13	/	/	mikro	priprava novega predpisa o oblikovanju cen komunalnih storitev in izdelava stroškovne analize	prenos infrastrukture na občino in izenačitev izvajalcev v delu lastne cene in priprava stroškovne analize	v pripravi	1.1.2009	število občin, ki v svojih knjigah nimajo vpisane infrastrukture in priprava prve stroškovne analize
III.A.2.3.3.3 Električna energija in zemeljski plin										
1/	dokončna sprostitev energetskega sektorja,	13	4	da	mikro	dokončna sprostitev sektorja tudi za gospodinjstva, v skladu z evropskimi direktivami	pravico do izbire dobavitelja gospodinjstev	v pripravi	1.1.2007	/
2/	ločitev in reorganizacija distribucijskih podjetij za električno energijo,	13	4	da	mikro	ločitev in reorganizacija distribucijskih podjetij za električno energijo,	ločitev distribucijskih podjetij za električno energijo	v pripravi	1.1.2007	/
3/	nova, tržna pravila za razdelitev čezmejnih prenosnih zmogljivosti za prenos elektrike,	13	4	da	mikro	v skladu s smernicami v okviru evropske čezmejne uredbe je potrebno sprejeti nova tržna pravila za razdelitev čezmejnih prenosnih zmogljivosti	tržna razdelitev čezmejnih prenosnih zmogljivosti	v teku	31.12.2006	/
4/	ustvarjanje več domačih akterjev na trgu na debelo,	13	4	da	mikro	večja konkurenca na trgu na debelo ter več domačih akterjev pred odprtjem trga 1.7.2007	več domačih akterjev na trgu na debelo	v teku	1.1.2007	/
5/	ukrepi za gradnjo novih prenosnih in proizvodnih zmogljivosti.	13	4	da	mikro	izgradnja in prenova objektov, npr. daljnovodov, proizvodnih zmogljivosti	optimalna oskrba z električno energijo	v teku	stalno	/
III.A.2.3.3.4 Prometna politika										
1/	vzpostavitev integriranega sistema javnega potniškega prometa (enoten tarifni sistem, enotne vozovnice, usklajen vozni red in enoten informacijski sistem, intermodalni terminali),	13	/	da	mikro	(i) priprava pravne podlage (ii) zagotovitev strojne in programske opreme	geografska in cenovna dostopnost, ekonomska učinkovitost, večji obseg in kakovost JPP, optimalne prevozne kapacitete.	v pripravi	2008	število potnikov
2/	spodbujanje celovitih logističnih storitev ob vzpostavljanju arhitekture inteligentnih prometnih sistemov,	13	/	/	mikro	(i) vzpostavitev t.i. logističnih gruč; ter (ii) vzpostavitev sistema za izvajanje avkcij glede na e-povpraševanja po prevozu blaga (cestni in večmodalni prevoz).	gospodarski učinek: povezava centrov za logistiko glede na geografske in modalne parametre; optimizacija tovarnega prometa: povečanje prepustnosti sistema; pozitivni učinki na okolje.	v pripravi	2010	število izvedenih avkcij preko sistema, število uporabnikov sistema, vrednost opravljenega prometa.
3/	deregulacija posameznih podsistemov prometa in prodaja državnih lastniških deležev, skladno z obstoječo zakonodajo, kjer ni ogrožen javni interes ter je z vidika konkurence, kakovosti in varnosti upravičeno,	13	/	/	mikro	preučitev možnosti deregulacije posameznih podsistemov prometa in prodaje državnih lastniških deležev, skladno z obstoječo zakonodajo (sprejem Zakona o prevozih v cestnem prometu).	možnost vključevanja zasebnega kapitala v razvoj prometne infrastrukture in prevoznih storitev povsod tam, kjer je z zasebno pobudo mogoče doseči želene rezultate.	v pripravi	konec 2006 (prevozi v cestnem prometu)	/

4/ spremembe notranje zakonodaje na področju železnic v skladu z II. železniškim svežnjem,	13	/	/	mikro	uskladitev slovenske zakonodaje z zakonodajo EU, tako da bodo razširjene pravice dostopa do infrastrukture, opredeljene ključne sestavine varnostnih sistemov, postopno razširjen obseg uporabe interoperabilnosti, ustanovljene neodvisne institucije na železniškem področju.	odstranitev ovir za čezmejne storitve, zagotovitev višje ravni varnosti obratovanja, nediskriminatoren dostop do infrastrukture, sprejem zakonodaje, ustanovitev neodvisnih institucij	v pripravi	2006	/	
5/ sprejetje novega zakona o pristaniščih, ki bo oblikoval pravne pogoje za upravljanje pristanišč, opravljanje pristaniških dejavnosti in rabo morskega dobra,	13	/	/	mikro	oblikovanje pravnih pogojev za upravljanje pristanišč, ločitev funkcije upravljanja od pristaniških dejavnosti, ustanovitev pristaniške uprave kot osebe javnega prava in priprava pravne podlage za ureditev razmerij med državo in Luko Koper.	celovita ureditev pravnih vprašanj s področja pristanišč.	v pripravi	2007	/	
6/ poenotenje prometnotehnoloških, tehničnih in varnostnih predpisov na področju zračnega prometa in uvajanje liberalnejših postopkov v zvezi s komercialnimi vidiki prometa.	13	/	/	mikro	(i) usklajevanje nacionalnih predpisov s predpisi EU (ii) izdajanje nacionalnih predpisov za izvajanje predpisov EU (iii) odpravljanje administrativnih ovir	(i) izboljšanje varnosti zračnega prometa (ii) izenačitev pogojev za opravljanje dejavnosti z ostalimi članicami EU (iii) znižanje stroškov upravnih postopkov.	v teku	2008	števila letalskih nesreč in incidentov, stabilnost proračunskih izdatkov	
III.A.2.3.5 Razširiti in izboljšati infrastrukturo										
1/ železniška infrastruktura: investicijska dela pri V. in X. koridorju	16	/	da	mikro	(i) posodobitev SV in TK naprav na posameznih odsekih; (ii) uvedba daljinskega vodenja stabilnih naprav električne vleke; (iii) obnova posameznih odsekov na progi Ljubljana - Zidani most - Maribor/Ormož; (iv) posodobitve proge Koper - Divača; (v) elektrifikacija proge Pragersko - Hodoš.	(i) zagotavljanje varnosti; (ii) zagotavljanje interoperabilnosti; (iii) doseganje višjih hitrosti; (iv) povečanje propustnosti proge; (v) manjša obremenitev okolja s hrupom.	v teku	2008	Dokončana dokumentacija/ podpisane pogodbe/ dokončana investicija.	
2/ cestna infrastruktura: dograditev avtocestnega omrežja do 2010, uresničenje nacionalnega programa razvoja in vzdrževanja državnih cest,	16	/	/	mikro	(i) izvajanje osnovnega programa avtocest skladno z Resolucijo o Nacionalnem programu izgradnje avtocest v RS (NPIA) in letnimi plani Razvoja in obnavljanja avtocest ter Državnim razvojnim programom; (ii) posodobitev glavnih in regionalnih cest državnega cestnega omrežja.	(i) skrajšanje potovalnih časov in zmanjšanje zastojev v prometu ter posledično zmanjšanje negativnih vplivov na okolje; (ii) boljša medregijska povezava ter navezava na glavne evropske cestne koridorje.	(i) v teku (ii) v pripravi	(i) do 2010, (ii) sprejem NPRVDC predvidoma do konca 2006	a) kilometri zgrajene avtoceste; b) kilometri posodobljenih državnih cest.	
3/ pomorska infrastruktura: povečanje zmogljivosti v koprskem tovornem pristanišču in njegova navezava na cestno in železniško infrastrukturo,	16	/	/	mikro	Poglabljanje pristaniških bazenov, gradnja novih operativnih obal na pomolu III in nadgradnja obstoječih operativnih obal na pomolu I in II.	1800 metrov novozgrajene operativne obale zaradi povečanja zmogljivosti v koprskem tovornem pristanišču.	v pripravi	2013	Metri novozgrajene operativne obale.	

4/ infrastruktura zračnega prometa: posodobitev mednarodnih letališč ter infrastrukture za vodenje zračnega prometa in nadzor nad njim.	16	/	/	mikro	(i) posodobitev in razširitev potniških terminalov; (ii) obnova letališke infrastrukture; (iii) izdelava projektov za novi kontrolni center in tehnologijo.	(i) uskladitev s Schengenskimi zahtevami; (ii) povečanje zmogljivosti potniških terminalov; (iii) povečanje zmogljivost vodenja prometa.	v teku	2009	(i) izpolnjevanje Schengenskih standardov; (ii) število potnikov, kosov prtljage in obračalni čas letal; (iii) pretočnost in skupna količina letal ter zamude.
III.A.3 POSLOVNO OKOLJE IN RAZVOJ PODJETNIŠTVA									
III.A.3.1 Izboljšanje poslovnega okolja in zmanjšanje administrativnih ovir									
III.A.3.2 Spodbujanje podjetniškega razvoja in inovatorstva									
III.A.3.3 Izobraževanje za podjetništvo									
III.A.3.4 Dostop do finančnih virov za mala in srednja podjetja									
1/ izdelava novega programa za pospeševanje podjetništva in konkurenčnosti, ki bo temeljil na načelih enostavnosti, preglednosti in osredotočenosti,	14, 15	2	da	mikro	priprava Programa ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2007-2013	podrobni cilji so navedeni v poročilu o uresničevanju programa reform	sprejet	julij 2006	št. novih delovnih mest, št. novih podjetij, število vrhunsko izobraženih kadrov v gospodarstvu, delež inovacijskih podjetij, št. evropskih patentov na milijon preb., število gospodarsko-razvojno-logističnih platform, dodana vrednost v podprtih podjetjih,
2/ racionalizacija sistema podeljevanja pomoči gospodarstvu po načelu "vse na enem mestu",	14, 15	2	da	mikro	vzpostavitev sistema VEM, ki bo omogočil hitrejšo registracijo podjetja ter zmanjšal administrativne ovire na področju podjetništva (e-VEM za s.p. vzpostavljen v 2005)	Skrajšanje ustanovitve podjetja na 7 dni, skrajšanje ustanovitve s.p. na 1 dan, prihranki za državljane	v teku	1.6.2007	Število dni potrebnih za ustanovitev podjetja
3/ izboljšanje kakovosti in dostopa do podpornih storitev za mala in srednja podjetja; povezava svetovalnih in usmerjevalnih ustanov v enotno mrežo,	14, 15	2	da	mikro	ustanovitev JAPTI	kvantificirana merila in cilji v programu delovanja JAPTI; učinkovito izvajanje politike MG, pomoč gospodarstvu po principu "vse na enem mestu".	sprejet	1.1.2006	stroški delovanja, učinkovitost delovanja.
4/ izboljšanje dostopa do začetnega in tveganega kapitala ter poenostavitev bančnih postopkov kreditiranja,	14, 15	2	da	mikro	učinkovitejši Slovenski podjetniški sklad, več razpoložljivih sredstev za MSP, ustanovitev sklada tveganega kapitala	3 skladi tveganega kapitala do 2013, do 10% višja dodana vrednost na zaposlenega v podprtih podjetjih od povprečja v panogi, 20 visokotehnoloških gazel do 2013, 1620 novih delovnih mest	v pripravi	2007	dodana vrednost na zaposlenega, nova delovna mesta, nova visokotehnološka podjetja

5/ vzpostavitev načinov za boljše sodelovanje podjetij z izobraževalnimi in raziskovalno-razvojnimi ustanovami ter spodbujanje mobilnosti kadrov.	14, 15	1,2	da	mikro	ukrep "razvojniki za gospodarstvo" v sklopu Programa ukrepov 2007-2013	letno omogočiti vsaj 100 najboljšim razvojnim kadrom v podjetjih, da se izobražujejo na univerzah, letno podpreti vsaj 50 prehodov raziskovalcev iz znanosti v gospodarstvo, letno podpreti kreiranje vsaj 10 razvojnih ekip za industrijo. Raziskave v podjetjih, 60% delež raziskovalcev, ki so zaposleni v poslovnem sektorju.	v pripravi	2007	št. šolanj razvojnih kadrov iz podjetij, št. prehodov raziskovalcev iz znanosti v gospodarstvo, št. razvojnih ekip za industrijo. Raziskave, delež raziskovalcev v poslovnem sektorju.	
III.A.3.5 Spodbujanje internacionalizacije podjetij										
1/ zbiranje in posredovanje kakovostnih zunanjetrgovinskih informacij in svetovalnih storitev	10, 13	2	da	mikro	ukrep se izvaja preko spletnega portala izvozno.okno.si, ki zagotavlja kvalitetne in ažurne informacije o tujih trgih	Delovanje posodobljenega, razširjenega informacijskega portala, izdelava CRM, povečanje uporabe portala pri uporabnikih	v teku	stalna naloga	/	
2/ spodbujanje ponudbenih možnosti slovenskega gospodarstva	10, 13	2	da	mikro	z informiranjem tuje poslovne javnosti in zagotavljanjem storitev tujim kupcem zagotoviti večjo prepoznavnost slovenskih dobaviteljev in večji izvoz.	povečanje povpraševanja po slovenskih dobaviteljih za 10 %	v teku	stalna naloga	/	
3/ izobraževanje in usposabljanje za mednarodno poslovanje	10, 13	2	da	mikro	priprava projekta izobraževanja in usposabljanja ter njegovo izvajanje	povečati usposobljenost malih in srednjih podjetij za mednarodno poslovanje.	v teku	stalna naloga	/	
4/ odpiranje predstavništev slovenskega gospodarstva v tujini	10,13	2	da	mikro	odprtje predstavništev slovenskega gospodarstva JAPTI z namenom zagotavljanja informacijskih, svetovalnih in druge storitve	odprtje 4 predstavništev v letu 2006 in 4 v letu 2007	v teku	stalna naloga, ustanovitev novih predstavništev do 2007	/	
DRUGA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: UČINKOVITO USTVARJANJE, DVOSMERNI PRETOK IN UPORABA ZNANJA ZA GOSPODARSKI RAZVOJ IN KAKOVOSTNA DELOVNA MESTA										
Poglavje	Prednostne naloge - ukrepi	IG	Zaključki sveta	Priporočilo EK	Področje	Vsebina ukrepa		Implementacija in časovnica		Kazalnik za spremljanje napredka
						Opis	Cilj/Pričakovan učinek	Postopek	Rok	
III.B.1 RAZISKAVE, INOVACIJE IN TEHNOLOGIJA										
III.B.1.1 Spodbujanje raziskovalno-razvojne dejavnosti in inovacij										
1/ povečanje javnih sredstev za raziskave in razvoj za približno 0,1 % BDP letno,	7,8	1	da	mikro	povečanje javnih sredstev za raziskave in razvoj vključno s povečano učinkovitost teh naložb	zmanjšanje zaostanka v zvezi z vlaganji v RR; povečana vlaganja poslovnega sektorja v RR	v teku	31.12.2010	javna izdatki v RR kot % BDP, izdatki poslovnega sektorja v RR kot % v BDP	

2/	postopno spreminjanje strukture javnih vlaganj v raziskave in razvoj, tako da se bodo dodatna javna sredstva za raziskave in razvoj razporejala med tehnologijo in znanost v razmerju 80 : 20 in da se bo v že obstoječih javnih sredstvih postopno povečeval delež za posebne uporabne in razvojne raziskave v smislu spodbujanja tehnološkega razvoja in inovativnosti,	7,8	1	/	mikro	postopno spreminjanje strukture javnih vlaganj z večjim poudarkom na tehnologijo	postopno uravnoteženje razmerja med javnimi vlaganji v znanost oziroma v tehnologijo in v podporo gospodarskemu razvoju na razmerje 55 : 45	v teku	31.12.2010	razmerje med sredstvi za znanost in sredstvi za tehnologijo v javnih sredstvih za RR, delež inovacijsko aktivnih podjetij med malimi podjetji, število evropskih patentov na mio prebivalcev
3/	spremembe v davčni in industrijski politiki ter v sistemu financiranja raziskovalne dejavnosti, ki bodo spodbujale sodelovanje med raziskovalnim področjem in gospodarstvom, ustanavljanje podjetij »spin-off« in zaposlovanje raziskovalcev v gospodarstvu,	7,8	1	da	mikro	sklopi ukrepov v: (i) sistemih financiranja RR; (ii) industrijski politiki ter v (iii) ustrezni davčni politiki (uvedba dodatne davčne olajšave za vlaganja v raziskave in razvoj)	povečana vlaganja poslovnega sektorja v RR; povečanje sodelovanja gospodarstva z raziskovalnimi organizacijami; povečanje inovativnosti	(i) v teku, (ii) v teku, (iii) sprejet	(i) dec. 2007, (ii) začetek izvajanja v 2007, poteka do 2013, (iii) 1.1.2006	delež države pri financiranju RR v poslovnem sektorju, delež poslovnega sektorja pri financiranju RR v državnem in visokošolskem sektorju, število raziskovalcev v poslovnem sektorju, delež raziskovalcev poslovnega sektorja med vsemi raziskovalci, naložbe tveganega kapitala v visoke tehnologije kot % v BDP, število novih "spin-off" podjetij, število evropskih patentov na mio prebivalcev, delež izvoza proizvodov visoke tehnologije v celotnem nacionalnem izvozu
4/	vzpostavitev zakonodajnega in finančnega okolja, ki bo spodbudno za ustanavljanje in rast visokotehnoloških in drugih inovativnih podjetij, zlasti malih in srednjih	7,8	1	da	mikro	vzpostavitev zakonodajnega in finančnega okolja, spodbudnega za razvoj visokotehnoloških in inovativnih podjetij	povečana vlaganja poslovnega sektorja v RR; povečanje sodelovanja gospodarstva z raziskovalnimi organizacijami; povečanje inovativnosti	glej III.A.3.4.	glej III.A.3.4.	naložbe tveganega kapitala v visoke tehnologije kot % v BDP, število novih visokotehnoloških podjetij
III.B.1.2 Spodbujanje uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije in prehod v informacijsko družbo										
1/	povečanje dostopnosti IKT s pospeševanjem razvoja brezžičnih omrežij, vlaganja v pasivno infrastrukturo,	9	/	da	mikro	zagotavljanje zakonskih pogojev za povečanje dostopnosti infrastrukture elektronskih komunikacij ter postavitev javnih e-točk	enakomerna pokritost z dostopnimi točkami za internet	v teku		št. dostopnih točk za internet, pokritost ozemlja z dostopom do interneta
2/	vključevanje čim več prebivalstva v uporabo IKT in storitev informacijske družbe ter uresničitev pobude Računalnik v vsak dom,	9	/	da	mikro	izvajanje projektov za vključevanje prebivalstva v uporabo IKT	velika vključenost prebivalstva v uporabo IKT	v teku	stalna naloga	/
3/	zagotavljanje e-vsebin v slovenskem jeziku.	9	/	/	mikro	zagotavljanje e-vsebin v slovenskem jeziku z izvajanjem projektov kot so npr. e-storitve, eUčenje, ...	zagotavljanje e-vsebin v slovenskem jeziku	v teku	stalna naloga	/
III.B.2 ZNANJE ZA RAZVOJ IN RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV										
III.B.2.1 Spodbujanje razvoja človeških virov in vseživljenjskega učenja										
1/	oblikovanje celovite in podrobne strategije vseživljenjskega učenja,	23	3	da	zaposlovanje	oblikovanje nove strategije vseživljenjskega učenja		v pripravi	dec 2006	/
2/	prenova visokega izobraževanja, višjega strokovnega in srednjega strokovnega in poklicnega izobraževanja ter zagotavljanje možnosti za horizontalno in vertikalno mobilnost na državni in mednarodni ravni (kreditni ECTS, evropski in nacionalni kvalifikacijski okvir),	23	/	da	zaposlovanje	prenova visokega izobraževanja, višjega strokovnega in srednjega strokovnega in poklicnega izobraževanja	kakovostno izobraževanje, horizontalna in vertikalna mobilnost	v teku		/

3/ celovita prenova univerze s povečanjem števila ponudnikov, večjo prilagodljivostjo potrebam gospodarstva, večjo kakovostjo in konkurenco,	23	/	da	zaposlovanje	deregulacija ustanavljanja javnih in zasebnih visokošolskih zavodov in programov ter reforma visokega šolstva	izboljšanje kakovosti izobraževanja, prilagodljivosti programov	v teku	/		
4/ zagotavljanje izobraževanja za trajnostni razvoj.	23	/	/	zaposlovanje	prenova programov v skladu s trajnostnim razvojem. Trenutni projekt "Najbolj učeča se področja"	umestitev načel trajnostnega razvoja v izobraževanje	v teku	/		
III.B.2.2 Prilagodljivi sistemi izobraževanja in usposabljanja										
1/ izboljšanje kakovosti in povečanje privlačnosti poklicnega izobraževanja – sprejetje novega zakona,	24	/	/	zaposlovanje	vzpostavljane mehanizmov za spremljanje in zagotavljanje kakovosti v izobraževanju	izboljšanje kakovosti in večja privlačnost poklicnega izobraževanja	sprejet	/		
2/ širjenje zaposlitvenih možnosti z vrednotenjem in priznavanjem neformalnega in priložnostnega učenja ter zagotavljanje preglednosti vseh postopkov v zvezi s tem,	24	/	/	zaposlovanje	Izgradnja enotnega sistema nacionalnih poklicnih kvalifikacij	vrednotenje in priznavanje neformalnega in informalnega učenja	v teku	/		
3/ izboljšanje ustreznih spodbud za delodajalce in zaposlene.	24	/	/	zaposlovanje	finančne spodbude	zagotovitev spodbud za delodajalce in zaposlene	v pripravi	/		
TRETJA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: UČINKOVITEJŠA IN CENEJŠA DRŽAVA										
Poglavje	Prednostne naloge - ukrepi	IG	Zaključki sveta	Priporočilo EK	Področje	Vsebina ukrepa		Implementacija in časovnica		Kazalnik za spremljanje napredka
						Opis	Cilj/Pričakovan učinek	Postopek	Rok	
III.C.1 Izboljšanje institucionalne konkurenčnosti države										
1/ izboljšanje usklajevanja oblikovanja in izvajanja razvojne funkcije države (gospodarstvo, sociala, okolje),	14	/	/		mikro	(i) izboljšanje usklajevanja oblikovanja in izvajanja razvojne funkcije države (gospodarstvo, sociala, okolje), (ii) ustanovitev Službe za razvoj		(i) v teku, (ii) SVR sprejet	stalna naloga	/
2/ uvedba obvezne predhodne presoje učinkov predpisov in razvoj metodologije ocenjevanja vplivov na gospodarstvo	14	/	da		mikro	ustanovitev medresorske delovne skupine, ki bo pripravila metodologijo in splošna navodila za izvedbo predhodne presoje učinkov ter akcijski načrt za uvedbo v javno upravo, sprejeta Metodologija za izpolnjevanje in spremljanje Izjave o odpravi administrativnih ovir in sodelovanju zainteresirane javnosti, ki je umeščena v sklop določb Poslovnika Vlade RS	oblikovana navodila in metodologija ter akcijski načrt; uveljavitev načel o presojanju učinkov predlaganih ukrepov	v teku	do konca 2006	/
7/ vzpostavitev centralnih evidenc, npr. enotne centralne evidence na področju socialnih transferjev, registra nepremičnin,	14	/	/		mikro	(i) vzpostavljen portal elektronske storitve javne uprave, ki omogoča e-vročanje, e-plačila, e-podpisovanje in e-oddajo vlog za vse ustanove javnega sektorja; (ii) e-sociala; (iii) register nepremičnin	(i) Vzpostaviti elektronsko poslovanje v celotnem javnem sektorju; (ii) zagotoviti enostaven in hiter dostop do podatkov, ki so potrebni v postopkih na področju dela in socialne varnosti z enega mesta	sprejet	(i) 1.6.2006 rok za sistem, širitev bo potekala postopoma; (ii) 1.1.2008; (iii) 2007	4 stopenjski kazalnik "availability of public services online" iz metodologije Capgemini

III.C.1.1 Kakovost regulacije in poenostavitve zakonodaje										
3/ sprejetje in izvajanje programa odprave administrativnih ovir,	14	/	da	mikro	Program obsega odpravo administrativnih ovir in tako razbremenitev za podjetja, investitorje in posameznike	poenostavitev postopkov ter odprava administrativnih bremen za državljane in gospodarske subjekte	v teku	1.1.2007, Odprava / upravnih zaostankov do 1.1.2008		
III.C.1.2 Povečanje učinkovitosti države in vodenja javne uprave										
4/ uveljavitev sistema strateškega načrtovanja in menedžerskih orodij v javni upravi, uvajanje skupnega ocenjevalnega okvira CAF in vključevanje v EFQM,	14	/	/	mikro	uveljavitev sistema strateškega načrtovanja in menedžerskih orodij v javni upravi	večja učinkovitost javne uprave	v teku	do konca leta 2006 /		
5/ vzpostavitev standardov uspešnosti in učinkovitosti javne uprave; analiza poslovnih procesov uprave kot podlaga za optimizacijo, standardizacijo in informatizacijo postopkov,	14	/	/	mikro	razvoj kazalnikov za spremljanje uspešnosti upravnih enot po štirih ključnih merilih: odjemalci / državljani, zaposleni, rezultati delovanja ter družbena odgovornost	večja učinkovitost javne uprave	v teku	2007 /		
cenejša država	14	/	/	mikro	zniževanje stroškov v državni upravi	nižji stroški delovanja javne uprave	v teku	stalna naloga		/
III.C.1.3 Javno-zasebno partnerstvo										
6/ uveljavitev javno-zasebnega partnerstva,	14	/	/	mikro	oblikovanje ustrezne zakonodaje, ki bo omogočila JZP	uveljavitev javno-zasebnega partnerstva, sprejetje zakona o JZP	v pripravi			
III.C.1.4 Boljše delovanje pravosodnega sistema										
8/ večja učinkovitost pravosodnega sistema.	14	/	/	mikro	prenova zakonodaje, zagotovitev dodatnega strokovnega osebja, zagotovitev ustreznih prostorskih zmogljivosti	večja učinkovitost, odprava sodnih zaostankov	v teku	2010		/
III.C.2 Državne pomoči										
1/ zmanjšanje deleža državnih pomoči kot deleža v BDP na raven EU,	13	/	/	mikro	zmanjšanje deleža državnih pomoči kot deleža v BDP na raven EU,		v teku			/
2/ izboljšanje strukture državnih pomoči v smeri krepitve horizontalnih ukrepov, ki pospešujejo konkurenčnost in gospodarsko rast, in zmanjševanje individualnih in sektorskih ukrepov, ki negativno vplivajo na konkurenco na trgu.	13	/	/	mikro	Postopno izboljševanje strukture državnih pomoči.	izboljšanje strukture državnih pomoči v smeri, še posebno raziskave in razvoj ter zaposlovanje	v teku			/
III.C.3 Razvojno prestrukturiranje javnih financ										
1/ spremeniti strukturo javnofinančnih odhodkov v smeri prednostnih razvojnih nalog in boljše absorpcije sredstev EU,	4	/	da	makro	skladno s proračunskim memorandumom	spremeniti strukturo javnofinančnih odhodkov v smeri prednostnih razvojnih nalog in boljše absorpcije sredstev EU	v teku			/
2/ postopno zmanjšati delež javnofinančnih odhodkov v BDP za najmanj 2 odstotni točki,	4	/	da	makro	skladno s proračunskim memorandumom, predvideno znižanje do 2008 za 1,5 odstotne točke	zmanjšati delež javnofinančnih odhodkov v BDP za najmanj 2 odstotni točki	v teku			/
3/ celovita davčna reforma, ki bo temeljila na načelih razbremenitve dela, spodbujanja konkurenčnosti, zaposlovanja in enostavnosti sistema.	4	/	da	makro	sprejem novih predpisov na področju obdavčevanja	dodatna razbremenitev slovenskega gospodarstva in oblikovanje pogojev za njegovo večjo konkurenčnost	v pripravi	1.1.2007		/

ČETRTA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: SODOBNA SOCIALNA DRŽAVA IN VEČJA ZAPOSLENOST										
Poglavje	Prednostne naloge - ukrepi	IG	Zaključki sveta	Priporočilo EK	Področje	Vsebina ukrepa		Implementacija in časovnica		Kazalnik za spremljanje napredka
						Opis	Cilj/Pričakovan učinek	Postopek	Rok	
III.D.1 ZAPOSLOVANJE, POVEČANJE PONUDBE NA TRGU DELA IN POSODOBITEV SISTEMOV SOCIALNE VARNOSTI										
III.D.1.1 Horizontalni cilji in ukrepi										
	1/ programi povečevanja zaposljivosti brezposelnih in zaposlenih,	17	3	da	zaposlovanje	splošni ukrepi, subvencije delodajalcem, sprejetje zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (aktivna politike zaposlovanja 2005 in 2006)	višja stopnja zaposlenosti, nižja stopnja registrirane brezposelnosti, predvsem starejših in mladih, dvig izobrazbene strukture brezposelnih in zaposlenih, preprečevanje prehoda v (dolgotrajno) brezposelnost,	v teku	do 31.12.2006	stopnja zaposlenosti, stopnja registrirane brezposelnost
	2/ spodbujanje poznejšega izstopa iz delovne sile,	17	3	da	zaposlovanje	spodbujanje kasnejšega izstopa iz delovne sile v skladu s pokojninsko reformo	višja stopnja zaposlenosti starejših, nižja stopnja registrirane brezposelnosti starejših	v teku	do 31.12.2006	/
	3/ izboljšanje prilagodljivosti delavcev ter podjetij in drugih organizacij s spodbujanjem uporabe prožnih oblik zaposlovanja in vseživljenjskega učenja,	17	3	da	zaposlovanje	izvajanje projektov za uvajanje fleksibilnih oblik zaposlitve in dela na domu, vzpostavitev bolj fleksibilnega trga dela (aktivna politika zaposlovanja 2005 in 2006)	večja fleksibilnost trga dela	v teku	do 31.12.2006	/
	4/ povečanje zasebnih vlaganj v človeški kapital,	17	3	da	zaposlovanje	oblikovanje sklada za razvoj kadrov in štipendiranje	povečanje zasebnih vlaganj v človeški kapital	v teku		/
	5/ povečanje spodbud za delovno aktivnost v okviru sistema socialne varnosti.	17	3	/	zaposlovanje	sprejem Zakona o socialnem varstvu, enotni register socialnih pomoči		v teku, zakon sprejet		/
III.D.1.2 Spodbujanje pristopa k delu kot pristopa življenjskega cikla										
III.D.1.2.1 Spodbujanje zaposlovanja mladih										
	1/ prenova visokošolskega študija (uvajanje bolonjske deklaracije),	18	/	/	zaposlovanje	prenova visokošolskega študija v skladu z bolonjsko deklaracijo	uedba študijev v skladu z bolonjsko reformo	v teku		/
	2/ skrajšanje povprečne dobe študija in dvig uspešnosti,	18	/	/	zaposlovanje	povečanje kakovosti in uspešnosti študija ter skrajšanje dobe študija z ustrezno študentsko politiko in ukrepi, ki bodo študente spodbujali k motiviranosti za študij	skrajšati povprečni čas študija za najmanj eno leto, do 2010 doseči razmerje vsaj 75% diplomantov glede na prvi vpis študentov v prvi letnik	v teku	2010	/
	3/ vključevanje mladih v delovno okolje.	18	3	/	zaposlovanje	ukrepi za vključevanje mladih v hitrejše delovno aktivnost s pomočjo bolonjske reforme in učinkovitejšim pridobivanjem aktualnega znanja za trg dela, s pomočjo subvencij za mlade iskalce prvih zaposlitev.	hitrejša integracija mladih v delovno okolje	v teku	stalna naloga	stopnja brezposelnosti, stopnja zaposlenosti mladih, povprečen čas brezposelnosti med mladimi
III.D.1.2.2 Aktivno staranje in ukrepi za reševanje problematike zaposlovanja starejših										
	1/ dvigovanje starostne meje odhoda s trga dela skladno z že uveljavljeno pokojninsko reformo,	18	3	da	zaposlovanje	sistemski prilagoditev vzpodbud za kasnejše upokojevanje	višanje starostne meje upokojevanja v prid aktivnemu staranju	v teku	postopoma, v skladu s pokojninsko reformo	delež delovno aktivnih starejših oseb, starost ob upokojitvi

2/ razvoj integriranih programov za zaposlovanje starejših,	18	3	da	zaposlovanje	razvoj projektov za težje zaposljive oseb, ki se jih ponovno vključi v delovno okolje s pomočjo socialne ekonomije kot prehodno fazo v redno zaposlitev	večja zaposljivost težje zaposljivih oseb	v teku	stalna naloga	stopnja zaposlenosti starejših
3/ uveljavljanje aktivnega staranja in vseživljenjskega učenja.	18	3	da	zaposlovanje	priprava strategij aktivnega staranja in vseživljenjskega učenja	Večji delež delovno aktivnih starejših oseb, dvigovanje kompetenc in usposobljenosti skozi celoten življenjski cikel	v teku	konec leta 2006	deleža vključenih v vseživljenjsko učenje, višanje deleža delovno aktivnih starejših oseb
III.D.1.2.3 Posodobitev sistemov socialne zaščite									
1/ celovita reforma socialnih transferjev,	18, 22	/	/	zaposlovanje	poenotenje elementov, ki vplivajo na odločitve o socialnih transferjih ter za hitrejšo in kvalitetnejšo odločanje o upravičenosti do socialnih pravic z uveljavitvijo sistema " vse na enem mestu"	racionalizacija postopkov in porabe proračunskih sredstev	v teku		/
2/ racionalizacija postopkov in porabe proračunskih sredstev,	18, 22	/	/	zaposlovanje	poenotenje elementov, ki vplivajo na odločitve o socialnih transferjih ter za hitrejšo in kvalitetnejšo odločanje o upravičenosti do socialnih pravic z uveljavitvijo sistema " vse na enem mestu"	racionalizacija postopkov in porabe proračunskih sredstev	v teku		/
3/ priprava novega zakona o socialnem varstvu.	18, 22	/	/	zaposlovanje	spremembe v višini denarnih socialnih pomoči glede na status (bivališče, družinski člani) in aktivnost pri iskanju dela, večja obveza brezposelnih za delovno aktivnost	večja aktivnost brezposelnih	sprejet	september 2006	/
III.D.1.2.4 Enake možnosti spolov									
1/ izvajanje programov za pospeševanje poklicnega napredovanja žensk,	18	3	/	zaposlovanje	sprejetje resolucije o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških v letu 2005, izvajanje periodičnega načrta, aktivna politike zaposlovanja 2005 in 2006	enakopravnost žensk pri napredovanju	v teku	31.12.2006	stopnja zaposlenosti žensk, stopnja registrirane brezposelnosti žensk
2/ spodbujanje izobraževanja in zaposlovanja žensk in moških na področjih, na katerih so manjšinsko zastopani (nestandardni poklici),	18	3	/	zaposlovanje	informiranje, izvajanje aktivne politike zaposlovanja 2005 in 2006	povečane zaposlitvene možnosti na trgu dela, predvsem na področjih deficitarnih poklicev, odprava strukturnih problemov na trgu dela	v teku	31.12.2006	stopnja zasedenosti prostih delovnih mest-deficitarni poklici
3/ visoka zastopanost žensk v programih APZ in posebni programi za spodbujanje zaposlovanja žensk.	18	3	/	zaposlovanje	izvajanje aktivne politike zaposlovanja 2005 in 2006	višja stopnja zaposlenosti žensk	v teku	31.12.2006	stopnja zaposlenosti žensk, stopnja registrirane brezposelnosti žensk
III.D.1.2.5 Usklajenost med poklicnim in zasebnim življenjem									
1/ uvedba zaposlenim prijaznega delovnega časa in njegova razporeditev,	18	/	/	zaposlovanje	upravičenost do plačila prispevkov za socialno varnost, očetovski dopust, podelitev znaka "Družini prijazno podjetje"	ustrezno delovno okolje, ki je prijazno družinam	v teku	maj 2007	/

2/ povečevanje fleksibilnih oblik zaposlovanja,	18	/	/	zaposlovanje	V okviru Zakona o starševskem varstvu nadaljujemo z izvajanjem uveljavljenih pravic, spremembe navedenega zakona pa uvajajo nekatere nove pravice, ki prispevajo k večji fleksibilnosti zaposlovanja.	zagotavljanje krajše tedenske obveznosti na delovnem mestu v korist skrbi in nege otroka ter hkratno odpiranje novih delovnih mest za nove iskalce zaposlitve.	v teku		/	
3/ uvajanje novih programov in storitev za skrb otrok in starejših odvisnih oseb.	18	/	/	zaposlovanje	sofinanciranje programov v podporo družinam - za posamezne teme na ravni celoletnih oz. enkratnih projektov.	ustrezne podporne storitve za varstvo otrok in starejših	v teku		/	
III.D.1.3 Zagotavljanje vključujočih trgov dela										
III.D.1.3.1 Aktivni in zaščitni ukrepi za nezaposlene in neaktivne ter ustvarjanje novih delovnih mest										
1/ posebni programi za težje zaposljive skupine oseb in intenzivnejše delo z njimi,	19	3	da	zaposlovanje	izvajanje aktivne politike zaposlovanja 2005 in 2006	višja stopnja zaposlenosti težje zaposljivih oseb, nižja stopnja registrirane brezposelnosti težje zaposljivih oseb	v teku	do 31.12.2006	stopnja zaposlenosti težje zaposljivih oseb, stopnja registrirane brezposelnosti težje zaposljivih oseb	
2/ vlaganje v usposabljanje nižje kvalificiranih delavcev,	19	3	da	zaposlovanje	za prilagajanje delovne sile, še posebej nižje kvalificiranih delavcev, aktualnim potrebam na trgu dela, izvajanje aktivne politike zaposlovanja 2005 in 2006	dvig izobrazbene strukture, odprava strukturnih problemov na trgu dela, ohranitev delovnih mest	v teku	do 31.12.2006	stopnja zaposlenosti , stopnja registrirane brezposelnosti	
3/ uvedba in izvajanje programov zaposlitev v nepridobitnem sektorju.	19	3	/	zaposlovanje	glavni namen je sofinanciranja zaposlitev pri delodajalcih iz nepridobitnega sektorja z namenom povišanja stopnje zaposlenosti, izvajanje aktivne politike zaposlovanja 2005 in 2006	razvoj novih storitev in oblik dela ter povečanja razširjenosti mreže nepridobitnih socialnih storitev in ustvarjanje novih možnosti zaposlovanja	v teku	do 31.12.2006	stopnja zaposlenosti ,stopnja registrirane brezposelnosti	
III.D.1.3.2 Diskriminacija na trgu dela										
1/ izvajanje Resolucije o NAP za enake možnosti žensk in moških,	19	3	/	zaposlovanje	za izvedbo je bil sprejet Periodični načrt za izvajanje resolucije za obdobje 2006-2007	zmanjšanje pojavnosti diskriminacije zaradi spola pri zaposlovanju in delu, zmanjšanje razlik v stopnji zaposlenosti in brezposelnosti žensk in moških.	v teku	do 31.12. 2007	število in obseg posebnih programov za spodbujanje zaposlovanja in delovne aktivnosti žensk v okviru aktivne politike zaposlovanja, št, število in obseg programov aktivne politike zaposlovanja, v katere je vključena najmanj polovica žensk,...	
2/ dosledno izvajanje inšpekcijskih nadzorov glede razlikovanja,	19	3	/	zaposlovanje	okrepitev inšpekcijskega nadzora nad izvajanjem Zakona o delovnih razmerjih s področja zagotavljanja enakih možnosti žensk in moških	povečanje nadzora nad pojavnostjo diskriminacije zaradi spola pri zaposlovanju in delu ter večja ozaveščenost	v teku	do 31.12.2007	Število inšpekcijskih pregledov, osredotočenih na različne oblike diskriminacije	
3/ izvajanje akcij ozaveščanja za boj proti razlikovanju na trgu dela (predvsem v letu 2007 – evropsko leto enakih možnosti za vse).	19	3	/	zaposlovanje	raziskava, izobraževalna in ozaveščevalna kampanja	povečanje ozaveščenosti in izobraženosti o pomembnosti enakega obravnavanja na trgu dela	v pripravi	do 31.12 2007	/	

III.D.1.3.3 Položaj invalidov na trgu dela									
1/ povečanje zaposlitvenih možnosti z izvajanjem novega Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov	19	3	/	zaposlovanje	sprejem Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov	Izboljšanje stanja na področju zaposlovanja invalidov, in sicer: povečanje stopnje zaposlenosti invalidov, povečanje socialne vključenosti invalidov, ...	sprejet		stopnja brezposelnosti invalidov
2/ redno spremljanje zaposlovanja invalidov po dejavnostih in delodajalcih	19	3	/	zaposlovanje	redno spremljanje zaposlovanja invalidov	spremljanje po dejavnostih zaradi ustreznosti pravilne določitve kvote delodajalca po dejavnostih.	sprejet	stalna naloga	/
3/ uvedba kvotnega sistema	19	3	/	zaposlovanje	na podlagi Uredbe o določitvi kvote za zaposlovanje invalidov se je s 1.1.2006 začel izvajati kvotni sistem (implementacija).	spodbujanje zaposlovanja invalidov in ohranjanje delovnih mest za invalide. Povečanje zaposlenosti invalidov.	sprejet	1.1.2006	/
III.D.1.3.4 Položaj Romov v Sloveniji									
1/ priprava posebnega zakona o romski skupnosti.	19	3	/	zaposlovanje	zagotovitev posebnega varstva za romsko skupnost.	povečanje zaposljivosti članov Romske skupnosti	v pripravi		/
III.D.1.4 Ugotavljanje potreb na trgu dela									
III.D.1.4.1 Posredovanje na trgu dela, delovanje in posodabljanje ZRSZ in agencije									
1/ posodabljanje Zavoda za zaposlovanje RS,	20	/	/	zaposlovanje	prenova doktrine dela z brezposelnimi osebami, sprejem doktrine dela z delodajalci, večja dostopnost strank do informacij,	Posodobitev Zavoda - učinkovitejše izvajanje storitev za delodajalce in brezposelne osebe	v teku	31.12.2006	/
2/ usposabljanje in spodbujanje svetovalcev za zaposlovanje za uspešno delo,	20	/	/	zaposlovanje	dodatno usposabljanje in preusposabljanje svetovalcev zaposlitve in drugih strokovnih delavcev, ki delajo neposredno s strankami, zlasti brezposelne osebe in delodajalci	Posodobitev Zavoda - učinkovitejše izvajanje storitev za delodajalce in brezposelne osebe	v teku	30.10.2006	/
3/ spodbujanje agencij za posredovanje in zagotavljanje delavcev kot prvine prilagodljivosti na trgu dela.	20	/	/	zaposlovanje	krepitev sodelovanja z agencijami za posredovanje zaposlitev	povečanje sklenjenih pogodb o sodelovanju z agencijami za 25%, kar predstavlja 25 koncesionarjev	v teku	31.12.2006	/
III.D.1.4.2 Odpravljanje ovir za mobilnost delavcev po Evropi									
1/ priprava programa za odpravljanje primanjkljajev na posameznih poklicnih segmentih s selektivnim priseljevanjem	20	/	/	zaposlovanje	ukrepi, ki odpravljajo in zmanjšujejo primanjkljaj na trgu dela.	odprava administrativnih ovir in hitrejši postopek zaposlovanja tujcev, državljanov tretjih držav, na področju poklicev, ki jih na slovenskem trgu dela primanjkuje	sprejet		/
2/ tekoče spremljanje razmer na trgu dela v Sloveniji in EU in urejanje glede na razmere,	20	/	/	zaposlovanje	tekoče spremljanje, v letu 2006 je tudi organiziranih več konferenc in posvetov na temo geografske poklicne mobilnosti.	uvajanje prostega gibanja delavcev za državljane EU in in EGP v Sloveniji	v teku	stalna naloga	/
3/ spodbujanje vračanja izseljencev strokovnjakov iz tujine.	20	/	/	zaposlovanje	pridobitev delovnega dovoljenja, ki slovenskemu izseljencu omogoča hitro integracijo na trg dela, poleg tega delovno dovoljenje ni vezano na delodajalca.	ki omogoča integracijo oziroma dostopa na slovenski trg dela za delavce izseljence delodajalca.	sprejet		/

III.D.1.4.3. Delo na črno									
1/ vzpostavitev sistema za merjenje obsega dela in zaposlovanja na črno	/	da	zaposlovanje	vzpostavitev sistema za merjenje obsega dela in zaposlovanja na črno	zmanjšanje obsega dela na črno	v teku	30.6.2007	delež dela na črno v BDP	
2/ spremljanje aktivnosti in učinkov preprečevanja dela in zaposlovanja na črno	/	da	zaposlovanje	spremljanje aktivnosti in učinkov preprečevanja dela in zaposlovanja na črno	ugotavljanje učinkovitosti sistema nadzora	v teku	stalna naloga	delež dela na črno v BDP	
3/ poostren nadzor nad delom in zaposlovanjem na črno	/	da	zaposlovanje	poostren nadzor nad delom in zaposlovanjem na črno	zmanjšanje obsega dela na črno	v teku	stalna naloga	delež dela na črno v BDP	
III.D.2 SPODBUJANJE PRILAGODLJIVOSTI IN MOBILNOSTI NA TRGU DELA									
III.D.2.1. Spodbujanje prožnosti, prilagodljivosti in mobilnosti na trgu dela									
1/ spodbujanje prijaznih oblik fleksibilnega trga dela in zaposlitve,	21	/	da	zaposlovanje	usposabljanje in izobraževanje, možnosti zaposlitve za krajši delovni čas in ustvarjanje novih delovnih mest na področju neprofitnega sektorja, izvajanje aktivne politike zaposlovanja 2005 in 2006.	dvig izobrazbene strukture, odprava strukturnih problemov na trgu dela, ohranitev in razvoj novih delovnih mest	v teku	do 31.12.2006	stopnja zaposlenosti , stopnja registrirane brezposelnosti
2/ nadaljnji prehod pasivnih v aktivne ukrepe na trgu dela, ki bodo zagotovili aktiviranje, zaposlovanje in socialno vključevanje,	21	/	da	zaposlovanje	spodbujanje prejemnikov k socialni in delovni vključenosti, s subvencioniranjem delodajalcev, ki zaposlijo prejemnika za nedoločen ali za določen čas, izvajanje aktivne politike zaposlovanja 2005 in 2006.	delovna in socialna vključenost prejemnikov, vpliv na socialne transferje	v teku	do 31.12.2006	stopnja zaposlenosti , stopnja registrirane brezposelnosti
3/ povečati mobilnost z vlaganjem v najemna stanovanja v regije, v katerih delovne sile primanjkuje,	21	/	/	zaposlovanje	dodatne aktivnosti na področju stanovanjske politike, vključno z aktivnostmi Stanovanjskega sklada RS.		v teku		/
4/ z vseživljenjskim učenjem povečati sposobnosti zaposlenih za dolgotrajno ohranitev zaposlitve in zmanjšanje strukturnih neskladij glede na potrebe dela.	21	/	da	zaposlovanje	z ukrepi strategije vseživljenjskega učenja povečevati usposobljenost in kompetence zaposlenih s ciljem večje konkurenčnosti na trgu dela, izvajanje aktivne politike zaposlovanja 2005 in 2006.	večja konkurenčnost na trgu dela v skladu s potrebami trga dela	v teku	stalna naloga	vključenost v aktivnosti vseživljenjskega učenja
III.D.2.2 Zdravje in varnost pri delu									
1/ izvajanje resolucije o nacionalnem programu zdravja pri delu,	21	/	/	zaposlovanje	izvajanje resolucije	zmanjševanje števila in resnosti(teže) poškodb pri delu; zmanjševanje števila vzrokov za poklicne bolezni in bolezni v zvezi z delom; krepitev zdravja delavcev.	v teku	31.12.2006	podatki o poškodbah pri delu in poklicnih boleznih
2/ ozaveščanje delavcev in delodajalcev o pogojih zdravja pri delu in tveganjih,	21	/	/	zaposlovanje	informiranje delavcev in delodajalcev	zmanjševanje števila in resnosti(teže) poškodb pri delu; zmanjševanje števila vzrokov za poklicne bolezni in bolezni v zvezi z delom; krepitev zdravja delavcev.	v teku	stalna naloga	/
3/ redno spremljanje stanja na področju varstva pri delu.	21	/	/	zaposlovanje	vzpostavitev informacijskega sistema na področju varnosti in zdravja pri delu	informacijski sistem kot podpora analiziranju, načrtovanju, odločanju in ukrepanju na nacionalni in lokalni ravni	v teku	31.12.2006	/

PETA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: UKREPI ZA DOSEGANJE TRAJNOSTNEGA RAZVOJA										
Poglavje	Prednostne naloge - ukrepi	IG	Zaključki sveta	Priporočilo EK	Področje	Vsebina ukrepa		Implementacija in časovnica		Kazalnik za spremljanje napredka
						Opis	Cilj/Pričakovan učinek	Postopek	Rok	
III.D.2.3 Povečanje privlačnosti dela										
	1/ postavitve novih temeljev za dodeljevanje transferjev,	22	/	da	zaposlovanje	Spomladi 2006 je bil sprejet Nacionalni program socialnega varstva 2006-2009, ki predvideva ukrepe v smislu povečevanja privlačnosti dela. V septembru je bil sprejet nov Zakon o socialnem varstvu.		v teku	2009	/
	2/ postopna odprava davka na izplačane plače,	22	/	da	zaposlovanje	postopna odprava davka na izplačane plače, do leta 2009.	Znižanje stroškov dela	v teku	2009	/
	3/ preučitev možnosti za dodatno razbremenjevanje plač.	22	/	da	zaposlovanje	Sprejem novih predpisov na področju obdavčevanja	znižanje stroškov dela	v teku		/
III.E.1 BOLJŠE GOSPODARJENJE S PROSTOROM IN STANOVANJSKA POLITIKA										
	1/ povečanje razpoložljivost stavbnih zemljišč za gospodarstvo in stanovanjsko gradnjo,	13	/		mikro	Zagotavljanje ustreznih zemljišč za gospodarstvo in stanovanjsko gradnjo	večja razpoložljivost ustreznih zemljišč	v teku	stalna naloga	/
	2/ evidentiranje in tržna aktivacija zazidljivih zemljišč,	13	/		mikro	evidentiranje nepremičnin in vzpostavitev registra nepremičnin	vzpostavljen register nepremičnin	v pripravi		/
	3/ doseči ažurnost katastrrov in zemljiške knjige.	13	/		mikro	doseči ažurnost katastrrov in zemljiške knjige ter vzpostavitev registra nepremičnin	vzpostavljen register nepremičnin ter ažurni podatki v zemljiški knjigi	v pripravi	april 2007	/
III.E.2 POLITIKA VARSTVA OKOLJA										
	1/ izvajanje Operativnega programa zmanjševanja emisij toplogrednih plinov in operativnega programa za ohranjanje in izboljševanje kakovosti zunanjega zraka,	11	/	/	mikro	izvajanje in novelacija obeh operativnih programov	zmanjšanje emisij CO2 za 8 % ter izboljšanje kakovosti zraka	v teku	2012	emisije CO2, število preseženih mejnih vrednosti po posameznih onesnaževalih, število preseženih mejnih vrednosti po posameznih onesnaževalih
	2/ izvajanje nacionalnega programa upravljanja voda v ustreznih operativnih programih,.	11	/	/	mikro	Upravljanje z vodami, varstvo voda, urejanje ter raba voda		v teku	2007	kakovost pitne vode, kakovost kopalnih voda, kakovost voda, poplavna ogroženost, proizvodnja elektrike iz obnovljivih virov, raba vodnih virov
	3/ do 2008 uveljavitev vseh 15 operativnih programov za odpadke,	11	/	/	mikro	uveljavitev operativnih programov za odpadke	količino odpadkov zmanjšati pred odlaganjem za do 65 %, predelati 50 % skupne mase odpadne embalaže, ipd.	v teku	2008	delež zmanjšanja količin odpadkov, delež ponovne uporabe, delež predelave, število zbirnih centrov, količina ločeno zbrane odpadne embalaže
	4/ spodbujanje sodelovanja javnosti pri odločanju in okoljsko ozaveščanje ter izobraževanje,	11	/	/	mikro	okoljsko ozaveščanje javnosti		v teku	stalno	število obiskov spletne strani, število pripomb na osnutke dokumentov, število okoljskih sodnih primerov
	5/ uveljavljanje okoljskih meril pri prenovi davčne zakonodaje, izvajanju gospodarske politike, uvajanje zelenih javnih naročil ter upoštevanje okoljskih vsebin v sektorskih politikah in pri prostorskem načrtovanju,	11	/	/	mikro	uveljavljanje okoljskih meril pri prenovi davčne zakonodaje, izvajanju gospodarske politike, uvajanje zelenih javnih naročil ter upoštevanje okoljskih vsebin v sektorskih politikah	izboljšanje kakovosti življenja in zagotoviti visoko raven varstva okolja.	v teku		/

6/ izvajanje nacionalnega programa varstva narave 2005–2008.	11	/	/	mikro	izvajanje programa	ohranjanje oziroma doseganje ugodnega stanja ogroženih vrst in habitatov	v teku	2006	biodiverzitetni indeks, stanje najbolj ranljivih sestavin biotske raznovrstnosti, število velikih zveri
III.E.3 REGIONALNI RAZVOJ									
1/ ustanoviti pokrajine, ki bodo imele pristojnosti in sredstva (po načelu proračunske decentralizacije) za spodbujanje lastnega razvoja,	/	/	/	mikro	vzpostavitev lokalne samouprave na dveh ravneh	ustanovitev pokrajin	v pripravi		/
2/ krepiti razvoj policentričnega urbanega sistema, razvoja regionalnih središč (zlasti središč narodnega pomena), oblikovati mestne (inovativne) regije in spodbujati regionalne ekonomije s tehnološkimi parki in podjetniškimi inkubatorji.	/	/	/	mikro	spodbujanje razvoja regij in regionalnih ekonomij		v teku		/

LEGENDA

Prednostne naloge – ukrepi: ukrepi navedeni v okvirčkih Programa reform

IG: povezava ukrepa z integriranimi smernicami, št.,

Zaključki spomladanskega Evropskega sveta - povezava ukrepa na zaključek marčevskega Sveta 2006

1 -R&D, 2 -podjetništvo in MSP, 3- zaposlovanje v prednostnih kategorijah, 4- energetika).

Sporočilo Komisije spomladanskemu Evropskemu svetu - Čas za pospešeno ukrepanje - Poglavlja po državah (Slovenija) - KOM(2006) 30 končno.

DA - ukrep odgovarja na priporočilo Komisije

Področje

makro/mikro/zaposlovanje

Vsebina ukrepa - opis ukrepa

Vsebina ukrepa - cilj/pričakovani učinek

Implementacija in časovnica

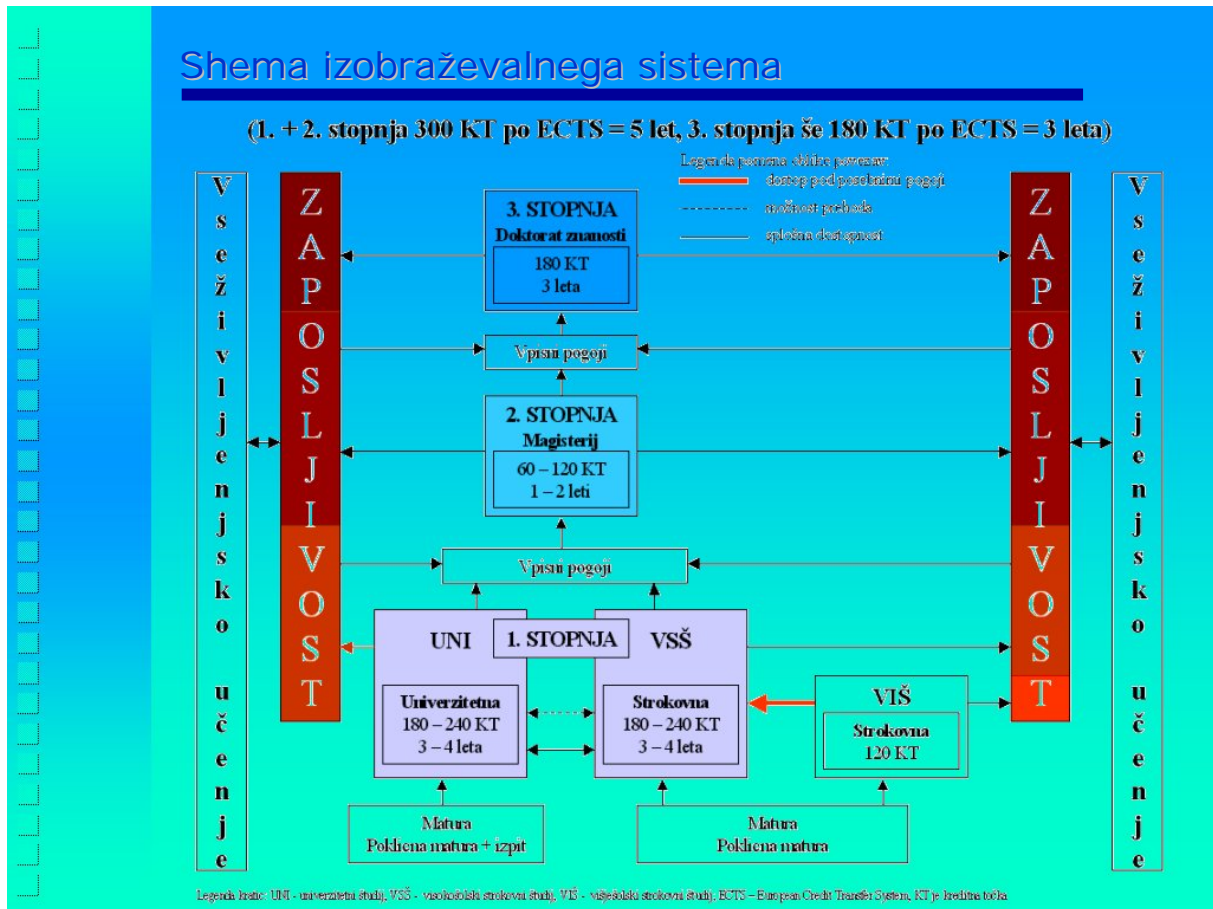
postopek: predlog/v pripravi/v teku/ukrep sprejet

Implementacija in časovnica

rok za sprejetje ukrepa (oz. kdaj je bil sprejet)

Kazalnik za spremljanje napredka

Priloga 2: Shema izobraževalnega sistema

Vir: Rambaher Matjaž: Posvet v Olimijah , marec 2005